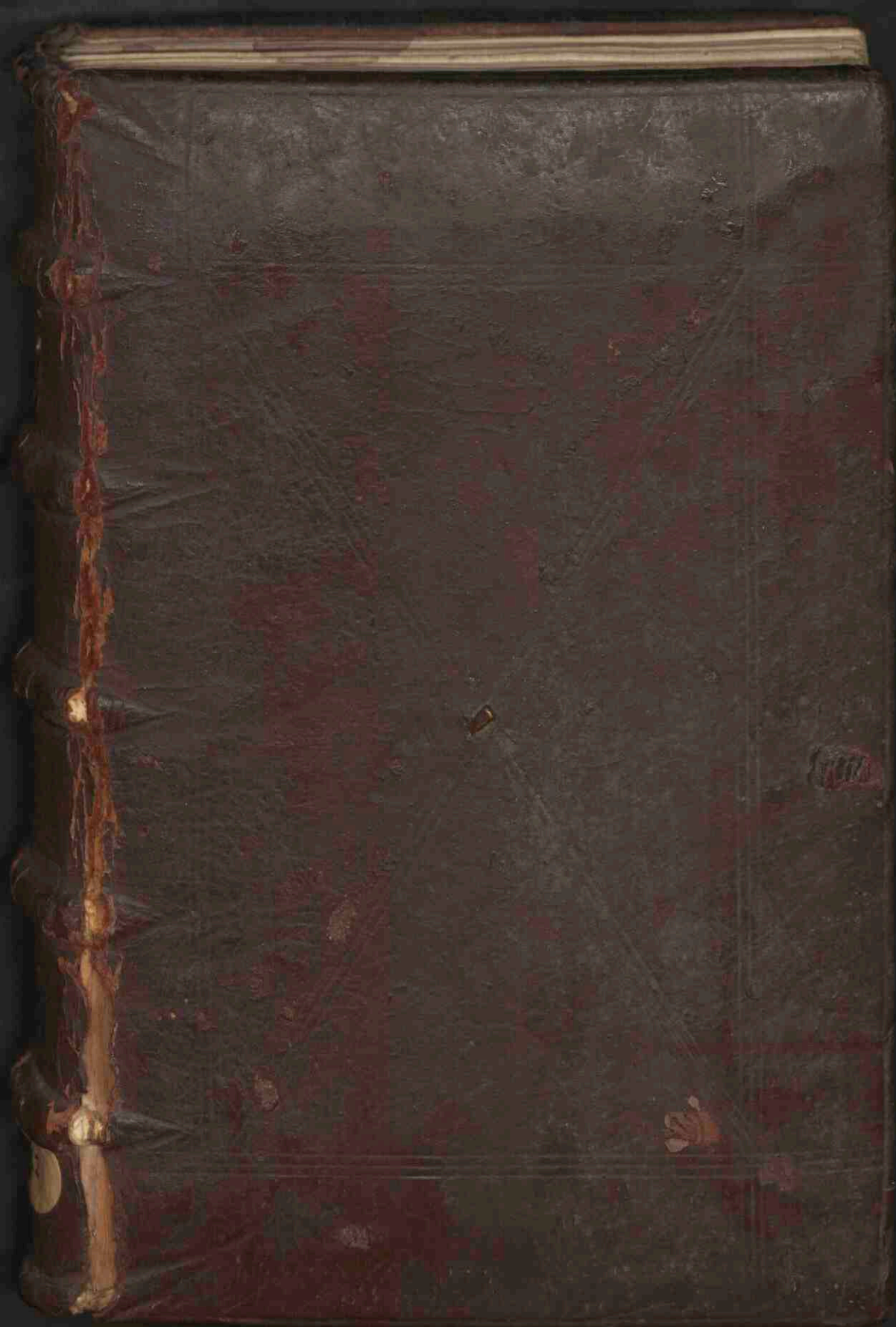

De vitiis et virtibus sive de summo bono

<https://hdl.handle.net/1874/329040>

Hs.
3 F 12

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.

Nº. 109

Hs. 3 F 12

Nº 12

108 (*Eccl. 109, antea 283n.*) *Membr. 4º. 103 ff. Saec. XV.*

Isidorus (Hispalensis), De vitiis et virtutibus s. de summo bono ll. III.

Fol. 1a. Incipiant capitula libri primi sancti ysidori episcopi de vitijs et virtutibus alias de summo bono.

„Pertinet ad Carthusienses prope Traiectum.”

gefrüher: vor. 1090

Hs. 108 (3.F.12)

Collatieformule: I(2 schutbl.), 2IV(16), V(26),
4IV(58), V(68), 5IV(108).

Fol. 1-25v: Lib.1
fol. 26: blanco
fol.27r-59v: Lib.2
fol.59v-105r: Lib.3
fol.105v-108: blanco

NB. Vanaf fol.27 (Lib.2) begint nieuwe reeks
signaturen: a-k.

pertinet ad carol[um]

pertinet ad Carthusien[sem]
per traiectu[m]

n°. 244. k.

n°. 245. m.

Incipit capitula libri primi sancti Isidori epi
de vijs et vtijs, alias de summo bono. Cap. iiii

Quod deus sit summus et immutabilis. **i.**
Quod inuentus et omnipotens sit deus. **ii.**
Quod invisibilis sit deus. **iii.** **Q**uod ex creature
 pulcritudine agnoscat creator. **iiii.** **Q**uod ex
 usu nro quedam species ad deum referantur. **v.**
Quod deo nulla temporum successio ascribat. **vi.**
De temporibus. **vi.** **D**e mundo. **vii.**
Unde malum. **D**e angelis. **D**e homine. **x.**
De anima ceterisq[ue] sensibus. **xi.** **D**e sensibus
 carnis. **x.** **D**e cristo. **x.** **D**e spu[ritu] sancto. **x.**
De ecclesia et heresibus. **xv.** **D**e hereticis. **xvi.**
De gentilibus. **D**e lege. **D**e septem re-
 gulis legis. **E**t differentia testamentorum. **xvii.**
De simbolo et oratione. **xviii.** **D**e baptismo et
 confirmatione. **xix.** **D**e martirio. **xx.** **D**e sancto
 ru[rum] miraculis. **D**e antip[osto] et eius signis. **xxv.**
De resurrectione. **D**e iudicio. **D**e gehena.
De penis ip[so]rum. **D**e gloria sc[ilicet]o[rum].

numerus a hie
mala signat.
na. sep bis sep.

Incipit capitula primi libri. Incipit liber primus
Cap. iiii. De deo bono et immutabile.

Summus bonum deus est. q[ui] immu-
 tabilis est et corrupti o[mn]ino non potest.
 Creatura uero bonum. sed non sum-
 mum est. quia mutabilis est. et du-
 sit q[ui]d bonum non potest esse potest et sumum. Quid est
 dei immortalitas. nisi eius immutabilitas. Nam
 et angeli et anime. immortales sunt. sed mutabiles
 non sunt. Ideoq[ue] solus deus dicitur immortalis. quia
 solus immutabilis. Nam anima moritur. In dese-
 rente deo. de bono in malum mutatur. Sicq[ue] ange-

quod ad caritatem per se fieri

Immutabilis

lius dñi deserente deo est lapsus. Quod materia
habet unde existat, immutabile est, quia de informi
ad formam transit. Quod uero non habet materia,
immutabile est, sicut deus utique est. Bene ac sub
stantialiter sunt ista in deo: id est incorruptio,
immortalitas, immutabilitas, unde et merito
nuncie ponit creature. Opus nec consilium apud
deum mutari nec uariari potest, quia per uaria
tempa diuisa percipit, sed manens idem immu
tabilis et eternus. Quod cuique congruum esset tem
pori, ab ipsa eternitate in eius mansit dispositio
ne consilii. Non usu nostro aliud deum putare
aliud pulchritudinem eius, atque aliud magnitudi
nem ipsius debemus, sicut aliud est homo, aliud
pulchritudo, quia desistente pulchritudine, homo
manet, ac per hoc qui ita intelligit, deum corporeum
esse credit, dum pulchritudo et magnitudo dei ipse
deus sit. Ideo deus dicitur simplex: siue non amit
tendo quod habet, seu quia non aliud est ipse, et aliud
quod in ipso est. Inordinate dici seu referri uerbo ca
que ordinata sunt in deo patet, ut pote simplici
tate, que aliquando dicitur per stultitiam et non est in deo. Apud
deum summa uero simplicitas est. Iuxta hanc re
gulam et cetera estimanda sunt. **Resimend.**

Non ideo deus celi et terram implet, ut
contineant eum, sed ut ipsa portio conti
neant ab eo. Nec prelatam deus implet omnia,
sed tamen sit idem unus, ubique tamen est totus. Non
ita putandus est esse in omnibus deus, ut unaquod
res, per magnitudinem portionis sue recipiat eum,
id est, maxima maius, et minima minus, dum

sit ipse potius totus in omnibus, siue omnia in
 ipso. omnipotentia diuine maiestatis, tunc
 potestatis siue inmensitate concludit, nec euadendi
 potentias eius, quis aditum inuenire poterit, q.
 ille omnia inuicemq; constringit. **Cuncta enim in**
 diuine iudicij omnipotentie rotantur, siue que
 continentia sunt ut salua sint, siue que ampu
 tanda sunt ut pereant. **Nullatenus q; posse effu**
 gere deū q; piam manifestū est. **Cui enim non**
 habet placatū, neq; qm euadet iratū. **Inmensitas**
 diuine magnitudinis ista est, ut intelligas eū in
 omnia, sed non inclusū, **Extra omnia, sed non extra**
 sum. **Et ideo interiore ut omnia contineat, ideo**
 exteriorē ut intrūscipre magnitudinis siue inensi
 tate omnia concludat. **Id ergo qd interior est,**
 ostendit esse creator, **Id uero qd exterior, guber**
 nare omnia demonstrat. **Ac ne ea que creata st**
 sine fine deo essent, **Deus int' omnia est. Verū ne**
 ne extra deū essent, **deus exterior est, ut omnia co**
 ncludant ab eo. **De consumatione alicuius facti, dicit**
 pfectio. **Deus autē qui non est factus, quomō est**
 humana inopia, sicut et reliqua uerba q; inuis
 id qd ineffabile, utriusq; dici possit, qm de deo nichil
 digne hūana sermo dicit. **Dū localis non sit deus,**
 localit tamen in suis ambulat sanctis. **Dū de loco**
 ad locū pducit ab eis. **Nam deus qui nec loco mo**
 uet, nec tempore, in seuis tamen suis, et tempore
 et loco mouet, quoties ab eis localit pducit. **Dum**
 de deo nec secundū situm, nec secundū q; litate, nec
 secundū habitū, aut motū aliquid digne dicitur,
 inest tamen ei quodammodo latitudo caritatis, qua

50

nec scd; q; litate

infol
de 9 3

nos ab errore colligit, et continet in ueritate. Inest
ei et longitudo, qua nos longinquit portat in
los. donec emendatos patrie future restituat.
Inest ei et altitudo p qua omne sensum sue sci
tinentate eruperat. Inest ei et pfundū. quo
dāpnados inferius iuxta equitatem disponem
preordinat. ¶ Ad uisibilis sit deus. cap^m 2^m

Qum de deo loquens scriptura plerūq
dicit, este deus, non quasi uisibilem
ostendit, sed ubiqz esse presentē significat. ¶
hoc qd dicit este dñs, uel qd magnitudinem
diuinitatis eius nullus possit sensus attingere
etiam nec angelicus. Quis usqz ad paritatem
angelicā huāna post resurrectionē naturā p
finat ei, ad cōtemplandū deū indefessa cōsurgat
uidere tamen eius essentiam plene non ualet.
quā nec ipā pfectio angelicā in totū attingit
sare, secūdu apostolū qui ait, Par dei q erupat
omne sensum, ut subaudias etiā angelorū. Sola
enī trinitas sibi integre nota est, et huānitas a
a cristo suscepta, que scia est in trinitate psona. In
telligibilis quodā miro modo dei essentia sciri
potest, diuin esse credit. Opus uero eius n̄ utiqz
ei equari non potest, et iudicia a nullo penit
dei secreta iudicia non posse sensu penetrari,
uel angelico uel huāno qstat, et ideo quia occultū
et uisū sunt tantūde ea uenerari opus est et n̄
mere, non discutere aut inquire, secūdu aplm q
ait, Quis enī cognouit sensū domi, aut quis cog
sōsiliaris fuit. ¶ Ad ex creature pulcritudine ordo

Sepe ad incorporeā creatoris magnitudinē
nem, creaturarū magnitudo cōponitur
corporeā

ut magna considerentur et parius, et ex invisibilibus
 invisibilia existimentur, atque ex pulchritudine facto-
 rum effectorum operum agnoscitur, non tamen parilitate
 re similibi, sed ex quadam subdita et creata specie
 boni, sicut ars in artificem retorquet laudem, in
 rerum creator per creaturam suam laudatur, et quanto
 sit excellentior ex ipsa operis conditione monstratur,
 et pulchritudine in sapientie creature, pulchritudinem suam
 que in se habet nequit, facit deus intelligi, ut ipse des-
 rignis reuertatur homo ad deum quibus ausus est, ut
 quia per amorem pulchritudinis creature, a creatoris
 forma se abstulit, rursus per creature detorem
 ad creatoris pulchritudinem reuertatur. **Quibusdam gra-**
dibus intelligentie per creaturam progreditur homo,
 ad intelligendum deum creatorem, id est ab insensi-
 bilibus surgens ad sensibilia, a sensibilibus surgens
 ad rationabilia, a rationabilibus ad creatorem. In-
 telligibilia per se collaudat deum, irrationabilia et in-
 sensibilia non per se sed per nos, dum ea considerantes
 deum laudamus. Sed ideo dicitur laudare ipsa, quia
 eandem laudem earum pertinet causa. Dixerunt
 antiqui quod nihil tam hebes sit, quod non sensum ha-
 beat in deum. Hinc est illud quod ex silite davo son-
 tilla eruditur. Et si ignis in saxo, utique ibi sensus
 sentit, ubi se uita non sentit. **¶ Quid ex usu mo-**
dro usu deus zelare. Quaedam spes ad deum refertur, vult
 dicitur uel dolere. **¶** Morum enim motum apud
 deum perturbatio nulla est, apud quem tranquillitas
 summa est. Non ita est perturbanda mentis sente-
 tia, ut credamus posse deo furoris uel inuitationis
 accendere perturbationem. Sed ipsam equitatem
 iustitie qua reos punit, iracundiam scriptura

nominauit. **E**ū qđ uidentis equū est. furor est
et indignatio patientis. **I**n ergo intelligere opus
est. et alias passiones quas de affectione huāna du-
cit scriptura ad deū. ut et intra se incommutabilis
credens tñ p. causarū effectibus ut facilius intelli-
gat. nostre locutionis et mutabilitatis genere
appellet. **T**am clementer huāne deus cōsultat infir-
mitati. ut quia eū sicut est non possumus agnos-
cere. nostre locutionis more. seipm nobis illi uer-
vnde et membrorū nostrorū q̄litate habere se-
bitur. et passionū indigna dicit de se uoluit. q̄m
ad sua p. nostra nos traheret. et dū cōdescendit
nobis. consurgeremus ei. **M**ultis modis deus
ad significandū se hōibus. de inferioribus rebus
ad se species trahit. quē reuera iuxta ppriam sub-
stantiā inuisibilem esse et incorporeū constat. **M**u-
rūq; de corporibus ad deū sumunt q̄litate species.
que tamē indeo non sunt quia in ipa natura
incorporeus est et inuisibilis. **D**ed p. efficiētiā
causarū rerū species scribunt in ipō ut quia omnia
uidet. dicitur oculus. et pp. qđ audit omnia dicitur
auris. **P**eo autē qđ autit ambulat. et p. eo qđ ex-
pertat. stat. **S**ic et in ceteris horū similib; ab hu-
nus mentibus hūc similitudo ad deū. sicut ē ob-
liuiscens et memorans. **M**int est qđ et p. hē
dicit. **I**urauit dñs certū p. aiām suā. nō qđ
deus aiām habeat. sed hoc nostro narrat affatu.
Et alibi simili figura et unius ex scarabeis in-
ligit. **N**ec mirū si uilib; significationibus figurat
qui usq; ad nostrarū passionū seu carnis cōtra-
melias descendisse cognoscat. **N**am et tristis
agnus nō pro natura. sed p. innocentia. et leo pro

4

fortitudine, non p natura. Et serpens p morte sapia.
non p natura scribit. **N**am i propheta, plauti por
tante femi. Species dicitur ad deum. Et her omnia ideo
pfiguram cristus, quia nichil est horu ad pietatem
substantie eius. **N**on secundu essentia, sed secundu
similitudiez species dicitur ad deum, neq; p substantie
pietate, sed p efficiendis causari. **V**nde et creditur
deu nuq; uisibilem hoibo appuisse, nisi p assumptam
creaturaru spene. fallitur adam stultoru, dum
legunt ad ymaginem dei, hoiem fuisse factum,
arbitrantes deu esse corporeu, da non caro qd est cor
pus, sed aia qd est spiritus, dei ymagine habeat. **N**o
ergo esse corpis forma putemq; in deum esse, q
homiez ad ymagine suam fecit constat, quia me
tem, no carne, ad similitudiez suam creauit. **C**ogi
ta igit qle corpus habent ueritas, et da non in
ueneris, hor est deus. **F**acies dei in scripturis sanctis
non caro, sed diuina cognitio intelligitur, eadem ra
tione, qua p faciem p spectam qsq; cognoscat. **H**o
eui dicit in oratione deo. **O**stende nobis faciem
tuam. **S**i dicitur, da nobis cognitione tua, **O**s
dei, unigeniti dei est. **N**am sicut pubis que p
linguas fuit sepe dicitur illa et illa lingua,
ita p dei uo, os ponit, quia mos est ut ore uerba
formetur. **E**t siuis modo locutione illo demonstra
re, quo il qui efficit, p id qd efficit, noiat, bene os
p uo ponit, sicut linguam p uo, sicut manum
p literis. **V**estigia dei sunt quib; nunc deus p spe
nilu agnoscat. **A**d pfectu uero omps reperit, cu
infuturo, facie ad faciem quib; electis p sentabit,
ut ipam spenem totu plens, sua uestigia nunc
reprehendere conatur. **N**on est qd uideri per

sperulū dicit. sic et cetera. **C. Qd' deo nulla tēp**
Omnia tempora p̄cedit. **Intellectio assēbat. Cap. vi**
 diuina eternitas. Nec in deo p̄teritū futurū
 ue aliquid credit. sed omnia presentia in eo dicuntur.
 quia eternitate sua omnia cōplectitur. alioquin immutabi-
 lis credendus est deus. si ei successiones temporū
 assēbant. Si semp aliqua essent tū deo temporū
 non esset tempus. sed esset eternitas. nec mutaret
 tempora. sed starens. **Presentis p̄teritū et futu-**
rū nostrū est habere. non deū. Verbi causa. Dicit
 mihi p̄ p̄senti teneo rodicem. p̄ p̄terito tenui. p̄
 futuro tenebo. **Immutabilitate uero deus tenet. et te-**
nuit. et tenebit. Tener dicit. Per nec ipsorū angelo-
rum distēssio. attēssio ue est temporū. Nam duas
 esse constat in creaturis res. quibz immutatio tem-
 porū non ualet. angelos scilicet p̄ qd' in cōmutabi-
 li inherēt creatori. **Sive materiā illam iformē**
pruulgā ex ea omnia ista que temporalit̄ iam uolunt
formare nent. Tempus igit' non ad eas creaturas.
 que sup celos sunt. sed ad eas que sub celo sunt p̄tine
 constat. **Non enī angelis attendunt tempora uel fut-**
redunt. sed nobis qui sub celo uisamur in hoc infi-
mo mundo. C. De temporibus. Cap. septimū
Nulla ante principū mundi fuisse tempora
 patet. quia dum sic ipm̄ tempus creatura. in
 principio tamen mūdi factū esse credendum est.
 Ideo ergo p̄ncipiū dicit' qd' ex ipō cepit rerū unū
 uisariū exordiu. **Nullū spaciū corporalit̄ habet**
 tempora. quia ante abscedunt pene p̄ueniunt.
 Ideoqz in rebus nullus est status temporū. qz celestis
 creature motu mutant. **Nec centū anni unum**
 tempus est. nec unus annus unū tempus est. nec dies

nec ipm̄ utiqz ualebat
 tempus

nec hora. Quia dū her omnia p̄tialia accedunt suis
 et decedunt. quomō unū durandum est. p̄ nō simul
 est. **P**̄tū sit p̄teritū futurū ue tempus sicut p̄sens q̄dū ē.
 et si est. scire oportet ubi est. **S**ed adūte qd̄ nūntū
 et p̄teritū et futura et p̄sentia in aīo sunt p̄ong
 req̄renda. **T**ria ista p̄terita. p̄sentia et futura. in
 aīo mutū inueniri constat. p̄terita reminiscendo.
 p̄sentia contuendo. futura expectando. **S**peramus
 igit aduentū. inueni p̄sentia. recolinq̄ nūl
 euntia. **H**ec ita non in deo sunt. tū omnia simul
 adsunt. **De mundo et Capitulū viii**

Mundus ex rebus uisibilibz. sed tamen inuesti
 gabilibz constat. **H**omo autem ex rerum
 uniuersitate cōpositus. q̄si alter in breui quodāmo
 creatus est mundus. **F**inito mūdi. de uno cōsi
 deranda est hoīe. **N**am sicut p̄ d̄m̄tiones
 etatū ad finem homo uergit. ita mundus p̄ hoc
 qd̄ distendit temp̄e deficit. quia unde mundus
 p̄t̄ homo rescere uident. unde utq̄ minuit
 frustra dicit̄ p̄ tanta retro tempora. deo uacati
 noua p̄ mundo faciendo. orta fuisse cogitatio.
 quōdo in suo manere cōsilio et̄no. huius mūdi
 cōstructio. nec temp̄e ante principū. sed et̄nū
 fuerit **T**emp̄e uero a substitutione creature.
 non creatura cepit a tempore. **Q**uidā aut̄. **Q**uid
 fanebat deus aut̄q̄ relū faceret. **C**ur noua uolū
 tas in deum ut mūdi cōderet orta est. **S**ed noua
 uoluntas in deum orta non est. quia et si in re mū
 dus non erat. **M**et̄na t̄nūe ratione. et cōsilio
 semper erat. **D**icunt quidā qd̄ subito uoluit deus
 facere mūdi qd̄ ante non fere. uolūtatem dei
 mutari arbit̄antes. qui aliq̄ndo uoluit qd̄ aliq̄n nō

voluit. **Q**uibus respondēdū est. Voluntas dei deus est.
quia ipse non aliud est. aliud voluntas eius. sed hoc
est ei uelle qd' ipse est. Et qd' ipse est. utiqz etiam et in
mutabile est. hoc ergo est voluntas eius. **M**ateries
ex qua formatus est mundus. origine. non tempe-
res a se factas precessit. ut sonus tantū. **P**rior ē enī
sonus tantū. quia suauitas tantilene ad sonū uon-
non sonus p̄tinet ad suauitatem. **A**t p̄ hoc utrūqz
simul sunt. Sed ille ad quem p̄tinet tantū prior
est. id est sonus. **M**ateries ex qua relū terrarū for-
mata est. ideo in formis uocata est. quia nō dum
ex ea formata erant. que formari restabant. **P**e-
rum ip̄a materies ex nichillo facta erat. **A**liud est
aliquid fieri posse. aliud fieri necesse esse. **F**ieri uicē
est. qd' deus naturis inseruit. fieri autē posse est.
qd' contra cursū indicū naturarū. creator ut fac-
ret quādo uoluit. referant. **N**on ex hoc substan-
tiam habere credende sunt tenebre. quia dicit
dñs p̄ prophetam. Ego dñs formans lucem et cre-
ans tenebras. **S**ed nā angelicā natura que nō
est p̄uaricata. lux dicit. **I**lla autē que p̄uarica-
ta est. tenebrarū noīe nūcipat. **U**nde et ī p̄m-
pio lux a tenebris diuidit. **S**ed quia hoc et illo die
creauit. inde dicit formans lucem et creans tene-
bras. **P**erūtamenē bonos angelos. non tantū cre-
ans. sed etiam formans. **M**alos uero creans tan-
non formans. **H**oc et de hoībus bonis malisqz
nūcipandū est. **P**ost ānumeratā reli terrarū crea-
turam. ideo nōinat in genesi. spiritū sanctus. ut
quia sup̄ferri eum dicit optebat. ante illa nōin-
rent. quorū creator spiritū sanctū. sup̄ferri dicit
ret. qd' ap̄lō indicat dū sup̄uenientē uiam tū

tatis demonstrat. Ideo superferri aquis sancto dicitur
 spiritu quia donum est dei in quo subsistent regesta-
 mus. atq; protegendo nos superferat nobis. Quiaq;
 natura suo pondere nititur. Ignis autem et oleum
 merito superiora semper appetunt. quia per ipsorum fi-
 guram superferri creature uniuerse spiritus sanctus
 probatur. Dies poro factus. angeli sunt. Quorum propter
 unitatem in linguam non dicitur dies primus. sed dies dicitur
 est unus. Et idem repetitur ipse semper. in executione crea-
 ture. Cuius dies hoc est natura angelorum. quando crea-
 turam ipsam contemplantur. quodammodo uespascebat.
 Non autem permanendo in eius creature contutu.
 sed laudem eius ad deum referens. eamq; melius
 in diuina ratione respiciens. continuo mane fiebat.
 Si uero permaneret neglecto creatore. in creature
 aspectu. nam non uespera. sed nox utiq; fieret. Dum se
 creatura melius in deo. quam in seipsum nouerit. ipsa sui
 cognitio que maior est. dies et lux dicitur. Cognitio
 uero sua in seipsum ad compensationem cognitionis illius
 que est in deo. quia longe inferior est. uespera noxiat
 Ideoq; post uesperam mane fiebat. quia dum in se
 sua cognitione sibi satisfacere non agnosceret. ut
 se plenius nosse potuisset. ad deum se refererebat.
 creatura. in quo se agnoscendo dies melius fieret.
 Non sic quodammodo nos dicitur. fiat trinitarie fiat
 aliquid. sic dicit deus. fiat celum in principio. Illud enim
 sempiternum in uerbo unigenito dictum est. Si trinitarie dictum
 est a deo fiat. erat unigenita natura aliqua. unde iam talis
 fieret uox. Sed quia antequam diceret fiat. nulla erant
 creatura. ipsi fiat quod dictum est. in eternitate uerbi.
 non in uotis sono enuntiatum est. Non septies a
 deo uisita septiesq; laudata est creatura que antequam

ficeret. pfecte ab eo est uisa. Sed dum nos singu-
la uidentes laudamus eum sic magis ipse uideat. laudat
per nos. sicut est illud. Non estis uos qui loquimini.
sed spiritus patris uestri. Unde sicut ipse
per nos loquitur. ita uidet. et laudat per nos. Sed per
se p[er]uenit ac sempiternus uidet. Per nos uero tempora-
liter. Attende uniuersalem creaturam in principio ualde
bonam uocari. singulariter uero tantum bonam.
quia et membra corporis cum sint singula bona. magis
tamen bonum faciunt. dum singula omnia ualde bo-
num corpus efficiunt. decor elementorum omnium in
pulchro et apto consistit. Sed pulchrum est quod per se ipsum
est pulchrum. ut homo ex anima et membris omnibus con-
stitans. aptus uero est ut uestimentum et uirtutum patet.
Ideoque homines dicit pulchrum ad se. quia non uestimen-
to et uirtutum est homo necessaria. sed ista homini
Ideo autem illa apta. quia non sibi sicut homo pul-
chra autem ad se. sed ad aliud id est ad hominem rationis
data. non sibi uel necessaria. Hoc et de ceteris
elementorum naturis dicendum est. Cuncta quae sunt
et facta sunt. mira ualde sunt. sed consuetudine
uulnerunt. Ideoque sic diuina scrutare opera. ut
ea semper cogites inmensa. fecit deus omnia ualde
bona. Nichil ergo natura malum. quidam et ipsa
quae in creaturis uidentur esse penalia. si bene utantur
et bona et prospera sunt. si male utantur. nocent.
Ita ergo uendenda est creatura ex nostro usu
non bona. non ex sua natura ualde bona.
Malum a diabolo. **U**nde malum capax
non est creatum. sed inuentum. Et ideo
nichil est malum. quia sine deo factum est nichil.
Deus autem malum non fecit. Non quia

aut aliqñdo erat malū unde fieret dyabolus ma-
 lus. **Sed** qñ uicio suo dum esset angelus bonus,
 supbiendo effectus est malus, et ideo recte dicitur,
 ab eo inuentū malū. **Nullam** esse naturā
 malam constat, quia natura omnis aut inmuta-
 bilis ut deus est. **Aut** inmutabilis ut deus est,
 aut inmutabilis ut creatura est. **Malū** uero ideo
 natura nulla est, quia accedendo in bonam na-
 turam, efficit eam uiciosam, qđ cū discedit natu-
 ra manet, et malū qđ uerat nullū est. **Ex** eo qđ
 uiciū nocet naturā, agnoscat uiciū natura nō
 esse. qđ nihil qđ naturale est nocet. **Dum** naturā
 bona dampnat, ppter uoluntatē malam, ipā
 uoluntas mala, testis est bone nature. **Ad** inūm
 restat eam esse bonam, ut illam deus p malo
 non relinquat inultam. **Credit** ab hereticis uerē
 a deo, uicia a dyabolo fuisse creata. **Iude** et ab ipis
 due nature, bona et mala putant. **Sed** uicia na-
 tura non sunt, et dum uere a dyabolo sunt, non
 tamen creata sunt. **Quā** obtusam pmissit deo
 malum aboriri statim, nisi ut ex contrariis malis,
 bone nature detor, emineret. **Modus** iste etiam
 in uerbis esse cōpit, qui modus antitheta dicitur,
 qđ latine oppositum, uel contra positū uoīatur,
 et sit pulchrā locutio, quōdo mor cōtraria pspere
 pferunt. **Ita** et in rebus pūritū est malum, ut
 nature bonū ad cōpationem cōtelleret mali.
Fecit deus omnia ualde bona. **Nihil** ergo natū
 malū est, quia et ipā qđ in creaturis uident, pe-
 nalia, si bene utunt, et bona et pspere sunt, si ma-
 le utant, nocent. **In** ergo ppendenda est natura,
 ex nostro usu nō bona, non ex sua natura ualde

bona. Si radas lapidū hominū, parvā rem dēmas
sed totius corporis ingeris fedinitem. Ita et univē
sitate creature, si extremū vniuersū natura mala
dixeris, vniūse creature iniuriā facis. Cuncta ma
la p peccatū p̄ni hominū, p̄ pena sunt trīflaca,
in vniūsum genus hūanū. P̄nde quāq̄ vident
mala, partim nobis seuiūt origine, partim cul
pa. Mala dicunt multa in creaturis p̄uersi, ut
ignem q̄ urit, ut ferrū q̄ occidit, ut feram qui
mordet. Sed cōmoda ipsorū non intendens hō
attusat in illis, qd̄ sibi potius debet ip̄tari, tūq̄
pro peccatō ista effeta sūt noxia, que illi om̄i ex
parte fuerant ante peccatū subiecta. Nōstro
iurio, non sua natura nobis mala sunt, ea que
nobis nocent. Nam lux dū sit bona, infirmis
oculis noxia est, et tunc oculorū vitū, nō lux
est, sic et cetera. Cū creaturarū stimulis, et ele
mentorū adūsitatibus, homo uberat̄ peccati
hoc erigere penam, ut deo sup̄bius homo ea
que infra ipsum sunt parat̄ adūsā. P̄nde et
in sapiā legit̄, P̄ deo pugnant tū eo orbis terra
rū contra infensatos. Merito ergo peccatorū
hoc actum est, ut naturalit̄ prof̄sa mutentur
hōi in adūsos. P̄nde et salomō, Creatura ex
ardescit in tormentū adūsus multos, et leuior
est ad beneficiendū hys qui in deum cōfidunt.
Nō erit raro subiecta aīe, nec vitia rationū, si
animū non est sudditus conditori. Tunc autem
recte submittit̄ nobis oīa q̄ sub nobis sunt, si nos
subiūm̄ eis, quō nobis subiecta sunt illa. Nam et nō
vident̄ eis subiecta esse qui deo subiectus nō ē, ille
potius subicit̄ eis, qui suam uoluntate subiūgat.

ut
quā rei causa

amori earū que sibi existimat subiecta. **De an-**

Angelorum nomen officij. **Relis Cap. x.**
 Non nature. Nam sicut natura spiritus
 nuncupat. Quōdo em̄ de celo ad annūtiandū hoībz
 mittunt. et ip̄a annūtiatōe angeli nōniant. na-
 tura em̄ spiritus sunt. Cū autē angeli uocantur
 quōdo mittunt. Natura angelorū inuictibilis est.
 quia inest illis inuictibilitas in natura, sed facit
 eos inuictibiles caritate sempiterna. Gratia non
 natura. esse inuictibiles angelos constat. Na-
 si natura inuictibiles esset diabolus nō unqz
 reddisset. Mutabilitatem unqz nature suffragari
 in illis contemplatio creatoris. Inde et priuatiu
 est apostata angelus. dum fortitudine suam nō
 a deo. sed a se uoluit custodiri. Ante oēm creaturā
 angeli facti sunt. dum dictū est fiat lux. **De ip̄is angelis** †
 em̄ dicit scriptura. Prior oīm creatura est sapiē. lux
 em̄ dicitur. participatiōe lucis eterne. Sapientia dicitur
 ueritate inherendo sapiē. Et dum sunt inuictibiles na-
 tura. non tamen sunt eos contemplatio inuicti-
 diuina. Ante oēm creatiōne mundi. creati sunt
 angeli. Et ante oēm creatiōne angelorū drabo-
 lus conditus est. sicut scriptū est. Ipse est principium
 uicariū dei. Unde ad creatiōne angelorū. archan-
 gelus appellatus est. Primum em̄ creatus extitit or-
 dinis prelatione. non tēpis quantitate. Primiti-
 uis angelos habuisse drabolū constat. ex qua
 fiducia rendit. ita ut sine reparatiōe laboretur.
 Cuius prelationis excellentia propheti hys uerbis annū-
 tiat. Cedri non fuerūt altiores illo in paradiso dei.
 Abietes non adæquauerūt summitate illius. omne lignū
 in paradiso non est assimilatum illi. quū speciosio

†
 sed qz angelica natura q̄ nō ē puācāta lux d̄. illa autē
 q̄ puācāta ē tenebrarū noīe nūcupata ē. vñ ē ī p̄na
 pio lux a tenebris diuidit. s̄z qz deus hos et illos creauit.
 idē formās luce. et creauit tenebras d̄. uerūqz bonos
 angelos nō tñs̄ etia formā. hoc ē de hoībz bonis malis
 qz accipiedū ē.

rem fecit illum deus. **D**istat conditio angeli a conditioe
hominis. **H**omo enim ad similitudinem dei conditus est.
Archan gelus uero qui lapsus est signaculum dei simili
tudinē appellatus est. restituitur dno p ezechielem.
In signaculum similitudinē dei. plenus sapiā. pfer
tus de ore. in delicijs paradisi fuisse. **Q**uāto enim
subtilior est eius natura. tanto pleni⁹ erudit ad
similitudinē diuine ueritatis expressa. **P**rius
recidisse de celo drabolū. quā homo conderet. **P**ater.
Nam mox ut factus est. in supbiam erupit et
pripitatus de celo est. **N**am iuxta ueritatis testi
monium. ab initio mendax fuit. et in ueritate non
stetit. quia statim ut factus est recidit. **F**uit quidem
in ueritate conditus. sed non stando confestim a
ueritate est lapsus. **U**no supbie lapsu. dum deo
p timorē se conferunt. et homo recidit et drabo
lus. **B**ed homo reuēsus ad penitentiam. deo inferio
rem se esse cognouit. **D**rabolus uero non solum in
hoc contentus qd se deo eqlem estimans recidit.
Insup etiam supiorem deo se dicit. sedm apostoli
dictum qui ait de antio. **Q**ui aduersat et extollit
sup omē qd dicit deus. aut qd colit. **D**rabolus ideo
non iam petit ueniā. quia non compungit ad
penitentiam. **M**embra uero eius sepe pūpori
sunt deperant. qd tamen p uiala qstia aduulsa non
merent. **D**istat huāna miseria. qd demulsa ritus
puoret. **D**eus prestare ueniā. **S**icut dū infirmo
patit homi. quia ipse homo traxit ex parte infero
ri infirmitatem petendi. **H**oc est ex carne quā
inclusa qm detinet. **A**postate angeli. deo ueniā
non habent. quia carnalis fragilitatis nulla in
firmitate grauati sunt ut petarent. **H**ominet

9
nūc post p̄m̄ idēo reuertunt ad ueniā. p̄tēa
quod ex lutea materia pondus traxerunt in
firmitatis. Ideoq; p̄ infirma carnis conditione.
reditus patet homi ad salutem, sicut et psalmi
dicit. Ipse sūt figmentū nostrū. Et memeto dñe
q̄ terra sumus. Et iterū. Memorare inq̄t que
sūt nostra substantia. Postq̄ apostate angeli re
nderunt, reliqui p̄seuerantia etne beatitudis
solidati sunt. Unde et post reli creationē in p̄
ncipio repetit. Fiat firmamentū, et uocatum est
firmamentū celū. nimirū ostendens q̄ post an
gelorū ruina. h̄i qui p̄manserūt firmitate
meruerūt etne p̄seuerantie, et beatitudis quā
antea nūius anteperant. Post dyaboli deiec
tionē, angelis sanctis collatum sanctitatis
p̄seuerantiā et beatitudinē, quā minus anteperant
roustat. Unde oportet agnoscere q̄ malorū in
iquitas, sanctorū seruat utilitati, quia unde ma
li corruūt, inde boni p̄ficiunt. Honorū angelo
rum numerus qui post ruina malorū angelo
rum est dimiutus, et numero electorū supplebit.
qui numero soli deo est cognitus. Inter angelos
distancia potestati est, et pro gradu dignita
te ministeria eisdem sunt distributa. Alijs q̄
alijs p̄ferunt, tam nūm̄e potestatis, q̄ s̄n̄a ue
ritatis. Submissant igit̄ alijs aliorum p̄cepti,
atq; obediūt iussis. Unde ad zachariam p̄phetā
angelus angelū mittit, et quicūq; annuntiare debe
at p̄cipit. Nouem esse distinctiones uel ordines
angelorū, sacre scripture testant. Id est angelos,
archangelos, thronos, dynationes, uirtutes, prin
cipatus, et potestates, cherubim, et seraphim. Hūc

ordinū numerū etiam ezechiel propheta describit sub
tortidem uoibus lapidum, nō de primatu apostate
angeli loquitur. Omnis inquit lapis preciosus open
mentū tuū. **S**ardius, topazius, et iaspis, chrisolus,
onix, berillus, saphirus, carbunculus, et smaragdus.
Cuo numero lapidū ipsi ordines designati sunt
angelorū, quos apostata angelus ante lapsum
quasi in uestimento ornamenti sui affixos habu
it. **A**d quorū cōpationem dum se clariorem ruit
tis consperit confestim intumuit, et cor suū ad
supbiam eleuauit. **A**ngeli semp in deo gaudere
non in se. **M**alus uero ideo est dyabolus, quia
non que dei, sed que sunt sua requisit. **N**ulla
autē maior iniquitas, q̄ non in deo, sed in se uel
le ap̄iam gloriari. **A**ngeli uero dei cognoscūt
omniā anteq̄ in re fiant, et q̄ apud hominē adhuc
futura sunt, angeli iam reuelante deo nouerūt.
Preuaricatores angeli etiam salute amissa, no
tamē amiserūt uiuacem creature angelice sen
sum. **T**riplex enī modo p̄fici acūmē uigent.
id est subtilitate nature, experientia temporū, reue
latione superiorū potestatum. **Q**uoniam deus quo
rūq̄ flagello hinc mūdo uolat, ad nūm steruim
uidet, apostate angeli mittunt, qui tamē diu
na potestate coercent, ne tantū noceant q̄tū tu
piunt. **N**oni autē angeli ad ministeriū salutis hu
mane deputati sunt, ut curas admittrent in mūdo,
et regant omniā uultu dei restante apostolo. **A**d
ne inquit omis sunt admittentorū sp̄itus in ministeri
um nulli ip̄ eos qui hereditatem imp̄iunt salutis.
Angeli corpa in quibz hominibus apparet, de hūmo
aere sumunt, solidam q̄ sp̄iem ex celesti elemēto

induit. **Q**uoniam humanis obtutibus manifestus demon
 strant. **S**ingule gentes propositos angelos habere
 dicunt, quod ostendit testimonio angeli danieli loqu
 tis. **E**go inquit ueni ut nutiare tibi. sed princeps reg
 ni persarum restitit michi. **E**t post alia. **N**on est qui
 me adiuuet nisi michael princeps uester. **I**tem omnes
 homines angelos habere probant. loquente domino in eu
 gelio. **A**ntequam dico uobis quia angeli eorum semper uident
 faciem patris mei qui in celis est. **V**nde et petrus
 in artibus apostolorum cum pulsaret ianuam. dixerunt
 intus apostoli. **N**on est petrus. sed angelus eius est.
Si angeli deum contuent et uident. cur petrus
 apostolus dicit. **I**n quem desiderant angeli dei respi
 rere. **I**terum si non contuent eum nec uident. quomodo
 iuxta sententiam domini. **A**ngeli eorum semper uident
 faciem patris qui est in celis. **B**ed bene utrumque
 est. **N**am ueraciter credimus quod deum angelus uidet.
 et uidere desiderant. et habent et habere desiderant.
 et amant et amare uident. **S**i enim sic uidere desi
 derant ut effectum desiderii non profuerant. deside
 rium hoc ueritatem habet. **N**ecessitas ista pena
 lis est. **E**t beatis angelis omnis pena longe est. quia
 nunquam simul pena et beatitudo conueniunt. **R**ursum si
 eos dominus dei uisione satari. **S**atietas fastidium habe
 solet. et scimus illos de uisione quam desiderant fasti
 dire non posse. **Q**uid ergo est. nisi ut miro modo
 simul utrumque credamus. quia desiderant et satia
 tur. **B**ed desiderant sine labore. et satiantur sine fasti
 dio. **N**ec enim sit in desiderio uere sitis. desiderante
 satiantur. **E**t iterum ne sit in satietate fastidium. satia
 ti desiderant. **V**ident ergo angeli faciem patris
 per satietatem. sed quia satietas ista fastidium nescit.

angeli desiderant in eo p̄spirare semp. Vbiq̄q; in
scripturis sanctis pro deo angelus ponit̄. nō pater.
non spiritus sanctus. sed pro incarnationis dis-
pensatione. solus filius intelligit̄. Ante dom̄icē i
carnationis aduentū. discordia inter hominēs et
angelos fuit. Veniēs autem tristis. patrem in
se. et angelis. et hominibus ferit. Eo quippe nato cla-
mauerunt angeli. in terra pax hominibus bone-
uoluntatis. Per incarnationē igit̄ xpi nō solū.
deo reconciliatus est homo. uerū et iam pax in
hominēs et angelos reformata est. discordia igit̄
ante aduentū tristi hominū et angelorū fuisse
p̄ id maxime agnoscat̄. qd̄ salutari in ueteri testa-
mento ab hominibus angeli despiciunt se salutari
ab eis. q̄ in nouo testamento a iohāne factū. non
solū reuerent̄ angelus suscipit. uerū et in ne faciat̄
ut dicit. Ob hoc homo in ueteri testamento despi-
cit̄. nec resalutat̄ ab angelo. eo qd̄ homo adhuc
uodū trississet in deū. Suscipit̄ autem homo a
deo. et reuerent̄ salutari ab angelo. Nam mar-
tī angelus gabriel legit̄ salutasse. Et iohāni ange-
lū salutanti. ab eodem angelo dicit. Vide ne
fereris. conseruus enī tuus sum et fratru tuorū.
P̄ qd̄ agnoscat̄ p̄ incarnationē dom̄icē
patrem hominibus fuisse et angelis redditum.

Omnia sub celo Cap. xi. de homine
p̄pter hominē facta sunt. homo autē p̄ se-
seipsum. Inde omnia p̄ figurā ad eius similitudi-
nem referunt̄. Communia hominū oīa naturalia
esse cū omībus rebus que constant. et̄. hominē
omīa cōtineri. atq; in eo omī rerū naturam
consistere patet. Vniūse creature hō magna

quedam portio est, tunc q; gradu est ceteris excellē
 nor. q̄nto magis diuine uirtutis. **Quia** ceteris
 reaturis prelat homo dignitate utatis, ex ipsa
 reuerentia dicitur creationis. **Dū** omnia dixit deus
 fiat et facta sunt. **Creare** enim homines tū quada
 etni cōsiliū deliberatione uoluit dicens. **faciamus**
 homines ad ymaginem et similitudinem nostram.
Quia enim boni sumus naturalit̄ conditi, culpe q̄
 dāno merito, contra naturā mali futurus effecti.
Sicut p̄scauit deus homines peccaturū, ita et p̄scauit
 q̄liter illū p̄ gratiam suam reparari, qui suo ar
 bitrio deperire potuisset. **Originalit̄** adam et eua
 simul creati sunt, specialit̄ uero postea mulier
 de latere uiri formata est. **Pariter** ergo cōditi
 sunt utq; rationis ordine, non p̄t temporis unita
 te. **Vir** ad ymaginem dei factus est, mulier ad yma
 gine uiri formata est, vnde et illi naturalit̄ sub
 iecta est. **Item** p̄t semetipm factus est uir, **Mul**
 er ob adiutorium uiri creata est, **Homo** p̄ peccatū
 tunc traditus est dyabolo q̄ndo audiuit terra es
 si terram ibis, tunc enim dictū est dyabolo, terram
 manducabis. **Vnde** et p̄pheta ait serpenti, **Puluis**
 panis eius. **Serpens** enim dyabolus, puluis impij,
 et ipsi sunt ribus dyaboli. **Eua** praua uoluntate
 ad yma collabim, recte ad bene agendum tū labore,
 consurgim, qd non ita esset si delectatio flagitū,
 primorū hominū non p̄suasisset, quibus ad bene ui
 uendum tantū uelle sufficeret, et sine difficultate,
 statim actio obreperaret. **Diuisio** et pugna ut sit
 in hominū animā, pena peccati est, ex primo homine
 in omnes filios eius p̄pagata, ut qui noluit cum deo
 esse unitus, esset in semetipso diuisus. **Et** qui deo

sed

noluit esse subiectus impanti. fieret sibi ipse rebellis
atq; contrarius. **V**nde nec sibi poterit subiugari si
deo prius non fuerit subiugatus. **S**ibi q; seruiet no-
lens. qui deo noluit uolens. **Q**ui uarie p; diuersa
huanu de fluxit genus. dum se ab vna stabili semp-
pmaniete diuinae soliditate subtrahit. **N**am dum
opus qdlibet appetit. quasi ut ibi iam requie mentis
infigat. dum ei non sufficit. mutata intentione ad
alias atq; alias actiones trahit. **S**u p; diuisa solidam
requiem querit nec inuenit. **I**n labore miser. et
uarietate vuit. et uacuis a requie manet. **Q**ui
uis eadem mutabilitas non sit homi conuocata. **E**t
p; merito p;me p;uaricationis illi accesserit. iam tunc
naturalis facta est. quia originalit; a p;mo homine
sicut. mors in omnes homines trahit. **De aia rationis**
Uita corporis aia. uita aie deus est. **S**ensibus. **S**icut
Et sicut corpus mortuu est. sine aia. ita aia
mortua est sine deo. **A**ia hominis non est homo. sed
corpus qd ex humo est factum id tantu homo est.
Inhabimudo aute in corpore aia ex ipso principio
nis hominis nomen accepit. **S**icut et apostolus in
riorem. dicit aiam. non carnem conditam esse ad
maginem dei. **M**ale ergo a quibusda credit. aiam
hominis esse corpoream. que p; eo ad dei ymaginem
facta est. ut si non immutabilis ut deus esset. tu
incorporea ut deus existeret. **S**icut angeli. **atq; aia**
Habent em mutuu finem nullu. **N**am quedam
in rebus temporalia sunt. quedam p;petua. quedam uero
sempiterna. **T**emporalia sunt. quibus inest ortus. et
obitus. **p**etua. quibus ortus. non tunc. **S**empiterna
nec ortus. nec tunc. **A**iam non esse p;tem diue
substantie uel nature. nec ee eam p;uisq; corpi

misceat constat. Sed tunc eam creari quādo corpus
 creatur an admistreri uideat. Philosophorū sententi-
 diunt aīam esse priusq̄ nascat in torpe, q̄ uerū
 esse nullis p̄bat inditis. Nam utrū ante fuisset
 nec ip̄i nouimus, nec quis hoīm dicit habemus.

Non est ergo querendū q̄ querendo magis ma-
 gis est irridendi. Gentiles et heretici de aīa dispu-
 tare conant, sed quomō de illa aliquid recte sen-
 tire possunt, qui auctore ad cuius ymaginē facta
 est non nouerūt. Et ideo multa errore digna
 dixerunt. Mutabilis est aīa non localit̄ sed te-
 poralit̄. suis affectionibus. Corpus autē et loco et
 tempore mutabile, quia tempore mutat̄ et uariatur
 loco. Q̄ est ad corpus mutatio locorū, hoc est ad
 aīam mutabilitas cogitationū, que uarietas
 male motionis tunc menti inhielit, quādo ab eter-
 norū contēplatiōe prius homo recedens in illo
 stare uoluit, a quo male recessit, et iusta damp-
 natione inconstans p̄ rerū uarietates raptus
 defluit. Multū ex sua natura splendorem
 possidet aīa, sed fuscatur cōmixtione carnis qua re-
 tineat̄ inclusa. Ex eius enī parte uertit̄ ad peccā-
 di infirmitate salomōe dicente, Corpus corrup-
 tibile aggrauat aīam, et deprimūt terrena inha-
 bitatio sensū multa cogitantem.

De sensibus
carnis. Cap. xiii.

Non uirtute, non sensu corporis, sed ratione mentis excellimus ceteris animalibus.
 In rebus corporeis utendis sufficit sensus carnis
 nō p̄ spūalibus capiendis, illecti autē homines usq̄
 corporearū rerū nichil aliud esse putant p̄ q̄
 carnis sensu cōcipiūt. Eunt p̄rellunt sibi corpo-
 rei sensus diuilitate locorū, ita sibi met̄ uirtute sen-

tiendi prellunt. Nam prestantior est odoratus
sapor, et positione loci, et consentiendi longi-
tate. Sic auris odoratu longius enim audimus quam odoratum.
Sic oculi auribus, longius enim uidemus quam audimus.
Auribus autem et loco et merito hys uniuersis sensibus
supfertur. In arche enim capitis constitutus, ad illa
corporalia non attingunt, iste intellectualiter contuetur.
Amplius excellit oculorum sensus ceteris sensibus
quidem que ad alios pertinet sensus inde diuinitas,
ueluti tu diuinus. Vide quomodo sonat, uide quomodo
sapor, sic et cetera. Quoadmodum oculus, ita et auris
cetera uidet, sese non intuet. Aliarum enim rerum origi-
nes, species, et magnitudines prospicit, de se autem
tanta uari ignorantia infans, ut in hys omnibus nihil
rectius contemplet. Homo quid miraris, deum altum
diuini, et maris profunditatem, animi tui abyssum
intra et mirare si potes. Multa cogitantes sine se
fictis et sine ymaginibus uiuis, animo tantum
teruentes intuemur, memoria et mente sibi con-
figente tenemus. Multa quoque intelligimus sensu
que lingua explicare non possumus. Inuorios esse
infantes ope, non esse inuorios cogitatione constat,
quia motum que gerunt mente, nodum possunt et
plere in ope, ac per hoc in illis etas est imberillitas
non animus. Ad motum enim uoluntatis non dum
obtempat illis fragilitas corporis, nec adeo ope
notere possunt, sicut cogitatione mouentur. Et
causa uocabulum sortita est cogitatio. Cogendum
enim animi remissa quam memorie commendatum
est, dicitur cogitatio. Perum omnium thesaurus, memo-
ria est. Ipsa est enim custos rebus inuentis, ipsa
cogitatis, de qua ad liquidum difficile est aliquid

disputare. quia gaudis eius plenitudo est. et animi
 ipsa est. imago a sensibus corporis remota sine spe
 nei similitudine relinquitur in memoria. Similitu-
 dines autem non per imagines sicut cetera. sed sicut
 gaudium sine imagine remittitur. dum oblivionem
 memoratum non per seipsum adest. **Q**ui si per seipsum
 adesset. atque obliuisceremur. **C**omune enim animi huius
 esse memoriam constat. Nulli autem animi irra-
 tionali intellectum inesse. nisi huius tantummodo posito rationi
 creature cum in ipsa plenitudine consideratois sue. sensus car-
 nis. non intelligentia mentis est. **De xpo sapient.**

obluno

de xpo
sap

Huius dei perfecta natiuitas non cepit esse. nec desi-
 nit. **n**eque preterita sit si desit. et ne imperfecta. si ad-
 huc sit. **S**ed sit eterna. sit et perfecta. quoniam in ea nati-
 uitate. eternitas et perfectio habeatur. **E**x utero uirginis
 minor dicitur patre christo. sicut uirga hominis assump-
 tionem. non uirga diuinitatem. **C**ristus est in forma
 serui. seruus. et in forma serui non seruus. **I**n for-
 ma quippe serui. domini seruus. **I**n forma serui. homi-
 nis. **C**ristus in forma serui propter conceptionis excel-
 lentiari domini est homini. quia et si suscepit carnem.
 non tamen ex carnis libidinosa contagione. **M**e-
 diator dei atque homini homo christus ihesus. neque alter
 in humanitate. alter in diuinitate est. **S**ed in utraque
 natura idem unus est. **N**eque purus homo conceptus
 est. nec purus homo editus est. nec postea
 ut deus esset meritum accepit. **S**ed deus uerbum.
 manere incommutabili essentia que illi tunc patre
 et spiritu sancto est eterna. assumpsit carnem pro salute
 humana. in qua et impassibilis pati. et immortalis
 mori. et eternus ante secula. temporalis possit esse
 di. **M**ediator dei atque homini homo christus ihesus.

quod aliud sit ex patre, aliud ex uirgine, non tamen aliud
ex patre, aliud ex uirgine, sed ipse eternus ex patre, ipse
temporalis ex matre. Ipse qui fecit, ipse qui factus est.
Ipse de patre sine matre, ipse de matre sine patre. Ipse
conditor templi, ipse conditor templi. Ipse auctor
operis, ipse opus auctoris, manes unq; de utroq; et
in utraq; natura. **M**er uariu copulatione rōfili
ner naturarū distinctione geminatus. Ideo deus
in homine uenit, quia p seipm ab hominibus cognosci
non potuit. Sed unde nobis consuluit, inde despo
tionem tulit, quia infirmitate quā p nob suscepit,
homo superbus desuperit. Ob hoc infirma et stulta
mūdi elegit, ut fortiora et sapientiora p q nō cog
noscebat confunderet. Sicut tibi fortem inualido
infans capere non potest, nisi a matre primo edu
tus uel eius in lactu lactis uerteret, ut qd in abo non
potuit uti, surgendo potetur in lacte p carne. Ita
nos dū essemus infirmi ad cōspiciendā ubi erim
tem, factū est uerbū ipm caro, ut euertā p carnem
fortiores q effecti, tibi solidū uert uerbū donā
tūm patre sempiternū cōteplando ut angeli scire
mur. **P**rima dei dona sunt qd nos nobis reos esse
ostendit, qā dū iaceremus sub reatu culpe iustos
nos esse credebamus. Venit medicus, parefecit uultus
composuit semetipm, et de sua morte nobis medi
cinam aptauit, ut non esset ostensor uulnere, sed
sanator. **P**rimū ad israhel uenit xps, sicut et ipse
ait. **N**on sum missus nisi ad oues que pierūt domū
israhel. **A**d populū em israhel pūq uenit, sed qd
non essent credituri ppheta non tamen dicens. **A**n
ad syon dicit ecce assumi, et iherlm euangelistā dabo
Et uidi et nō erat istis qsq; qui mirer cōsiliū

uerrū deū

(tm

et interrogatus respondet ubi. Sed quia ad gentes
 trahit sequitur. **E**re seruus meus suscipia eum, electus
 meus complacuit sibi in illo anima mea. **D**edi spiritum
 meum super eum. iudicium gentibus profert. **Q**uamuis
 ordinem nostre liberationis nescierit dyabolus, sci-
 uit tamen quod pro saluatione et hominum christus aduenit.
Sed quod sua ipse nos morte redimeret ignorauit. **Q**uia
 et illum occidit. **N**am si ille christum pro morte redime-
 re humanum genus scisset, non eum utique permisisset. **A**d
 nouit dyabolus pro salute humani generis christum ue-
 nisse, euangeliste testimonio docetur, que cum uidit
 cognoscendo perterrita dicens. **Q**uid nobis et tibi fi-
 li dei, uenisti ante tempus perdere nos. **I**ustus sicut
 peccatum quod pena dignum non admisit, ita pena sua
 peccata suscepit nostra, ut pro indebita penam suam,
 debita ablueret culpam nostram, ut pro hoc amitt-
 teret dyabolus quos reos tenebat, tamen utrum intrent
 qui nichil peccati admiserant. **I**deoque quos iuste tene-
 bat amittit, quia inuente redemptore uicini occidit.
Iustus est dyabolus morte dei quasi auis. **N**am
 ostensa christus sue carnis mortalitate quam aeterni-
 tati ille appetebat, abscondit diuinitatem, ut laqueum
 quo eum quasi auem quidam, prudentia ir-
 retiret decipula. **N**am si inortuus christus non occide-
 ret, homo dyabolo pro persequutione additus, non
 absolueret. **D**yabolus diuinitatem in christo carnis humanita-
 tis impetit que patebat, quasi hamus diuinitatis eius
 captus est qui latebat. **E**st enim in christo hamus diu-
 nitatis, est autem caro, linea genealogia que ex ewa-
 gelio rentat. **T**enens uero hanc linea deus pater
 est, de quo dicit apostolus. **C**aput tristi deus. **E**t
 lucas lineam generationis tristi, ab inuis ad iuua

conterens anthonia ioseph et consumat in deum.
dum dicit. Qui fuit heli. et proficiens lineam ge-
nerationis dicit. qui fuit dei. Quarto dñs i infer-
num descendit. ut hys qui ab eo non penalit-
dennebant. viam apereret revertendi ad celos. sicut
testimonium plaue prophete dicentis. Posuisti in p-
fundu maris viam. ut transirent liberati. Qui
quippe eps in pfundū maris posuit. quōdo in
infernū descendens sanctis iter ad celos reu-
tendi. monstravit. Sancti ex tempore resurrex-
erunt. et statim ut ex torpore exeunt. mor ad
celū ascendentem habitationē ascendunt. q̄ antiquis
patribus non dabat. Nam ante aduentu
saluatoris. q̄ p̄ sine pena suppliciorū. tunc
non in celo. sed in inferno. sanctorū aīe tenebantur.
pro quibus absoluendis dñs in infernū descen-
dit. Christus in celū ascendens. discedit q̄dem me-
ne. sed profens est maiestate. secūdu illud qd̄ ait.
Ego. semp̄ vobiscū sum vobis ad consumationem
seculi. Vbi forsita p̄cūctat quispiā quid sit ad le-
git. Nemo ascendit in celum nisi qui descendit
de celo. filius hominis que est in celo. Quomō p̄-
mittit hominibz celorum ascensio. et magis dñs ipe
dicit. pater volo ut vbi sum ego. et ipi sint mecum.
si tantū ipe solus ascendit in celum. Sed si nichil
comūneris capiti. vnus in se et in nobis tr̄stus.
Ecce ergo et ipe ascendit solus. q̄ et nos in ipso
ascensuri sumus. Hecet tr̄stus ad dexterā patris
non ut dexteram corpoream habeat patris. Sed
dexteram patris b̄tudo est. sicut iuxta m̄sc̄m.
Spiritus sanctus creator est. **De spū sc̄o**
sicut pater et vbi. testante. **Whem. Cap.**

Spiritus dñi fecit me. et in spiraculū omnipoten
 tis uiuificauit me. Spiritus sanctus. pater et filius spūs
 est. et inde unū sunt pater et filius. quia nichil
 habet pater. qđ non habeat filius. Non em̄
 res una et duorū consubstantialis potest simul
 ab eis pcedere. et simul inesse nisi unū fuerit a
 quibus pcedit. Spiritū sapientius accepit
 ecclesia. ut p eū in uno corpore unū fierent cre
 dentes. p quem pater et filius unū essentialiter
 sunt ipō saluatore ad patrem dicente. At sunt
 unū sicut et nos unū sumus. Christus non tantū
 a ptre. sed et iam a spiritu sancto se missum testat.
 dicente propheta. Credite ad me et audite me. Non
 a principio in abscondito locutus sum ex tempore.
 antequā fieret iheram. et nūc doming misit me
 spiritus eius. Spiritus sanctus pro eo qđ consola
 tor sit. paritius nūcupatur. Nam latine pariti
 sis. consolatio dicitur. Et reuera dñi dona para
 mentorū distribuit. consolationē aīe pbet. Credo
 equidē qđ magnam letitiam sentit. qui aliquid
 reuelante spiritu dicit. Donū sancti spiritus in
 membris ecclesie sigillatim diuidit. et in singulis
 singula dona tribuit. Christus autē omēs pleni
 tudine gratiarū habuit. de quo ita legit. Plenus
 gratia et ueritate. In christo ergo omnis plenu
 do gratiarū est. Nam singulis electis singula dona
 tribuit. In spiritu sancto omnis grā donorū con
 sistit. Ipse enī pater multā grām donorū largit. Alijs
 dano sermone sapie. alijs scie. alijs fidem. acipim
 uniuersaq; virtute scī spiritus diuisio grātrū tri
 buit. et in omibq; idem uerus habet. Ipse enī etiā
 ineffabilia docet. que pferre hūanus sermo non

potest. Ante aduentū dñi tantū ppheta et pauci et
omni populo iusti. donū sc̄i spiritus merebantur.
Post aduentū autē dñi sc̄i spiritus tunc est re-
dentibus distributus. Iuxta qđ p pphetam dñs loq̄
dicens. Et erit in nouissimis diebus, effundam
de spiritu meo sup omēz, carnem. Cunctis enī
nunc gentibus, grā sc̄i spiritus edita est, neq̄ in
p̄uis ut in populo israhel, sed in omī credentiu
multitudine, sp̄s sc̄i grā manet. Aliquādo non solum
bonus, sed reprobis dona sc̄i spiritus conferūt, sicut
sauli data est ppheta, et balaam. Unde et multi
in fine dicturi sunt. Dñe uirtutes in tuo nomine
ferimus. Quibz dicitur est. Nescio uos unde sc̄i
Cristi aduentum nō tantum plebis iudee sancti
pphetantes expectauerūt, sed fuisse et iam unum
nomibus plerosq̄ uiros sanctos pphete domini
habentes. Quibus p sp̄m sc̄m xps reuelabat, et
a quibz eius expectabat aduentus. sicut iob, sicut
balaam, qui xpi utiqz p̄dicauerūt aduentū. Con-
uicio gentiu ueterē populū latebat. Sed tamen
in consilio dei erat ut fieret, et tunc sc̄is ppheta
occulte p spiritū sc̄m p̄dicabat aduentus xpi.
sicut dicit ppheta. Cum appinquaerint anni con-
nosceris. Dum aduenerit tempus ostenderis. Nam
uero reuelatū patet, qđ tunc carnales latebat.
spiritualibus uero notum erat, nōdū tñ mani-
feste dicebat, eo qđ tempus ostensionis non esset.

Omnia est ecclesie pulchritudo. **De eadē**
Altera p quam illis et retributione gloriabit. In ec-
clesia p̄ xpm gemine tribulationes existunt, id est
sive quas a paganis p̄dit in martiribus; siue

quas ab hereticis profert in diuisis conuentionibus.
Utraque pro gratia dei eruperat, partem ferendo partem
 resistendo. **S**ancta ecclesia catholica sicut male uiuē-
 tes se patienter tolerant, ita male credentes a se re-
 pellit. **S**ancta ecclesia contra gentiliū atque heretico-
 rum perniciam, summo opere sapia et parca studet.
Sed exerceat sapia cum temperatis uerbis, exerceatur
 parca cum temperato gladio. **N**unc enim persequitur
 in uerbis appetit, nunc falsis assertionibus laesitatur.
Causa prauidens heretice doctrinae est propagata
 ecclesia, nam antea simpliciter tantummodo fide uige-
 bat. **H**ereticorum igitur occasione propagata sunt do-
 ctiores in fide, et parca uice huiusmodi ecclesiae migri-
 tauerunt. **N**am tunc clarior manifestat ueritatis
 assertio: quando patuerit quilibet dissentio. **S**ancta
 ecclesia ideo dicit catholica, pro eo quod uniuersaliter per-
 oem sit mundum diffusa. **N**am hereticorum eccle-
 siae in partibus mundi coartantur. **H**er uero in toto orbe
 diffusa expanditur paulo attestante apostolo. **G**ra-
 tias inquit ago deo meo pro omnibus uobis, quia
 fides uestra annuntiat in uniuerso mundo. **N**escis
 autem in aliquo partem mundi, aut in aliquo gente
 uenit uisari. **E**cclēsia uero catholica sicut per
 totum mundum extendit, ita et in omni gentium sone-
 rate constituit. **Q**ui sunt heretici, nisi qui relictam
 dei ecclesiam, partem elegerunt sonerates. **D**e quibus
 dicit dominus. **Q**uo mala fecit populus meus. **U**el
 deliquit riuus fonte aque uiuae, et effoderunt sibi
 ternas, et istas dissipatas que continere non possunt
 sunt aquae. **N**ome christiani, ueris, falsis pro variis
 romane est. **S**ed studiosorum quietate, discretum est. **E**c-
 clesiarum enim et moribus aliud sunt non habi-

esse iam desierunt

tuant loro. aut noie. aut specie. aut proposito. Cuius
heresis ob quam rem fit. id est ad extirpatione fidei.
His ergo scire p qua fit obscuritas diuinarum
scripturarum. in qua caligantes heretici. aliud q se
res habeat. intelligunt. nec esse possunt. q illud
q existunt hereses iam non sunt. Male enim semper
epido essentia no arqur. Ad nichillu enim tendit
heretici ingenii studio mendacia sua distant. et la
bore uehementi ne ad unitatem ecclie sic ueni
ant decantant. De quibus p pphetam congrue dicitur.
Donuerunt linguam suam loqui mendaciam. et
ut iniqui ageret laborauerunt. Dum uicissim
ita mutuo se lacerant. quodo alterum se in pro
fectas inducunt. Sic tamen uicem se collidunt.
ut contra eccliam pari erroris spiritu decer
tant. et qui uicem sunt diuisi. in adulterare ec
clesie simul existant uniti. Eis quibus p eo qm
ualeant hereses uidentur habe ueritate. hoc responsum
est. Nunc ideo saluti pponendi sunt morbi. quia
plerumq ita generaliter mundu occupat. ut par
uu saluti locum relinquat. **De hereticis. Cap. 1.**
Non posse hereticos habere ueniam nisi p ecclie
siam catholicam constat. sicut amicus iob
non p se placare deum sibi potuerunt. nisi p eis iob
sacrificiu obtulisset. Opera bona que heretici faci
unt. et iusticia eorum. nichil eis prodest. Testatur
dominus p ieremiam. Quia uicem oblitus es. ecce ego
annuntiabo iusticiam tuam. et opa tua no pdero
tibi. Heretici quibus legem et pphetas adimpleant. et
eo tamen q catholici non sunt. non est deus i cor
tuentibus. ipso deo restructe. Si steterit moyses et
samuel coram me. non est anima mea ad populu

illum. Ego eos a facie mea et egrediantur. **P**ro morse
 quippe et samuele lege in accipe et prophetas, quos
 quibus heretice ope imple contendat, **P**ro erroris
 tamen impietate, a vultu dei vitium, et a iustorum
 rebus sepant. **P**aganus et hereticus, ille quia ni
 si fuit cum dei populo, iste quia recessit a dei
 populo, utriusque recedens a christo, ad diaboli partem
 populus, quia ab idolatria ad iudaismum, vel he
 sim inleunt, iuxta prophetam, de malo ad malum
 labuntur, et dominum non cognouerunt, quod de infidelium
 erroris errore, in alium errorem traherunt. **C**uius dor
 ctina quisque sequitur, huius et filius inuicem, sicut
 per prophetam, amorreum patrem, et retheam matrem
 esse israeli dominus dicit, non utriusque nascendo, sed
 imitando. **S**icut et in meliorem partem filii dei nu
 cupantur qui precepta dei custodiunt. **U**nde et
 nos non natura, sed adoptione clamamus deo
 dicentes. **P**ater noster qui es in celis. **N**on solum
 tantum natiuitate, sed etiam imitatione filios
 posse patrem uocari. **A**gam iudei secundum tunc
 filii abraham, secundum consuetudinem filii diaboli
 nuncupantur. **A**d prophetam illi sunt semine abrahe qui
 eius imitantur fidem, non qui ex eius generati sunt
 nomine. **D**e errore thitarum a quibusdam et nomine
 et culpa, ut ipso uocabulo renseat, eius errore
 sequitur sicut ecclesie pagani et thitari in apocalypsi
 dicit. **H**abes tenentes doctrinam balaam et isabel.
Doctrinam igitur balaam et isabel habere dicit
 thitarum, pro imitatione non presentia corporalem.
De philosophi gentium non sicut opret. **D**e
 deum querentes, in angelos inderunt. **I**tem libro xvij.
 puaricatores, factusque est illis mediator diaboli.

De errore autem

hoc

ad mortē. Sicut nobis tristis ad uitam. Multū mūdū
philosophi p̄dicant in ditensione temporū, curliq;
syderū, ac discautiōe elementorū, et tū nō nisi a
deo habuerūt. uolando sup̄be, ut aues in aere,
et mergentes in p̄fundū, ut pisces maris, et ut
perora ḡdicentes terrā despserūt. Verūtū rotā
mente auctore eorū intelligere noluerūt. Et
nō possunt aīalia bruta interrogare, q̄ nesciunt
rationari. Ideo nō dissimiles gentiles aīalia,
qui talia nō considerātes, et ip̄a amplius diligēt
usq; ad eorū cultū euauerūt. **V**ia xps est,
si quis in ea nō gradit, nō est q̄mō ueniat ad
deū. **P**hi autē mūdū utiq; deū cognouerūt, et
q̄ displicuit illis hūilitas xpi, in uio triserūt et
nō in uia. Ideo q; uiam eualescentes, gloriā dei
in mendatio mutauerūt, et rectitudinē uie relin
quentes, in anfractis inciderūt errorū. **P**rimū uia
tūq; est scire quid appetat, scdm̄ uero est ut id qd
appetit apprehendat. **A**mp̄fecta quippe sapiā est quo
rendas scire, et nescire iter p̄ qd̄ expediat ne
quid enī p̄dest si q̄s famis tpe, ubiatis regione
uideat, et uiam p̄ qm̄ ad illam p̄gat ignorat.
Ecce patria quisq; querit, sed uiam p̄dit, errā
do ḡditur non p̄tinendo, q̄ntoq; plus abulatū
to magis ab eo p̄q̄rit elongat. **Q**ui uiam cog
noscit, hoc ē xpm̄ deserit, et si uideat ueritatē, nō
longe uidet, q̄ nisi p̄ uiam, nō ē q̄mō ad eā p̄p̄
quet. **A**d si ḡdiens p̄ desertū leonem inuenerit
sem̄ipm̄ redarguit dū in dyaboli fauibus hēserit
Item uia p̄ quā uadit ad deū. **D**e lege **C**apitulum
xpm̄ lex est, p̄ quā uadit ad deū h̄i qui ut
est intelligūt deum. **S**cr̄arū scripturarū altitudō

esu trut
1

quasi montes pastue sūt. ad quos dū quisq; uistorū
 conscendit, pastue idest deficientis refectioe inuenisse se
 cogaudet. In scripturis sanctis q̄si i montib; excelsis.
 et uiri p̄fecti habet sublimia intelligetie, quib; gres-
 sus cōtemplanois q̄si cerui erigūt. et simplices q̄si
 pua aialia inueniūt modicos intellectū. ad quos
 huiles ipi refugiat. **S**criptura sacra infirmis et
 sensu puulis. scādū hystoriā huilis uidet in v̄bis.
 n̄ excellētorib; autē uiris altius incedit. dū eis
 sua misteria pandit. ac p̄ hoc v̄risq; manet com-
 munitus. et puulis et p̄fectis. **S**criptura sacra pro
 unigruūq; lectoris intelligētia uariat. sicut mā-
 na que populo ueteri p̄ singulorū delectatione
 uariū dabat saporem. iuxta enī sensuū capa-
 ritate. singulis sermo dominicus cōgruit. et dum
 sit p̄ v̄nigruūq; intellectu diuisus. in se tamen p̄-
 manet vnus. **D**eo in libris sanctis quedam ob-
 scura. q̄dam apta repiunt. ut intellectus lectori
 et studiū augeat. **N**am si nimia pateret. statū
 intellecta uilescerent. **P**ursus si nimia clausa
 existerent. cōfestim diffidentia gignerēt. **N**e ergo
 de obscuris disputatio fiat. ea que manifesta sunt
 faciant. et ne de intellectu fastidiū existat. ea q̄
 clausa sunt. desiderū excitant. **N**am pleraq;
 q̄nto magis latent. tanto magis excitatiū p̄bent.
 In scripturis sanctis sepe ea que futura sunt. quasi
 facta narrant. sicut est illud. **D**ederūt in escam
 meam fel. et in siti mea potauerūt me aceto.
Sed tūc futura q̄si p̄terita scribūt. nisi q̄ ea que
 adhuc futura sūt in ope iam facta sunt in
 diuina p̄destinatione. **N**obis igit̄ temporalit̄ ac-
 cidūt que conditori om̄i sine tempore p̄uidentur

despectio

Prophetia rerū futurarū gesta p̄sentibus misce
rebus. ut ita credant illa futura. q̄admodum ista
rerū esse cōpleta. **M**ore etenim suo p̄ p̄sentia de
futuris loquitur. sicut enim in p̄sona iherlēm de cetero.
et sicut in p̄sona egypti de heretico. pro factis
diuinis plerūq; et dicta ponit. idcirco q̄ nō ope
ratioe manuum deus. sed dicendi iungio opatur.
sicut scriptū est. Dixit et facta sunt. mandauit et
creata sunt. **Q**uod in scripturis factis uia bis repetit
sententia. aut cōfirmationis causa est. aut misterii.
sicut lex et gr̄a. sicut initium et p̄fectio. sicut
bonū et melius. **A**lex diuina in tribus distinguit
partibus. id est hystoria. in p̄ceptis. et in p̄phetia. **H**is
toria est in his que gesta sunt. **P**recepta in his
que iussa sunt. **P**rophetia in his que futura p̄u
tiata sunt. **A**lex diuina triplici sentienda ē modo.
p̄mo ut hystorice. scdō ut tropologice. t̄tio ut
mystice intelligat. **H**istorice nāq; iuxta litteram
tropologice iuxta morale sciām. mystice iuxta
sp̄uale intelligētā. ergo hystorie oportet fide.
sic tenere. ut eam et moralit̄ debeamus interpretari
et sp̄ualit̄ intelligere. **T**ria et septē. **D**erem p̄cepta
sunt. **S**ed tria ad amore dei p̄tinet. septem
ad amorem hoīs. **I**lla tria que ad deū p̄tinet
in una tabula scripta fuerūt. reliq; septē in scdā.
In prima tabula triū mandatorū. hoc p̄mū
est. **D**iliges dñm deū tuū. **I**n scdā honora
patre tuū et matre tuā. **T**ercio est qd' et
saluator. scribe interroganti ait. qd' p̄ceptū
est in lege p̄mū. **A**udi israhel. dominus deus tuus
deus unus est. hoc p̄mū est. **S**cdm uero simile
est huic. **D**iliges proximum tuū sicut teipsum.

ordme rerū gestarū

Quū nāq; p̄ceptū de p̄ma tabula dicit. q̄ ad
ad dei p̄tinet amorē. Alterū uero de alia tabu-
la q̄ ad hoīs p̄tinet dilectionē. **De septē re-**

Septem esse regulas int̄ ceterā Regulis legis Cap. 1.

Solationū s̄c̄rū scripturaru quida sapi-
entes dixerūt. **Prima regula ē de dno corpe** q̄
que de vno ad unū loquit̄. atq; in vna p̄sona
modo caput. modo corpus ostendit. sicut psalms
ait. **Induit se uestimēto salutari** q̄si sponsam
decoratū corona. et q̄si sponsam ornata mou-
libus suis. **In vna enī p̄sona. duplici notat**
uocabulo. et caput id ē sponsum. et sponsam id
est ecclesiam manifestauit. **Unde notandum in**
scripturis. quōdo specialit̄ caput scribit̄. quōdo et
caput et corpus. aut quōdo ex utroq; tr̄seat ad
utruq;. aut ab altero ad alterū. sic q̄ quid capi-

n. quid corpori conueniat. prudēs lector inueniat.
Secūda regula est de dno corpe vno et p̄mixto.

Nam uident̄ quedā vnus conueniē p̄sonē. q̄
tamē non ē vnus. ut est illud. **Puer meus es**
tu israhel. ecce deleui ut nubē iniquitates tuas.
et sicut nebula p̄tā tua. **Conuere ad me et**
redimā te. **Hoc ad unū nō congruit.** **Nā altera**
pars est cuius p̄tā deleuit. et cui dicit. **puer meus**
es tu. et altera cui dicit. **conuere ad me et redimam**
te. qui si conuēnt̄. p̄tā eorū deleuit. **Ubi enī**
regulā sic ad om̄s loquit̄ scriptura. ut et boni re-
darguant̄ r̄m̄ malis. et mali laudent̄ p̄ boni.

Sed quid ad q̄ p̄tinet qui prudent̄ legerit discret̄.
Tercia regula est. de littera et spū. id est de lege
et gratia. **Lege p̄ quā faciēda p̄cepta admonem̄.**
gratia. **p̄ quā ut operem̄ iubern̄. uel q̄ nō tātū**

hystorice, sed etiam iam spūaliter ipā lex sententiā
lit. **Nāq;** hystorice oportet fidem tenere, et spūaliter
legem intelligere. **Q**uarta regula est. De specie et
genere p̄ quā pars p̄ toto, et totū p̄ pte accipitur,
ueluti si vni populo, uel ciuitati loq̄r̄ deus, et
tū intelligit̄ oēm contingere mūdū. **Nā** licet
adūsus unam ciuitatē babiloniā p̄ vltimā p̄p̄e
tam dñs cōmūet, tū dū contra eam loq̄r̄ r̄s̄e
ad genus de specie, et conūtit contra totū mūdū
sermone. **C**erte si non diceret adūsus unūsum
orbem, non adderet infrageneraliū, et d̄s̄p̄de
oēm terrā, et uisitabo sup orbem mala z terro
que sequit̄ ad int̄tionem mūdū p̄tinentiā
unde et dicit. **H**oc est consiliū qd̄ cogitauit
per oēm terrā, et h̄m̄anus extensa sup om̄i
gentes. **I**tem postq̄ sub p̄sona babilonie ar
guit vniūsum mūdū, rursus ad eandē q̄si de
genere ad speciem int̄ dicens, que eidem ciuita
ti sp̄cialit̄ contigerūt. **E**cce ego iustitabo me
dos sup eos. **N**am regnate baltasar, a medice
obtr̄ta est babilonia, sic et in onus egypti
p̄sona eiusdē totū uult intelligere mūdū dicens
et concurrere faciam egyptios adūsus egyptios
regnū adūsus regnū, cum egyptus non multū
regna, sed vniū habuisse scribat̄ regnū. **Q**uarta
regula est de tempib9 p̄ quā aut pars maxima
tempis, p̄ ptem minorem inducitur, aut pars
mīna temporis, p̄ ptem maiorem intelligitur
sicut est de r̄duo dom̄ice sepulture, dū uer̄
bus plenis diebus, aut noctibus iauerit in se
pultro, et tū a parte totū r̄duū accipit. **V**el sicut
illud qd̄ q̄dr̄ingentis ānis p̄dixerat deus filios

israhel in egypto seruituros. et sic inde egressu-
 ros. q̄ tñ domināte ioseph. egypto domiātū sunt.
 Per statim post q̄dringentos annos egressi
 sunt ut fuerat repmissum. sed q̄dringentis xxx
 pactis ab egypto recesserūt. Est et alia de tem-
 poribus figura p̄ quā quedam que futura sūt
 q̄si iam gesta narrant. ut est illud foderūt mā-
 nus meas et pedes meos. dimmerauerūt oīa
 ossa mea. Et diuiserūt sibi uestimenta mea. et
 hys similia. In quibus futura tāq̄m si iā facta
 sūt ita dicit. Sed tūc que adhuc faciēda erant
 iam facta narrant. Quā ad huc et nobis futura
 sunt. apud dei eternitatem iam facta sunt. Quā
 p̄pter quōdo aliquid faciēdū esse p̄nūciat. scādū
 nos dicit. Qūdo uero que futura sūt. iam facta
 dicunt. scādū dei eternitate accipiēda sunt. ap̄
 que omnia facta sunt. que futura sūt. **Sexta**
 regula est de recapitulacione. **Recapitulatio** eū e
 traherat. sicut n̄ filios filiorū noe scriptura rōmemo
 nisset. dicit illos fuisse in signis et gentibus suis.
 et tñ postea q̄si hoc etiam in hoc ordine temporū
 requireret. et erat inquit omnis terra labui unū.
 et uox una omnibus erat. Quomō ergo secūdu
 suas gentes et secūdu suas linguas erant. si una
 lingua erat omnibus. nisi q̄ ad illud q̄ iam traheret
 recapitulado est reūsa narratio. **Septima** regula
 est de dyabolo et eius corpore. q̄ sepe dicit ip̄i m̄
 p̄m. que magis rōuenit suo corpore. **Sepe** uero
 eius dicta uidentur membrorū. et nō nisi capiti
 rōgruit sicut in ysaiā. ubi dū contra babiloniā
 hor est contra dyaboli corpus multa dixisset **Finis**
 p̄pheticus. rursus ad caput hor est ad dyabolum

dū iū p̄titarū cē
 fide m̄p̄et̄ gēp̄s

hætica

orandi sententiã diruat dicens. Quomodo tendisti
de celo lucifer qui mane oriebaris. **De differentiã**
Quidam ideo non respiciunt uetus **Testamentum**
Testamentum pro eo quod aliud in tempore pristino
aliud agat in nouo. non intelligentes quod deus quod
cuius congruet tempore magna quadam distribu-
tione concesserit. Sicut in lege imperat nuptias
in euuangelio uigintiã. In lege oculum pro oculo
auferri. in euuangelio alteram probere maxillam
patienti. Sed illa pro tempore fragili populo. Illa
uero perfecta. utroque in tempore sua quod conueni-
entia commodans. Et in ista mutatione non est
credendus deus mutabilis. Sed potius admi-
rabilis inde credendus. quod inuaret incommutabilis.
Potiusque ut diximus tempore comodum fuit. magna
in distributione concessit. Sub uetere Testamento
minoris culpe erat peccata. quod in eo non ipsa ueri-
tas. sed umbra ueritatis aderat. Nam in Testa-
mento nouo preceptis altioribus manifesta quod
facta quod in illo populo umbra ueritatis deseru-
rant deserenda nobis capiunt. Illic enim fer-
nicatio et retributio iniurie promissa sunt. nec no-
rebant. In Testamento autem nouo graui iudici-
sione dampnat si admittant. **De symbolo**
Fidei symbolum et dicitur **oratione**. **Supra**
Oratio. pro tota lege populis ecclesie ad celorum
regna impellenda sufficiunt. Quis enim latius
do scripturarum in eadem oratione dicitur. et similes
li breuitate concludit. Unde et propheta ysaias ait
Abbreviatione audiui a domino deo exercituum super
uniuersam terram. attendite et audite eloquium
meum. Sed hoc abbreviatio aut illud intelligitur

uereitate

F

qd̄ dñs dicit. **O**em legem et prophetas in duobus p̄-
 ceptis dilectionis dei et proximi p̄cedere. Aut p̄ter ip̄as
 oratione dñam, uel simboli breuitate in quibz
 ut p̄dictū est om̄i scripturarū latitudine uerita-
 ti constat. **D**e baptismo et gione. **C**ap. xxv.
Solam etiā catholicam habet baptismū
 ad salutem zatharias propheta testat. Indic inq̄t
 illa erit fons patens domus dauid et habitabitq̄ in
 iherusale in ablutione peccatoris et menstruate,
 domus quippe dauid et iherlm̄ xpi ecclesia est,
 in qua manet fons in ablutione peccatorū. **H**ec
 aut̄ id solū imaginaria ostentatione faciunt.
 ideoq̄ illo baptismus non ad remissionē peccatorū
 sed ad supplij testimoniū dat. **P** solo reatu
 originali luit i inferno nup̄ nati. dāpnatq̄
 infans si nō regenerat, q̄ origis noxietate p̄-
 mit. **C**ur puuli peccato originali carētes per
 baptismū. **N**ec d̄p̄u habentes delictū a baptis-
 mō a pena eterna non a p̄sentis uite supplicio libe-
 rat. **E**t si a pena p̄sentis hoies liberarent p̄ bap-
 tismū ipm̄ putaret baptismū p̄miū. non illud
 temporale pena ut illa uita feruētius req̄rat.
 que erit a penis om̄ibz aliena. **N**ullus neget
 fidelū etiā post baptismū quo p̄tā delentur
 torde q̄ diu in isto seculo sumq̄ ad deū nos de-
 bere conūti. **E**t q̄ius sine remissione sit condie-
 agendū. nūq̄ tū fecisse sufficet. **Q**ui in mater-
 nis ueris sunt. ideo tū baptizari matre nō pos-
 sunt. q̄ natus adhuc secundū adam. nō possunt
 renasci scdm̄ xpm̄ non p̄t. **N**ec em̄ dicit

regeneratio in eū poterit quē generatio nō prestā
Qui intra eccliam non ex dignitate ecclie uiuūt
sed fidem ecclie quā tenet uō. operibus destruit. de
ipō legit. Multiplicati sunt sup numerū. ut sub
nudas in regno pdestinatorū. Qui scelerate ui
uūt in ecclia et cōmūicare non desinūt putātes
se tali cōmūione mūdari. distant nichil ad emū
danone pfitere sibi. dicitur ppheta. Quid est qd
dilectus meus. in domo mea fecit scelerā multa.
Nūquid carnes scē auferent a te. malicias tuas.
Et aplos. Hec se inquit homo. et sic de pane illo
edat. et de calice bibat. **De martyrio. Cap. xxii.**

Dei seruis nulla adulterate frangit. sed p
ueritatis defensione ultro se in cōmūione
offert. nec uō p ueritate diffidit. Sepe ex disci
pulis ad martyriū eligunt. qui suos doctores
ad coronā pcedunt. et qui sunt ordine postremi
fiunt uō uō in cōmūione pmi. Vir sanctus uō
se in agone p cōmūione debet offerre iustitiae. uō
m si agonis fructū uidet uberrimū. nō debet
declinare laboris periculū. Et si maior ē labor
q̄ uāruū lucrū. declinādus est labor quē nūmū
cōmūicat angustēt. Vtrūq̄ enī fecit aplos. qui et pi
culis se ultro dedit. ubi uō maximū lucrū uidit.
et sapient se piculo abstulit in quo potiorē labo
rem q̄ lucrū esse p̄sperit. Ultro se paulus apud
ephesum piculis obtulit. et potior piculo lucrū
uidit. Damasceno autē piculo ideo subitit sens
ipm. q̄ nullū piculi ipō arbitrat⁹ est fructum.
Disce q̄ nō se ad martyriū offerat quisq̄ ultro
uel q̄ nō iuxta sententiā dei cūgat ab altero. et
quo nō uult ipē ducit. nisi qd et ppter gloriā

certae

futura. De cruce iustus gaudet, et pro passio-
 uolentia refugit subire quod dolet. Accipe exemplum
 adeundi sub trepidatione martyri de usu bellan-
 di in quo ex citatis quibus in primo et paucissimi
 certamine aggreditur, et pro minore multitudinis mouet
 Item accipe exemplum martyri de reparatione hu-
 mani corporis ad salutem. Quia quibus de spe reparationis
 gaudet, et de inuisionibus seu amarissimis pon-
 tis meret.

De sanctorum miraculis. Cap. xv.

Et si apud data est uirtus signorum pro fide
 gentium nutriendam, etiam tamen data est uirtus
 operum pro eadem fide ornanda, et tamen in ipsis apud
 plus erat mirabilis uirtus operum, quam uirtus signo-
 rum. Ita et nunc in ecclesia plus est bene uiuere
 quam signa facere. Quia nunc etiam non ea miracula
 faciunt que sub apud faciebant, ea causa est, quia tunc
 oportebat mundum miraculis credere, nunc uero iam
 tunc signa fiebant exterius, ut interioris fides ro-
 boraretur. Iam infide miracula quicquam requirit,
 uanam gloriam ut laudet querit. Baptum est enim
 lingue in signum sunt, non fidelibus sed infidelibus.
 Ecce signum non est fidelibus necessarium qui iam
 crediderunt, sed infidelibus ut conuertantur. Nam
 paulus pro non credentium infidelitate, patre publi-
 tem uero thymoteu fidelem, non oratione, sed
 medicinali tempore. Ut noueris miracula pro
 incredulis, non pro fidelibus fieri, antequam antequam
 hanc utilitatem cessabunt sub antequam ab ecclesiam
 miracula et uirtutes, ut per sanctorum clarentur pariter.

quoniam ea que abiectione persequatur, audacius

et reprobū qui scandalizabunt leuitas ostendat
 et psequētū audacia feronior efficiat. **De antipos**
Om̄is qui scdm̄ p̄fessionis **Let eius signis**
 sue normā aut nō uiuit, aut alit̄ docet,
 antip̄s est. Pleriq; autem antip̄i tempa nō
 uisuri sunt, et tū in membris antip̄i inueniē
 di sunt. Anteq; ueniat antip̄s multa n̄c̄bra
 p̄resserūt. Scdm̄ apli sententiam qui iam in
 tatis misterū opat̄ illū affirmat etiā nūq;
 reuelet. **M**agnitudo signorū fiet sub anti
 p̄o, ut electi si fieri potest in errorem mittat.
Sed si electi, quon̄io sunt in errorem mittendū.
Ergo ibunt in errorem titubationis ad modū
 p̄ multitudinē pdignorū, non tū deicendi sunt
 a stabilitate sua errorū impulsu, atq; signorum.
Vnde et ideo ponit, si fieri potest, q̄a electi pe
 rire non possunt. **S**ed cito relapsientes totū
 errorem in religione coercibunt, scientes p̄ditū
 a dno esse ut dum hoc fecerūt adūsari, non
 conturbent̄ sanctū. **T**am mira facturus est
 pdigia et signa, dum ueniet antip̄s, ut etiā
 electis q̄dam cordis gignatur scrupulū, q̄ tū
 cito eruperet in illis ratio, p̄ q̄ scient in decep
 tione reprobū et electorū p̄batione eadem fieri
 signa, in quo tempore p̄ patientiā gloriosi erūt
 sancti, non p̄ miracula sicut martires fuerūt
 priores. **I**lli etiā et p̄secutores sustinebūt fra
 gentes pdigia. **P**inde et durus bellū sustinebat,
 quia non soluit̄ contra p̄sequentes, sed etiam
 contra miraculis rorstantes dimicatur̄ sunt.
Grauius sub antip̄i tempibus contra ecclesiam
 desuet̄ synagoga, q̄ in ip̄o saluatoris aduētū.

et p̄ue actiois merito
caput xp̄i p̄uenit

xpianos est persecuta. Dum in martires dyabolo
 iam exuerit magnam crudelitatem etiam ligatus.
 crudelior erit tñ sub antepi temporibus. quōdo
 etiam erit solvendus. Nam ligatus ligatus
 facere potuit. quāto solutus faciet. Quōto p̄m̄q̄
 finem mūdi dyabolus uidet. tanto crudelius
 persecutiones exercet. ut quia se cōtinuo dampnādū
 conspiciat. sonos sibi multiplicet cum quibz gehē
 ne ignibus addicat. quōto breue tempus uidet
 sibi restare dyabolus ut dampnet. tanto in mag
 na persecutionis ira mouet. diuina iusticia p̄mit
 teat. ut glorificent̄ iusti. sordident̄ iniqui. et
 ut dyabolo durior crescat dampnationis sen
 tentia. **De resurrectione. Capitulum cxxv.**

Inchoatio pacis sanctorū est in hac uita in
 p̄fectio. Tunc autē erit plenitudo pacis.
 dum ad dei cōtemplationē. absorpta carnis in
 firmitate conualuerit. Resurrectio mortuorū.
 ut ap̄lo ait in uerū p̄fectū in mensurā etatis ple
 nitudo xpi futura est. in etate illig iuuenitū
 que p̄fectione non indiget. et absq̄ inclinatione
 defertus. in p̄fectione ex utiq̄ pte. plena est et ro
 busta. Quis nūc filiorū dei nomine hoies fideles
 uolent. tñ ex hoc q̄hant seruitutē corruptionis
 parūt. adhuc iugo seruitutis addicti sunt. acce
 p̄turi plenam filiorū libertatem. dum corrupti
 p̄ hoc induerit incorruptionē. Nunc deus
 p̄ sperulū agnoscit. In futuro autē quisq̄ electus
 sine ad faciem p̄sentabit. ut ip̄am sp̄nem cōtem
 plet. q̄ nūc p̄ sperulū uidere conat. In hac uita
 electorū numerus ad dexteram p̄tinetū. et rep̄
 borū qui ad sinistram ituri sunt. ecclesia dei

Ideorū quibusdā ad purgationē. temporalis pñat
 pena. quibusdam uero hic mchoat dampnatio.
 et illur pfecta sperat p dicio. In iudicio reprobi
 humilitate xpi in qua iudicatus est uidebunt. ut
 doleant. diuinitatem uero eius non uidebunt.
 ne gaudeant. Quibz eū diuinitas ostendit. ut
 ad gaudiū demonstrat. In diuinitate cōsiliarū
 et mitis apparebit in iudicio deus electis. et ter
 ribilis reprobis. Nam qlem quisqz cōsiliarū
 tulerit. talem et iudicem habebit. ut manēte
 in sua tranquillitate xpo. illis solis terribilis
 appareat. quos cōscientia in malis accusat.
 Que sunt differentie uel ordines hoīum iu
 dico. hoc est unus electorū. et reproborū. qui tū
 diuidit in quatuor. Pfectorū ordo unus est. qui tū
 domino iudicat. et alius qui iudicat. utz tū nūm
 xpo regnabunt. Similit ordo reproborū pnt
 in duobus. dum hī qui it ecclesiam se ~~erant~~ uia
 li iudicandi sunt et dampnandi. Primus igitur
 ordo eorū qui iudicant et pereunt. opponit illi
 ordini bonorū. de quo sunt hī qui iudicantur
 et regnant. Secundus ordo eorū. qui nō iudicantur
 et peunt. opponit illi ordini pfectorū. in quo sūt
 hī qui non iudicant et regnant. Tertius ordo
 eorum qui iudicant et regnant. illi ordini est
 contrariū. de quo sunt qui iudicant et pereunt.
 Quartus ordo eorū. qui non iudicant et regnant.
 opponit illi ordini contrariū. qui non iudicant
 et pereunt. Gemina punit impius sententia.
 dum aut hic p suis meritis reitate puitur. *metis*
 ne ue ritate uideat. aut dum in finem damp
 nabitur ut debitas penas exsoluat. *de penes*

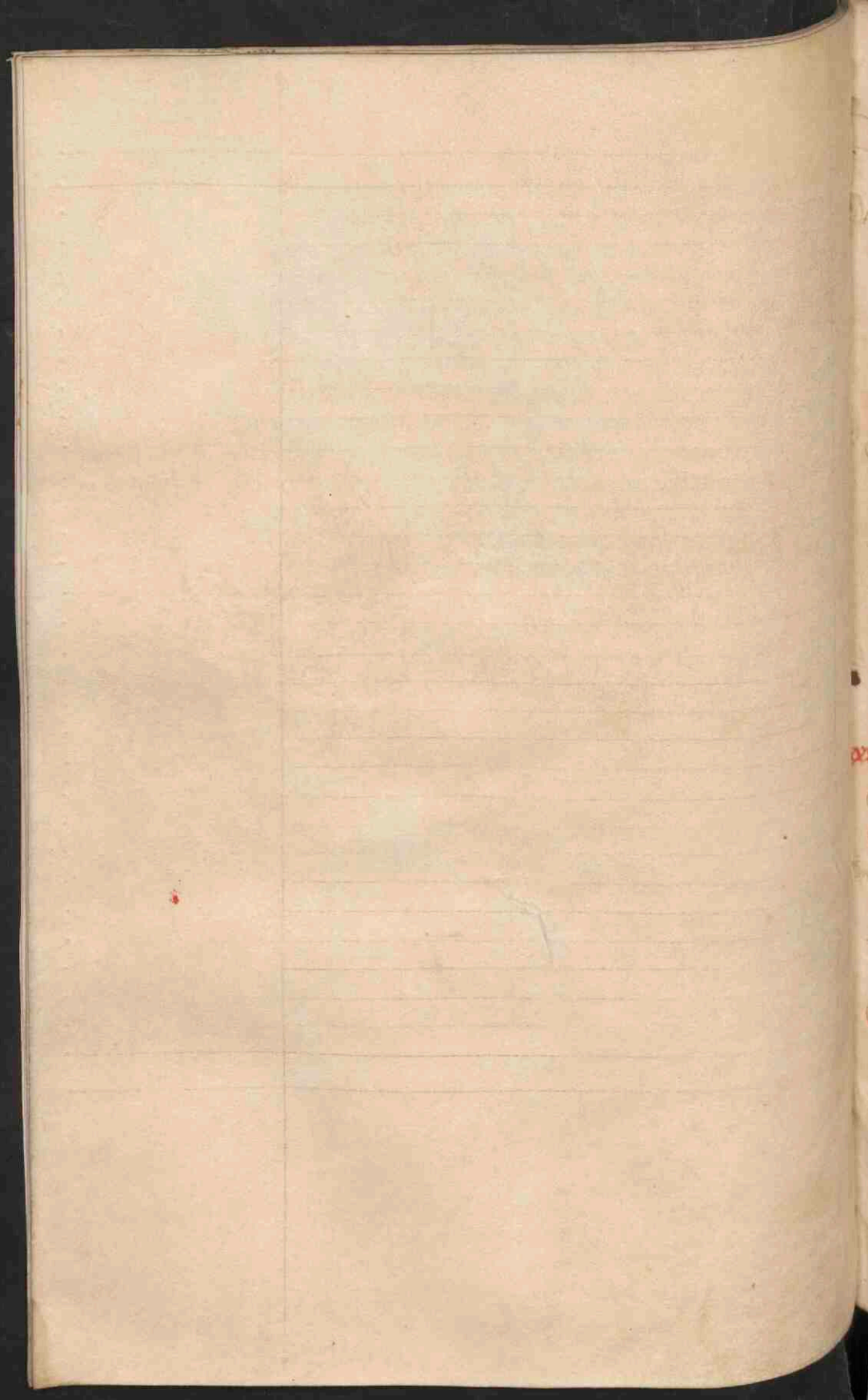
Qui uo ex cation
 ipuit nō s iudicādi
 s tū dāpnādi.

Duplex dampnatorum. **De gehena** Cap. xxxvii
pena est in gehenna, quorum et mentem
urit tristitia, et corpus flamma uirta uirtissim
dinem, ut qui mente pertractauerunt, per periret
corpore, simul et anima puniant et torpe. Ignem
gehene constat ad aliquid lumen habere, ad ali
quid non habere. Hoc est habere lumen in damp
nationem, ut uideant impij unde doleant, et
non habere ad consolationem, ne uideant unde
gaudeant. Apti fit comparatio de tinnio trium
puerorum, ad exemplum ignis gehene. Nam
sicut ille ignis non exarsit ad triu puerorum
supplicium, et arsit ad roburenda ligamina u
tulorum, ita ignis gehene et lucebit miseris
ad augmentum penarum, ut uideant unde dolent
et non lucebit ad consolationem, ne uideant unde
gaudeant. Inter huius uite et future infelici
tatis miseriam, multa discreto est. Illic enim
et miseria est propter amissionem dolorum, et
tenebre propter lucis amissionem. Quorum unum
in hac uita, id est miseria est, aliud non est, in
inferno autem utrumque est. **De penis impiorum** Cap. xxxviii

Sicut fasciculi lignorum ad combustionem de
simili colligantur, ita in iudicii die simi
lis culpe reos suis similibus iungi constat, ut
eos equa pena constringat quasi in fasciculis
quos attio similes fecit in malum. Sicut uosque
sanctus in futuro iudicio pro quantitate uirtutum glo
rificabit, ita et uosque impius pro quantitate fac
torum condempnabit. Per se erit in sup
futurus dampnationis ordo, sed uirta quantitas
trimum discreto erit penarum. Aphetia firmata

De terrorū quoq; suorū supplicij addit^r etiam
 pena defunctis. sicut apud inferos. Iuxta ser-
 mo predicat euuāgelicus. sicut p. augendo uide
 supplicio dicit etiam psalmus. **C**onmōti amo-
 uerunt filij eius mendicent. Impij ex h^o duris
 in iudicio puniendi sunt mentis dolore, ex quo
 usuri sunt iustos glorie beatitudinē meruisse.
Cunctis uidentibus est precipitandus dyabolus, qm̄
 sub aspectu om̄i bonorū angelorū et homin, cum
 eis qui de parte eius erunt in igne eterno mit-
 tendus est. **D**um sublatus fuerit dyabolus ut
 dampnet^r multi electi qui in torpe sunt inueni-
 endi. dno ad iudiciū ueniente. metu contumendi
 sunt uidentes tali sententia impij esse punitū.
 quo terrore purgandi sunt. qui si quid eis ex
 torpe adhuc peccati remanserit. metu ipō quo
 dyabolū dampnari conspiciant purgabunt. **H**ic
 est p. aut iob. **C**um sublatus fuerit timebunt
 angeli. et exterriti purgabunt^r. **M**ultos posse
 perire ex eis in die iudicij qui nūc electi uident
 esse et sancti. constat dorente scriptura. **D**orabit
 dno iudiciū ~~uolentem~~ ad ignem. et deuorabit a-
 bilium multam. et comedet partē domus. **P**ars
 quippe domus deuorabit^r. quia illos etiam infer-
 nus ~~deuorabit~~ absorbebit. qui nō s. x. i. p. re p. r. s.
 se celestibus gloriant^r. **D**e quibus et dno dicit.
Multi dicent michi in illa die. dno dno. nonne
 in nomine tuo pphetauimus. nonne in nomine tuo
 de monna euenimus. et uirtutes multas fecimus.
Ecce tunc confitebor illis. quia non noui uos. **D**is-
 cedere a me qui operamini iniquitatem. nescio
 qui estis. **D**e gloria sanctorū. **Cap. cxxi.**

Non faciet in futurū cor miserū iustorū, **pena** dampnatorū condolendi affectio.
Vbi tantū erit sanctorū de dei contēplatione
gaudiu, ut tristitie nullus tēuat introitus.
Sicut compatius color candidus nigro coloru fir-
pultrior, ita sanctorū requies compata damp-
nationi malorū, gloriosior erit. Sic iustitia
iusticie, sic virtus uicio. Crescit ergo sancto-
rum gloria, dā debita dampnant impiū pena.
Post resurrectionē sanctis in carne promissa
est celorum accessio, dicente ad patrem xpo.
Volo ut ubi ego sum, et ipi sint meum. **Et**
enī membra rapitis sumus, et unus in se et in
nobis est tristis, ubi ipse ascendit, nos ascendu-
ri sumus.

deus donuerit. **E**xcellior est rebus omnibus sapi-
entia; nec esse potest ulla iustitia sine pruden-
tia. **Q**ui secundum seculum sapiens est; secundum
deum stultus est. **V**nde et propheta. **S**tultus inquit factus
est omnis homo ab sua scientia. **P**rimum est studium
scire querere deum; deinde honestatem vite.
cum innocencie ope. **N**ullus sapientiam dei plene
recepit; nisi qui se ab omni abstracte cura seculari
otendit. **V**nde et scriptum est. **S**apienter scribe
in ipse omni; et qui minorat actu ipse percipiet
eam. **N**on puer intelligentie ad artem se nouit
perfecte; quod sit secreta dei se penetrare non potest.
Tunc autem recte deum cognoscimus; quando
eum perfecte scire nos denegamus. **I**nterdum
quedam nescire conuenit. **N**ullus autem in culpa
maior est; quam ille qui deum nescit. **I**uesti-
gationem veritatis multorum est querere; si
paucorum inuenire. **E**a autem que super hominum
intelligentiam sunt; scrutanda non sunt. **Q**uia quod
super hominum intellectum est; querendum non est.
Consilio autem diuino seruandum est; ut hoc
credat esse iustitia; quod diuine placuerit volu-
tati. **N**on enim poterit esse iniustum; quod iusto
operaretur iudicium. **O**mnis sapientia; ex scientia
et operatione consistit. **M**elior est autem ex
scientia veniens; quam ex operatione sententia.
Nam illa vera est; ista dubia. **A**d maioris
culpe culpe cumulum pertinet. **S**cire quod sequi
debeat; et sequi nolle quod sciat. **V**nde et
dominus. **S**eruus inquit sciens voluntatem domini
sui; et non faciens digna; plagis vapulabit
multis. **E**t iacobus. **S**cienti inquit bonum et
non facienti; peccatum est illi. **S**implicitate

constat

uo

num ignavia vocari stultitiam. simplicitate
 tem vbi prudentia. vocari sapientiam. Utile
 est multa scire. et recte viuere. Et si vtriusq;
 non possimus. melius est vt bn viuendi studiu.
 q multa sciendi sequi. Non ptiner ad beatitu-
 dinem q sequendam scientia reru. nec e beatu
 multa scire. Et e magnum bn viuere. Nichil
 pdest omes scire prudentiam num ignorantia
 dei. et nichil obest scientibus deu ignorantia
 mundi. Pfecto autem sat. qui deu pns. et ista
 non pro se sed p dno sat. Nichil obesse potest
 nisi xpiano si p simplicitatem aliq de ele-
 mentis indigne sentiat. diano de deo vera p-
 nuerit. Nam quis de incorporeis corporeis q
 naturis neqat quisq disputare. btm tm illu
 faciet vita recta cum fide. De fide. cap. ij

Non posse ad veram beatitudinem puenire
 nisi p fidem. Beatum autem ee dicitur q recte re-
 dendo bn viuit. et bn viuendo fidem rectam
 custodit. Deus si credit. merito inuocatur. et que-
 ritur. ac p hoc tuc ptre laudat. qm et creditur.
 Non tantu id credendu est q sensu carnis de-
 nostamus. sed magis et ia p intellectu mentis
 qspiramus id est deu. Sine fide nemo pt placere
 deo. Omne em qd non est ex fide. patm e fides
 neq qd vi errorquetur. sed ratione atq ex plis
 suadetur. A quib9 autem erigit. violenter.
 pseruare in eis non pt exemplo. vt ait qda
 Nouelle arboris si qd tamen violenter im-
 presserit. de mo diu laryt in id qd fuerat
 qfestum reuertit. Sicut homo libeo arbitio
 qditus sua sponte diuertit a deo. na et p n-
 mentis q sione rredendo. renarrit ad deu.

vt libertas agnoscat arbitrii. ^{bona et} p^{er} p^{er}am voluntate.
et beneficium gratie p^{er} acceptam fidei firmitatem.
In corde respicit deus fidem: ubi se non possunt
homines excusare. Qui ore simulant veritatem
professionem: et corde retentant erroris ipse-
tatem. Sicut nichil proficit fides que ore tenet
et corde non creditur. ita nichil profutura est
fides que corde tenetur si ore non profiteatur.
De tali enim fide propheta quosdam obiurgat di-
cens. Perijt fides. ablata est de ore ipsorum.
Fides enim que corde creditur: confessio oris
ad salutem profertur. Vacuum esse sine opibus
fidem. Et frustra sibi de sola fide blanditur
qui bonus opibus non ornatur. Qui fruce
portat: debet mundo mori. Nam ferre
fructum. mortificare seipsum est. ferre et non
mori: simulatio prostratarum est. Qui per
fidem cognitionem dei habent. et opibus obsu-
rant: exemplum balaam sequuntur. qui tamen
opere. aptos oculos habuit per contemplationis
fidem. Carnales fidem non per virtute animi.
sed per quomodo quere solent temporali. Unde et dicit
dominus. Queritis me non quia vidistis signum
sed quia manducastis de panibus meis. Chris-
tiana magis dum secundum evangelii doctrinam
non vivit: etiam ipsam fidem quam verbo
colit oborta temptatione facile perdit. Multi
in fide tamen christi non sunt: ope vero christi-
ana doctrina dissentunt. Multi ipsam fidem christi ex
corde non amant. sed humano terrore cum
dem per prostratissimum tenent se simulant: et qui
esse non possunt apte mali. per terrorem fide
boni noscunt. Amatores mundi pugnant

aliqui p fide. et alijs quidem p finit. ipi vō
 amore tēno īplurati celestia non requirūt.
 sed vbo tū fidem defendūt. Quidam pro
 fide etiam hereticos insequūt. sed p arro
 gantiam eos qui int ecclesiam sunt qtemp
 nūt. adūsarios quidem fidei qfutant p mfi
 delitate. sed fideles p mūt fāste supbie

De caritate. Capitulum tertium.
Quamuis nonnulli fide atq opibus
 sanctis videant cēpnopes. tū qz pūuāt
 caritate fāne dilectionis. nullū habent inre
 mentū vtutis. Nam sicut apls ait. si tradi
 dero corpū meum ita vt ardeam. caritate
 vero corpū meum ita vt ardeam. caritate
 autem non habuero. nichil michi prodest.
 Sine amore caritatis qius qsp recte nēdat
 ad bñtitudinem puenire non potest. qz tanta
 est caritatis virtus. vt etiam pphā et mar
 tyrū sine illa. nichil ee nēdantur. et nullū
 pūuū caritati pferat. Caritas enī vtutū
 oīm obtinet pncipatum. Vnde et vniu
 lum pfectious caritas ab aplō dicit. eo q vni
 uerse vtutes eius vinculo religunt. Dilectio
 dei morti rōpat. dicitur salomone. Valida
 est. vt mors dilectio. Sed idcirco qz sicut mors
 violenter sepat aīam a corpore. ita et dilct
 io dei. violent segregat hoīem a mūdano
 a carnali amore. Qui dei pcepta qtempnūt.
 deū non diligit. Neqz regem diligunt. si odio
 leges habent ei. Tenenda est aīm saūctis vi
 ris vnitās caritatis. Et ipso se quisqz subtra
 herit mūdo. tanto opus est vīse affonet ho
 norū qfornio. Caritas in dilectione dei. p
 imū qstat. Seruat autem in se dilectionē dei.

Dilectio dei morti qpat.

no^o nē

qui a caritate non diuidit primum. Qui a fraternitate
sonetate seruit; a diuine caritatis primatione
puat. Nec potest deum diligere; qui noscit
in primi dilectione errare. Christus deus est et
homo. Totum ergo Christum non diligit; qui hunc
odit. Honorum discretionis est non odie pro
nas sed culpas; et recte dicta pro falsis non sper
uere. sed probare. Qui imperfecti sunt in dei amo
re. sepe se a vitijs separare disponunt; sed
ponderare viciorum grauati. rursus ad ea vi
tia que optant relinquere reuoluunt. *De spe. iii.*

Qui male agere non desistunt. vana spe
indulgentiam de dei pietate ratiunt.
Quam recte quererent. si ab actione praua
cessarent. Metuendum valde est. ut neque pro
spem venie quam deus promittit perseuerant
peccemus. neque que iuste peccata distinguit. vana
despemus. Sed utroque periculo euitato. et a ma
lo declinemus. et de pietate dei. veniam sperem
us. Omnis quippe iustus. spe et formidine nitetur.
que nunc illum ad gaudium spes erigit. nunc
ad formidinem terror gehene adducat. *De m. i.*

Iterdum peccantibus nobis deus sua
dona non subtrahit. ut ad spem
ineppinationis mens humana insurgat.
Nam non perditum spernere; quem per
mittentem suis beneficijs prouocat ad se redire.
Confessionem hominis non esse humane vir
tutis. Nam si confessionem hominis operis
non in nobis deus operatur; tunc per prophetas
dicit. Confessio et magnificentia operis
eius. Ab illo enim nobis omnia bona sua
perveniente donant. Nam nihil boni

operis dedimus. p qd' confessionem fidei ac-
 ntere mererem. **P**fectus hominis donu
 dei est. Nec a se pt quisq. sed a dno corrigi.
 Non enim quidq' boni habz p'riu sp' cuiq' via
 non est eius. testante p'ph'a. **S**cio dñe qz non e
 homis via eius: nec viri est. vt ambulet et
 dirigat gressus suos. **S**nant liberi arbitrii.
 defensores. nichil se posse i bonu sua p'uale
 virtute: nisi diuine gratie sustentet iuuamie.
Unde et p' p'ham dñs dicit. **P** dicio tu isrl':
 tantu in me curiliu tuu. **Q**uasi diceret.
Ut pereas ex tuo est merito: vt salueris
 ex meo auxilio. **H**ominis meritū supra gra
 non vt veniat inuenit. sed postq' venerit
 facit. **A**tz ad indignam mentem veniens
 deus. facit in ea meritum qd' remuneret.
 qui solum iuenerat qd' puniret. **Q**uid eni
 ex se ille latro meruit: qui de fructibus
 inferni truem ascendit. de truce paradisu
 adijt. **R**eus quide' e' et fratricidio sanguine veit
 tructo: sed diuina gratia in truce mutatur.
Sciendū q' et nostra iustitia sit in hys que
 recte agimus: et dei gratia eo q' eam mere
 amur. **H**ec eni et dantis dei. et accipientis
 homis est. sicut et panem nost'ū ducim.
 quem tū a deo accipe postulamus. **S**pūalis
 gratia non omnibz distribuit: sed tūmodo
 electis donat. **N**on eni omni est fides. qui
 et si plurimi suscipiūt. opus tū fidei non
 sequit. **I**n diuisione donoru diuisa diuisi
 p'cipiūt dei manera: non tū grediuntur.
 vni omnia. vt sit p' hūilitatis studio. qd'
 alter amiret in altero. **N**am qd' in ezechiele

animāliū ale altera ad alteram p̄nitit virtutes
designat̄ sanctorū. mutuo se affectu puorā
tū. atq; alter vtrorūq; exēplo iuicem sese
erudientū. **Qu**uera gratiarū alij ista alij
vero donant̄ illa; nec dat̄ ita haberi vni. vt
non egeat alter. **P**osse fieri non ē dubiū.
vt hī quos q̄dam v̄tutū excellentia amittit
dei repentina p̄ueni gratia. quosdā ap̄en
dio sanctitatis p̄ueniant. et dū sint quilibet
postremi. subito efficiūt̄ v̄tutis gūlune
p̄m. **D**um quisq; aliqd' donū accipit. non
appetit amplis q̄ qd' meruit. ne dū alteris
officiū mēbrū arripere temptat. id qd' meruit
perdat. **C**onturbat enī corpis ordinem totū.
qui non suo q̄tenti officio subripit alienū.
Mali enī ideo dona ad dāpnationem ampi
unt. q̄ illis non ad dei laudem. sed ad suā
vanitatem v̄tunt̄. **H**onus male v̄tunt̄. qui
ea q̄ illis a deo donata sunt. in malos vsus
assumūt. sicut ingenū. sicut et tetera dei
dona. **M**ulta dei dona nos habere gaudent.
q̄ nos ab eo p̄pisse cognoscim̄. **N**ā q̄ sapi
entes sum̄. q̄ diuites. q̄ potentes existim̄.
non alteris. sed potiq; diuino munie sum̄.
Vtam̄ ergo optime diuini b̄nificijs. q̄teno
et deum non peniteat dedisse. et nobis am̄
pisse sit v̄tile. auferre deus dicit̄ hominū.
donū aliqd' qd' non habuit homo. id est qd'
arripere non meruit. **S**ic obdurare deus
dicit̄ hominem. non ei⁹ faciēdo duritiā.
sed non auferendo eam qm̄ ip̄e sibi meruit.
Non aliter et obstrare deus dicit̄ quosdam.
non vt in eis eandem ip̄e tentatem faciat.

Sicut

sed q̄ p̄ eorū inutilibz meritis tentatē eorū
ab eis ipse non auferat. Pleriqz dei dona
dant. p̄seuerantia vero doni non datur. Et
inde est q̄ q̄dam p̄incipia quōsionis bone: sic
vero malo claudunt. Electi vero accipiunt
et quōsionis donū: et p̄seuerantiam doni
Ea ergo causa est q̄ q̄dam et bñ impūit. et bñ
male finiūt. De p̄destinatione Cap. vi.

habet

a. p̄
m. h.

Omnia est p̄destinatio, siue electorum
ad re quem: siue reprobōrū ad mortem.
P̄trāqz diuino agit iudicio, vt semp electos
supna et interiora sequi faciat: semp rep̄
bos vt infima et exteriora delectentur de se
rendo p̄mittat. Sicut homo ignorat termi
nū lucis et tenebrarū, vel vtriusqz rei quis
finis sit: ita pleriqz nescit, q̄s ante suū finē
lucē iustitię p̄ueniat: vel quis peccatorū
tenebris vsqz in suū terminū obsuret: aut
quis post lapsionē tenebrarū querens resur
gat ad lucem. Cuncta hec deo patent: hoīez
latent. Quāuis iustorū quōsatio p̄babilis in
hac vita sit: incertū hoīibz ē ad quē finem
sint p̄destinati: sed omnia reseruat futuro
examinē. Mira dispositio est supne distributiōis
P̄ qm̄ hic ampliqz iustiqz iustificatur, nupiqz am
pliqz sordidat. Malus ad bonū aliquō quōtūtur:
bono ad malū aliquō reflectit. Vlt quis ēē
bono et non valet: vlt alter ēē malo et non
p̄mittit interire. Dat̄ m̄tōū ei qui ēē vlt
bono et est bono: aliq non vlt nec ei datur
vt sit bonus. Iste nascit̄ in errore et morit̄
ille in bono qd̄ accepit vsqz in finem p̄durat.
Tandem iste stat quōs q̄s radat: ille male viuēdo

in fine saluat^r. respectuq; q̄ntit^r. Vult p̄desse
iusto in bono; nec p̄ualet. Vult nocere malo;
et valet. Ille uult deo vacare, et seculo impo-
dit^r; ille negotijs implicari cupit; n̄ p̄fiat.
Dnat^r malo bono; bono dāpnat^r p̄ impio.
Impio honorat^r p̄ iusto. Et in hac tanta
obscuritate, non valet homo diuinā per-
scrutari dispositionem; et omniū p̄destina-
tionis p̄endere ordinem. *De romulis. sup. m.*

Non inchoantibus premiū, p̄mittitur.
Sed p̄seuerantibus dat^r; sicut scriptum
est. Qui p̄seuerauerit usq; in finem; hic
saluus erit. Tunc enī pleret deo nostra quā-
satio; q̄n bonū qd' inchoamus, p̄seueranti finem
cōplem⁹. Nam sicut scriptum est. De his
qui sustentiam p̄diderūt; id est opus
bonū non cōsumauerunt. Indulgentia
p̄ccatorū sciendū est. ubi vel q̄nt^r. vel qualib⁹
datur. Vbi quippe nisi intra etiā cōtemp-
tū. Quā, nisi ante venturi exitus diem.
Quia ecce nūc temp⁹ acceptabile; ecce nūc
dies salutis. Qualib⁹ nisi quāsis; qui p̄ hui⁹
lucem ad paucorū cōseunt imitationem.
De quib⁹ dicit^r. Talis est enī regnū celorū.
Nemo p̄t p̄endere q̄nti sit ponderis
iniusticia, vel q̄nti fulgoris radio iusticia
clareat, nisi q̄s p̄us toto mentis visu con-
uertat^r ad deum, q̄rens ip̄o lumine quo il-
lustrat^r. et suam fedicitatem agnoscat; et lu-
men qd' retro corde non intuebat^r intelligat.
Tunc autem intelligibilem intelligi posse
iusticiam, dum eam sequi quisq; querens
temptauerit. Quia lux non intelligitur

nisi tunc videtur. Iudicium **q** non in
 hominis potestate consistit conuersionis est gra
 p qm nosmetipsos iudicamus, qm flentes
 mala nostra punimus, et bono qd ex deo
 nobis est, solidius inheremus. Tripartitus
 describitur ee vnusquisq; quli pfect ad est pnu
 corrigendi a malo, secundu faciendi bonu.
 tnu consequendi boni operis pnuu. Nam
 p ait ppheta, solue fasciculos depnentes.
 mali est emendatio. **Q** vero adicit frange
 esurienti panem tuu, operis boni est actio.
 In eo vero q subiungit, tunc erumpet matu
 tuu lumen tuu, operis boni est retributio.
 Ergo non pfiat facere bonu, nisi correctum
 fuerit malum. **N**ec poterit qsq; ad totam
 plationem dei pficere, nisi se prius i bonis
 operib; studuerit exercere. **M**ultis mo
 dis terret deus homines, vt vel sero quitant.
 atq; exinde magis erubescant, q tandem
 expectati sunt vt redirent. Nam nunc mi
 nis, nunc plagis, nunc reuelationib; quos
 dam conuicit, vt qui voluntate conuerti
 despiciunt, tō moti terrorib; corrigantur.
 Pleriq; ex sola mentis deuotione ad deu
 conuertunt. Nonnulli vero tacti plagis,
 conuertunt, qui non ex deuotione conuerte
 bant, iuxta caplm psalmi dicentis, In fir
 no maxillas eoru costringes, qui non
 appropinquant ad te. Pleriq; aute dum
 deuotione non conuertunt, plage stimulis
 ferunt. Qui tu nec verberare sentiunt vt
 aliter corrigant, sicut egypti q et pe
 nas natepit, et emendari nequit. De mlis

48

enī ait ppheta. **P**uissisti eos. et non doluerunt.
Atriuisti eos; et non rēuerūt accipere dissi-
plinam. **N**on nulli viri seculares elatione
mentis tumētes, postmodū conuēsi ad deū
religiosa sequūt obedientia n̄ istum. **E**t qui
antea resitidine nūdiāli tūmebant; postea
ipsam elationem in studio humilitatis con-
uertunt. **Q**uidam sunt qui iam secretim con-
uerſi sunt. quorū conuēſio non p̄dit ad pub-
licum. apud huānam existimationē: quales
fuerint tales adhuc esse putant: iam tū in
dei oculis surrexerūt. **I**tem quidam huāno
adhuc iudicio stare terunt: iam tū in dei
oculis tenderūt. **M**ulti apud homines reſpb̄
sunt: et apud deum electi. **A**lq̄ item apud ho-
mies electi putant: qui apud deum reſpb̄
existunt: salomone docente. **V**idi maḡ ipios
sepultos qui nūm adhuc uiuerent in loco sc̄p̄
erant. et laudabant in ciuitate quasi iustorū
operum. **N**ullus ergo se putet electum. ne
forte apud deum sit reſpb̄. **De iunioribus conuēsi-**

de p̄mordyū aūſorū

7^m
+ 3^m

Quomodu genū est conuēſionis ad deum
inchoationis nūm dulcedine. in meditatione
nūm labore. p̄fectionis nūm requie. **S**ed in
plerūq̄ alij inchoat a dulcedine: alij a ter-
tationū amaritudine. **O**mnis conuēſus in-
a fletu inchoet purgare uicia peccatorum.
et sic trāseat ad desiderū sup̄norū. **P**rimū
enim lacrimis purganda sunt uicia q̄ gestū
m̄. et mūdā mētis arie. id qd̄ querimus
mentis gaudiū contemplant. **V**e dū antea
flenda peccati a nobis caligo detegit. mūdā
tis cordis oculis. libere sup̄na inspiciantur.

de salute animarum

per inanem gloriam torquent. q̄ p̄ius p̄ lapsu
victorū iacebat. **¶ De conflatu conuulsorū.**
Quisq̄ conuulsus si mori omnes carna-
les stimulos mactare cupiat. et sancta
v̄tutum subire contendat. si forte adhuc ali-
adusa de carnis molestiis tolerat. non fran-
gnet. q̄ dispensator nouit adusitatis rep̄ne
viciū. successione v̄tutu. Tunc magno ḡm̄i
se ips̄ in pulsū victorū agnoscat. dum ad
cognitionem dei accesserit. Sicut populus
israhel ḡuore ouere ab egyptis premitur.
dum p̄ moysen diuina illi cognitio n̄pit.
V̄tuta enim ante conuulsionem quasi p̄rem
in homine habent. q̄n̄ autem expelluntur
at̄iore v̄tute consurgunt. sunt autem in
m̄m̄ conuulsio. que peccatori p̄spere blandi-
ebant. atq̄ ita sunt blanda conuulsio que
peccatori adusa extiterunt. Multos habet
conflatus dei seruis. ex recordatione op̄m̄
p̄teritorū. Multi post conuulsionem etiam
uolentes motu libidine sustinent. que t̄n̄
ad d̄pnationē non tolerant. Sed vt semp̄
habeant p̄ gratianda inerna hostem cui
resistant. diuino non consentiant. Vnde et
nouerunt serui dei se etiam a peccatis iam
esse mundatos. sed t̄n̄ cogitationū turpia
adhuc impellatione pulsari. Ante conuul-
sionem p̄redit turba peccatorum. post con-
uulsionem sequit̄ turba t̄ptationū. Illa se
obiciūt ne ad deum conuertant. ista se in-
gerunt. ne liberis cordis oculis deum serui-
mus. V̄t̄isq̄ tumultu insolentiam nobis
ingerit. intentionemq̄ nostram sepe fraudat.

+ bonoz

p̄m̄

ad p̄batōne

inulc̄ m̄

multimoda intercludit. Utile est dei seruo
post conuersionem temptari. quatenus a torpo-
re negligentie sollicitantibus uicibus ad uiuere
animum per exercitium parat uiciorum.

De remissa conuisione. Cap. v.

Multos remissa conuisione in pristinos
errores reduunt. ac uiuendi torpo-
re resoluit. Ergo horum exempla. quibus
conuisionis euitet. ne dum timorem dei a torpo-
re nupis. rursus a mudanis erroribus inuiga-
ris. Lepidus in conuisione. otiosa uerba et
uanas cogitationes conuicias non conspiciunt.
Quasi a torpore mentis euigilaueit. ea que
leuia existimat. confestim quasi horrenda
atque atrocia ptimeat. Fraus et desidia in
omni opere bono formidanda sunt. Fraudem
facimus deo. quoties de bono opere nostro
nosmetipos. non deum laudamus. Desidiam
agimus. quoties per torporem languide ea
que dei sunt operamur. Omnis ars huius seculi
strenuos amatores habet. et ad exequenda
pmitissimos. et hoc puidet. quod pntem ha-
bet operis sui remuneratione. Ars uero
dini timoris plerosque habet sectatores lau-
guidos. tepidos. pigritiam inertie colliga-
tos. Sed hoc puidet. quod labor eorum non
in presentem. sed in futura remuneratione dif-
fertur. Ideoque dum eorum laborem mer-
cedis retributio non sequitur statim. quasi
dissoluta spe languescunt. Unde et magna
illis gloria pparat. qui bone conuisionis
uite. pntia. augmento solidiore consu-
mant. atque eo ad pmerendam retributio-

de
m
o

declaro

nem clariores pparant. quo firmis duritibus
 labores et inchoant et consumant. Quidam
 pmo conuisionis calore ad vntes sese amittunt.
 accedente vero pgressu. dum imode-
 rate terrenis rebus incumbit. puluie istim
 appetit obscurant. Unde et dñs de bonis se-
 minibus in spinis iactatis dicit. Quod autem
 tendit in spinis. hñ sunt qui audiunt verbum
 et a sollicitudine seculi. vel fallacia diuinarum
 suffocant verbu. et sine fructu efficiuntur.
 Sup conuisi. neq̄q̄ exterioribus debent pro-
 uelhi. Nam si iplicent. confestim q̄si plan-
 tata arbutula. et necdū p̄fira radice con-
 tinentur pariter et arescunt. Valet interdū
 conuisionis pro aie salute mutatio loci. plerūq̄
 em̄ dum mutat. locus. mutat et mentis
 affectus. Congruū est em̄ inde etiā corpo-
 ralis auelli. ubi q̄sq̄ illecebris deseruiuit.
 Nam locus ubi prauie quisq̄ vixit. hoc in
 aspectu mentis opponit. q̄d semp̄ ibi vel co-
 gitauit vel gessit. **De exemplis sanctorum**
Ad conuisionem seu correctionem moru
 malū. multū p̄sunt exempla sancto-
 rum. Nam et cetera p̄fectorū exempla
 mores inchoantium non queant p̄ficere ad
 bene viuendū. Rep̄bi autem non atten-
 dunt documenta bonorum q̄ imitent. ad
 meliū. sed pponūt sibi exempla malorum
 quibus suorum morū p̄iuitate vtantur in
 penis. Ob hanc em̄ vtilitatem scribūt san-
 torum ruine et reparationes. vt spem faci-
 ant salutis hūane. ne quisq̄ post lapsam
 penitendo desperet veniam. dum respicit

† TAVIS

nisi p̄fectorū iusticie
 ē exemplis p̄fectorū

sanctorum reparationem fuisse etiam post rui-
 nam. **S**ciant flagitio dediti ad quos utilitate
 eorum ponunt exempla sanctorum: salis ut aut
 sint quos imitent ad reparationem, aut certe
 ex eorum corruptione diuis de inobedientia
 puniant. **P**osterea virtutes sanctorum ad ex-
 pla nostra deus proposuit: ut quanto de imitandis
 eorum transferri nobis possunt iusticie premia,
 tanto de perseuerantia malis sint grauora tor-
 menta. **S**i enim ad boni mantinentum diuina
 quibus ammonem precepta deessent: pro lege no-
 bis sanctorum exempla sufficerent. **A**l contem-
 dum et deus preceptis suis amoneat, et vite
 sanctorum uobis boni operis exempla proponat.
 nulla est iam de reatu excusatio: quia lex
 dei cotidie et aures nostras pulsatur et sanc-
 torum documenta bonorum cordis nostri in-
 tima puocant. **E**t si prauorum sepe secuti su-
 mus exempla: cur non imitemur sanctorum
 digna et deo placita facta? **E**t si apti fuimus
 imitari iniquos in malum: cur pigri su-
 mus imitari iustos in bonum? **O**randus est
 deus ut virtutes quas sanctis preparauit ad ro-
 ronam, nobis ad perfectum sunt posite non
 ad penam. **P**rofacient autem ad perfectum nostrum
 si tot exempla uoluerimus imitari virtutum.
Certe si ea ponamus aduersari quod imitati fuerimus:
 ad dampnationem nostram erunt, quia ea le-
 gendo imple negligimus. **M**ulti sanctorum
 vitam imitant, et de moribus alterius effigie
 virtutis sumunt raris si ymago quilibet interdatur,
 et de eius similitudine species picta formetur.
Sic quod fit ad ymaginem similes ille, qui ad simi-

litudinem viuit ymaginis. Qui sancti viri
imitat^r, quasi exemplar aliquod intuet^r. sese ip
in illo quasi in speculo respicit. vt adiciat
qd' de esse vtutis agnoscat. Nung em seipm
homo ex semet ipso considerat. sed du alteru
intendit id qd' nung est lumis adicit. Pter
toru viroru etiam est non quelibz scoru
imitando. sed ipam veritatem intueno.
ad nung ymaginē facti sunt. iustitiam opari.
Hoc indicat qd' scribit^r. faciam⁹ hoīnem
ad similitudinē nostram. qz ipam itellige
do. imitant^r diuinitatem. ad nung facti sunt
similitudinem. Ita ergo tanti sunt vt nō ege
ant homie demonstratore iustitiae. sed ipam co
templando imitent^r iustitiam. Exempla sūt
sanctoru quibus edificatur homo varias co
sectari virtutes. huilitatis ex cristo. deuotio
nis ex petro. caritatis ex iohāne. obedientie ex
abraham. patientie ex ysaac. tolerantie de ia
cob. castimonie de ioseph. mansuetudinis de
moysē. constantie de iosue. benignitatis de sa
muel. misericordie de dauid. abstinentie de
daniel. Sic et cetera facta porum quo labore
quo moderamine. qua ve intentione vel
conpunctione generant^r vir sancty imitan
do considerat. De conpunctione cordis. ex.
Conpunctio cordis est huilitas mentis
ne pāi et timore iudicij. Illa est conpunctio
pfecta conpunctionis affectio. qz omis a se
carnaliū desideriorū affectus repellit.
et intentionē suam toto mentis studio in
dei contemplatione defigit. Gemina esse

conpunctionē quapp̄ deum tūq; anima
 elem̄ affiat̄. id est vel dum operum suorum
 mala considerat. vel dum desiderio etne
 vite suspirat. Quatuor eē qualitates offer
 nonū quib; mens iusti tedio salubri con
 pungit̄. hoc est memoria p̄teriorū sanctorū.
 reordatio futurarū penarum. considera
 tio pegrinationis sue in huius vite longius
 tate. desideriu sup̄ne patrie. q̄rens ad eam
 valeat p̄toto puenire. Quisq; dum memo
 ria p̄torū conpungit̄ ad lamenta. tunc dei
 visitari se fiat presentia. quōdo ex hoc q̄ se
 admississe resoluit. interiq; erubescit. suosq; ui
 ditio iam penitendo punit. Nam tūc petrus
 fleuit. quōdo in eū tristis resperit. Unde et
 psalmus. Resperit inq̄t et comota est. et
 contremuit terra. Gressus dei in cor hoīs
 interiq; st̄. p quos bona desideria surgunt
 ut calcet̄ mala. Qūdo ergo ista in corde
 hoīs fiunt. sciendū est tunc esse deum p gra
 tiam cordi humano presentem. Unde se nūc
 magis homo acere ad conpunctionē debet.
 q̄ sentit et deū interiq; opantem. Quo me
 nis hoīs iusti ex vera conpunctione rapitur.
 et qualit̄ infirmata reuertit̄. degustate lucis
 magnitudine illū nosse posse qui iam aliq̄
 erinde gustauit. Sunt qui non ex vera cor
 dis conpunctionis vi sed tantū ex hoc se per
 tatores assignant. ut ex ficta hūilitate con
 fessione. locum inueniant sc̄ntis. De con
essione p̄torum et penitencia Cap. xiiij.

dn̄s

sc̄ntia

sui accusatores
sūt.

Eteo vnusq; iustus esse incipit. ex q̄
 sui accusator extiterit. Multi autē

et contra semetipſos patres esse fatentur. et tu
se a patre non subtrahunt. Magna iam iusti-
tie pars est. seipſum nosse homo quod prauus est.
ut ex eo diuine uitae subdat humiliter. ex quo suam
infirmitatem agnoscat subtiliter. Bene se iudi-
cat iustus in hac uita. ne iudicetur a deo damp-
natione perpetua. Tunc autem iudicium de se
ipsius sumit. quoniam per dignam penitentiam. sua
praua opera facta condempnat. Amara-
do penitentiae. facit animam et sua facta sub-
tiliter disfructere. et dona dei que contempserit
flectendo commemorare. Nichil autem penitus
quod culpam agnosceret. nec de flere. Dupliciter
habere fletum debet in prima omnis peccator. siue quod per
negligentiam bonum non fecit. siue quod malum
per audaciam non perpetravit. Ad enim oportuit
non gessit. sed gessit quod agere non
oportuit. Ille penitentiam digne agit. qui
reatum suam legitima satisfactione plangit.
condempnando saluet ac flectendo quod gessit. tunc
inde plorando profundius. ipso extitit in peccato
in peccato perliuig. Ille penitentiam digne agit.
qui sic preterita mala deplorat ut futura
iterum non committat. Nam qui plangit peccatum
et iterum committit peccatum. quasi quis lauerit
laterem trudu. que ipso magis abluat tanto
ampho lutu facit. Quiauis quisque sit peccator
et impius. si ad penitentiam conuertatur. con-
sequi posse ueniam credit. Nullus enim posse
de bonitate dei dubitet. sed sola penitentia pra-
uitas conferri sibi indulgentiam abnegat.
In hac uita tantum penitentiae patet libertas.
Post mortem uero nullam correctionis esse

37

luculentiam. Unde et dñs dicit. **N**e oportet
operari opera eius qui nūc nūc donet dies
est. Veniet autem uox: qñ nemo p̄t opari
hic et p̄ph̄a. **D**ate inq̄t dñs deo nostro glo-
riam autēq̄ contēnebreſcat: id est an̄q̄ mors
et̄na p̄ueniat. **I**n hac vita dum eſtis: deū
p̄ penitentiā glorificite. **A**d huc in hoc ſenulo
penitentiā opantibz. dei ſubuenit miſeri-
cordia. **I**n futuro autem iam non operam̄:
ſed rationem noſtrorū operū ponimz. **P**er
id deteriorant plerūq̄ iniqui q̄ p̄ patientiā
dei. ſp̄antū at̄p̄uit emendandi. q̄ illi morā
uiuendi non v̄tūt ad penitentiā. ſed ad per-
t̄ndi uſurpant audaciam. **A** malo autē in
deteriō vadit. qui temp̄s ſibi ad penitentiā
indultū. ad libertatem prauū operis v̄tūt.
feſtinare debet ad deū penitendo v̄niūſq̄
dū poteſt: ne ſi dū poteſt noluerit. tū tarde
voluerit d̄mo non poſſit. **P**unde p̄ph̄eta
ait. **Q**uerite d̄m̄ dum inueniri p̄t: in uocitate
eū dum ipe eſt. **E**t ubi inueniri p̄t: niſi in
hac vita in q̄ etiam ipe eſt om̄ibz inuocāti-
bz ſc̄. **S**am̄ tunc iam longe erit. qñ d̄yēit
ite in ignē et̄nū. **M**odo enī non videtur
et ipe eſt: tunc videbit et ipe non erit. q̄
videri poterit et non poterit inueniri. **S**ed
qñ quīſp̄ penitet dum penare p̄t. et vitam
ſuam uiuens ab om̄i tr̄m̄e corrigit: non
dubū q̄ moriens ad et̄ernam tranſeat
requiem. **Q**ui autem prauē uiuendo pe-
nitentiā in mortis agit periculoſum eſt:
q̄ ſicut dampnatio iuncta eſt. ſic remiſſio
dubia. **Q**ui ergo cupit tertius eſſe in morte

de indulgentia. sanus peniteat. Sano p pe
trata facinora defleat. Sunt qui penitentiu
bus securitatem cito polluantur. quibus per
phetam dicit. Curant contumeliam filie
populi mei cum ignominia dicentes par
et non est par. Cum ignominia igitur curat
ignominiam contumeliam. qui peccant et non le
gitime penitenti promittit securitatem. Unde
et sequitur. Confusi sunt qui abhominacione
fecerunt. id est confusi sunt non penitendo
sed penas luendo. Aliter enim confundit
reus coram iudice dum plectitur. atq; aliter
qui de malo opere erubescens torrigitur.
Ille enim q; comprehensus est confundit. iste
q; malum se fecisse memorat. Quis p peni
tentiam spiciatio peccatorum sit. sine metu
tamen homo esse non debet. q; penitentie sa
tisfactio. diuino tantum pensatur iudicio non
humano. Unde q; miseratio dei occulta est
sine intermissione flere necesse est. Neq; enim
vniquam oportet penitentem habere de
peccatis securitatem. Nam securitas negli
gentiam parit. negligentia autem incauti
sepe ad vicia transacta reducit. dum p peni
tentiam fuerint expulsa ab homine vicia.
Si forte post hec intredente securitate quibus
surrepserit culpa; confestim delectationes
pristinæ victoriarum mentem irrepunt. pulsantes
q; hominem in consuetis operibus grauius
pertrahunt. ita ut sint nouissima hominis illius
peiora prioribus. De desperatione peccatorum
Non p locorum spatia. sed p affectum
bonum uel malum itur. terecitur ne a

(audia)

deo. Neq; enī gressu pedum: sed gressu
 morū elongamus vel appinquamus ad deū.
 Perpetrare flagitiū aliqd. mors anime ē
 Contempnere penitentiam. et pmanere in
 culpa: descendere infernū post mortem ē.
 Ergo peccare ad mortem ptinet: desperare
 vero infernū descendere est. Vnde et scrip-
 tura ait. Impig dum in pfundum malorum
 uenerit: contempnit. Sepe dyabolus eos quos
 conuicti ad penitentiam aspicit. immanitate scie-
 lerū pulsos. ad desperationem deducit: ut
 subtrahat spe uenie trahat in diffidentiam.
 quos non potuit retinere pseuerant in culpa
 Sed penitens puidē d. callidi. contra se hostis
 insidias. Sicq; metunt dei iusticiam. ut tū-
 pius in magris scelerib; sit. de miseror-
 dia eius confidat. Amplius letat deus de aīa
 desperata et aliquādo conuicta: q̄ de ea que
 nūq̄ extitit p̄dita. Sicut de pdigo filio qui
 mortuus fuerat et reuirit. pierat et iuentus
 est. de nūq̄ regressu. magnū fit gaudiū
 patri. Na. maus coram deo et angelis
 constat esse gaudiū de eo qui apiculo libe-
 ratur. q̄ sup eo qui nūq̄ nouit p̄ditiū
 peccati. Quanto enī magis contristat res
 pdita: tantomagis letificat si fuerit iuenta.
 Sicut in ewngelio pastor ille exultat. qui p-
 ditam ouem iuentam suis humeris gnu-
 dens reportat. Nullū desperare debet
 penitentiam. etiam si circa finem uite sue ad
 suo deus fine. non de uita p̄terita iudicat.
 hoc quippe et legis testimonio edocetur. q̄

homo de suo extremo iustificat^r, quādo deus pro
a suo p̄mogenito quem iussit offerri. hoc e
imūdiāam vite poris: mutaudam imūdi
reūtiāam botu finis. Vnde et trāda iubetur
offerri in hostiam: id est vite extrema in
penitentiāam. Multi supra refecti gratiam
extremis suis ad deum reūtiunt p̄ penitentiāam
et ~~condamnis~~ quāq; mala gesserunt. condā
nis fletib; purgant: atq; in bonis factis ma
le gesta conmutant: Quib; iuste totum qd
delinqrant ignoscit: quia ipsi qd male gesse
runt. penitendo rognoscunt. In vita hominū
finit querendus est: qm̄ deus respicit non
respicit q̄les ante vitam. sed q̄les circa finē
vite erunt. De his qui a deo deserunt. xv

DEo deserente nullū penitere. deo des
piciente sua vniūquemq; facta. nec vi
dere nec plangere. et vnde tenderit non
rogitare. Nonnulli autem ita despiciuntur
a deo: vt deplorare mala sua non possūt
etiam si velint. Consiliū imūdorū spirituum
hoc est. vt q; ipis negatum est post p̄uarica
tionem regredi ad iusticiāam. abserare. aditu
penitentie hominib;. ne ipi reuertant ad deū.
eosq; sonos in p̄dicatione contendūt habere.
quibuscuq; fraudib; insistentes vt aut de
serant a deo: aut flagelli imānitate despe
rent. Angemissendū est iugiter. et post po
sita securitate lugendum: ne dei secreto
et iusto iudicio deserat homo. et p̄dendo
in potestate demonū relinquat. Nam
reuera quem deus deserit: demones sus
cipiūt. Dominici contemtores p̄cepti. sta

obserare
+cupiat

tum ut auertunt a deo a malignis Spiritibus
 occupantur a quibus etiam ut mala faciant
 proficiunt. Hinc est illud prophetarum. **Inimicos**
 dei p[ro]se quirit tenebre. q[ui] intelligit demones.
 Unde et in psalmo legitur. **Inimicos** p[ro]p[ri]os
 malos. Quidam reprobos in potestate
 demonum occulto dei iudicio et iustissimo re-
 dignantur. **Sara** testante. Ipse misit eis sortem
 et manus eius diuisit eam in mensuram. vsq[ue]
 metum possidebit eam. Quidam electorum
 dimittunt diuina iusticia incidere in errorem
 p[er]m[ittit] sed in miseratione diuina eius reducti
 de nouo conuertuntur. De talibus enim p[ro]phetam
 d[omi]n[us] loquitur. Et dimisi eum et redire eum. et
 reddidi consolationem. Non nu[m]q[ue] etiam reuer-
 tens deus homines que deseruerunt rursus affli-
 gens deus visitat et p[er] **Flagella** lamenta lacrimaru[m]
 et penitentie afflictionem a peccatis expurgat.
 dicente iob ad deum. **Propter** superbiam inquit
 quasi leenam capies me. reusq[ue] mirabilis
 reuicias me. **Peuertens** deus hominem et uincit.
 quido quem penitentem deseruerat. Flagellando
 iteru[m] visitat. **Malis** actibus contra nos reles-
 tem iracundiam neq[ue] p[ro]uocare de benigno. qui
 potius si penitendo digna deo acta gesserimus
 seueritatem eius in clementiam conuertabi-
 mus. Nam ille qui nos malos tolerat. non
 dubit[ur] est. q[ui] conu[er]sit clementer ignoscat.
 Nam q[ui] seruat nobis tempus penitentie
 ut non simul morte morte obruamur.
 p[ro]p[ri]a. sed de nobis locus satisfactionis.
 hoc totu[m] est de dei clementia. ut nos non p[ro]-
 dat crudeliter. sed ex p[ar]te ad penitentia[m]

patienter. **De** hys q' ad delictū p' r'ūcū. **I**stis for est non penitens. qui adhuc agit
 qd' penitet. nec videtur deum possere
 subditus. sed subsannare supbus. Eius re
 versus ad vomitum suū. sic et penitens ad
 p'tm. Multi em̄ in desinenter lacrimas faci
 dunt. et peccare non desinūt. Quosdam
 accipere lacrimas ad penitentia. et effectu
 penitentia non habere. q' p' inconstantiā
 mentis nūc recordatione p'tm lacrimas faci
 dunt. nūc vero remuissentī vsu ea que
 fleuerunt. iterando cōmittunt. Qui et
 p'terita vlt' plangere. et actionibz secul
 laribus inuolare. iste mūdationem non
 habet. qm̄ adhuc agit qd' penitendo non
 possit vsayas peccatoribz dicit. Lauam
 mundi estote. Lauat itaqz et mūdus est. qui
 et p'terita plangit. et flenda iterum non
 admittit. Lauat et non est mūdus. qui
 plangit qd' gessit nec deserit. et post la
 crimas ea que fleuerat repetit. Sic demp
 alibi aiām penitentem. atqz iterū delinque
 tem sermo diuini mitepat dicens. Q' vltis
 factus es nimis iterans vias tuas. Quisqz
 ergo culpas p'teritas plorat. hūc necesse
 est modum teneat. vt sic admissa de flent.
 ne iterū flenda cōmittat. De mihi misero
 p'fidoro. qui et penitere retro acta negli
 go et adhuc penitenda cōmittit. **De** p'ter
Dobus modis p'tm cōmittit. aut
 vi cupiditatis. aut metu timoris.
 id est dum vel quisqz vlt' adipisci qd' cupit.
 aut timet ne incurrat qd' metuit. **De** timor

nouum

modis committit peccatum in corde. quatuor prope
 tratur et opere. Admittit in corde suggestio
 demonum, delectatione carnis, consensione
 mentis, defensione elationis. Committitur
 opere nunc latente, nunc palam, nunc consue-
 tudine, nunc desperatione. Istis ergo gradibus
 et corde delinquit, et opere malicia prope-
 tratur. Tribus modis peccatum gerit, hoc est ig-
 norantia, infirmitate, industria, periculo
 autem animarum penarum diuiso. Ignoran-
 tia namque modo peccauit in paradiso eua.
 sicut apostolus ait, Vir non est seductus,
 mulier autem seducta in perditione
 fuit. Ergo eua peccauit ignorantia, adam
 vero industria, quia non est seductus sed sciens
 prudens quod peccauit. Qui vero seducit,
 quid consentiat ignorat euidenter. De in-
 firmitate autem petrus delinquit, quando ad
 interrogacionis ancille cristum nega-
 uit, vnde et post peccatum amarissime fleuit.
 Grauius est infirmitate, quam ignorantia, prope-
 trare delinquere. Grauiusque industria, quam infir-
 mitate queque peccatae. Industria namque
 peccat, qui studio ac deliberatione mentis
 agit malum. Infirmitate autem, qui casu
 uel precipitatione delinquit. Nequeque autem
 et de industria peccant qui non solum non
 bene viuunt, sed adhuc et bene viuunt si pos-
 sunt a veritate diuertunt. Sunt enim qui peccant
 ignorantiter, et sunt qui scienter. Sunt etiam
 et qui pro ignorantie excusatione in scire
 nolunt ut minus culpabiles habeantur,
 qui tamen seipos non inueniunt, sed magis

denipiunt. **N**escire simpliciter ad ignorantiam
pertinet. **N**oluisse vero scire ad contumacem
superbiam. **V**oluntate quippe propria deum
velle nescire, quod est aliud, quam velle, superbi-
endo dominum contempnere. **N**emo ergo de
ignorantia se excuset; quia deus non solum eos
iudicat qui ad recognitionem suam non veni-
tunt; sed etiam illos qui nescierunt, testatur
eode modo per prophetam. **D**ispdam inquit homines
a facie terre, et eos qui avertunt a facie domini
post tergum domini, et qui non que fuerunt domini
nec investigaverunt eum. **E**t psalmus. **E**t
funde inquit iram tuam in gentes que te
non noverunt. **De leuoribus peccatis. Cap. viii.**

Multa vitium sine crimine habere possunt.
sine peccato non possunt. **N**am quis
in hoc seculo magna quisque claritate
splendeat, nunquam tamen ad purum peccatum
sordibus caret. **I**ohannes attestante qui ait. **S**i
dixerimus quod peccatum non habemus, ipsi nos
seducimus, et veritas in nobis non est. **Q**ui-
dam sunt facta peccata similia, sed liberos
animo fiunt non sunt peccata; ut potest
potestas si non se blasphemandi cupiditate, sed
magis corrigendi studio blasphemat in rebus.
Item sicut peccata leuia, que ab impenitentibus
cotidianam satisfactione purgantur, que tamen a
perfectis viris, velut magna crimina evitantur.
Quid autem homines de magnis sceleribus
agere debent, quando etiam perfecti leuia que
delicta quasi grauissima lugent. **N**am
non solum grauia, sed et leuissima cau-
da sunt peccata. **M**ulta enim leuia, vnum

iusitiae

grande efficiunt: sicut solent Pius et mi-
 nius guttis inmensa Flumina trerere. Nu-
 merositas enim in vnu coacta, erundante
 efficit copiam. Peccata que in sapientibus
 leuia sunt, perfectis viris graua deputant.
 Tanto enim magis cognoscit peccatum esse,
 quanto maior q̄ peccatū habetur. Crescit enim
 delicti tumulus, iuxta ordinem meritorum.
 Et sepe qd̄ in minoribus ignoscit, maioribus ipu-
 nitur. De grauioribus peccatis. Cap. xix.

Sapienter minoru peccatoru, maiora nouumq̄
 committit peccata vt duris feriant pro
 magnis sceleribus: qui de pijs corrigi uolue-
 runt. Iudicio autem diuino in reatu neq̄ore
 labunt, qui restringe sua facta minorq̄ co-
 reuipiunt. Multi a crimine corruunt in fine,
 qui dei cognitionem habentes, timorem eius
 negligunt, p̄ nouerunt per scientiam, per
 actionem non venerant. Ideoq̄ terant, di-
 uino iudicio punienda committere, et in pena
 commissi facinoris, facinus deterius addere. Se-
 pe peccatum alterius peccati causa est qd̄ cum
 committit, aliud ex ipso quasi sua soboles orit.
 sicut fieri solet nasci libidinem ex uinua ven-
 tris ingluuie. Pena vero peccati, peccatum
 admittit, qm̄ p̄ merito cuiusq̄ peccati, deo de-
 serente in aliud peccatum itur deterius, de quo
 amplius qui admisit sordidetur. Ergo pec-
 catum p̄cedens causa est peccati sequentis,
 sequens vero peccati, pena est p̄cedentis de-
 licti, p̄cedentia itaq̄ peccata, sequentium sut
 criminum causa, vt illa que sequit sunt p̄ce-
 dentiu pena. P̄cedentiu peccatorum pena

ipsonū vomit induratio: veniens de diuina
iustitia. Hinc est quod ait propheta. Indurasti cor
nostrū ne tueremur te. Nec dum quicquam
iusti sunt a deo ipellunt ut mali fiant: sed
dum mali iam sunt: indurant ut deteri-
ores existant: sicut ait apostolus et dicit.
Quia veritatem dei non receperunt ut sal-
ui fierent: immisit illis deus spiritū erroris.
Facit ergo deus quosdam peccare: sed in quibus
talia iam peccata precesserunt: ut iusto iudi-
cio eius mereantur in deterio ire. Talia quippe
peccata precedentibus alijs peccatis plabunt
in penam: quā peccata merentur. Quedā
de ira dei veniunt peccata: quod pro merito
aliorū cōpensant peccatorū. **Bud** et ipsa
Ecce inquit tu iratus es et nos peccauimus:
et in ipsis sumus semper. Tamquam si dixerit.
Quia semper in peccatis sumus: iratus es ut
deterio ut deterio peccaremus. Quid enim
sit iram dei mereri: quid vero puotare:
prudens lector debet scire. Grauior inquam
est ira que puotat: quam ea que meret. **Nā**
mereri iram quā ignorauit peccare: pu-
uotari quā scimus bonū nec facere volumus.
Nunc iram dei dum viuimus vitare possumus.
Timeamus ergo ne cum veniente illo tempore
iudicij sentiri possit: vitari non possit.

De manifestis occultisq; peccatis. Cap. xx.
Malioris est culpe manifeste quam occulte
peccare. Duplex enim reus est
qui apte delinquit: quia et agit et docet.
De talibus ysayas ait. Et peccata sua quasi
sodomam predicauerunt: nec absconderunt

Multa enim publice delinquentes, sine ullo pudore peccata sua produnt, nec ulla mutantur sceleris verecundia. Quedam enim iam iustitie portio est iniquitatem suam hominibus abscondere, et in semetipso de peccatis propriis erubescere. Peccatum est peccare et tamen est peccatum prodicare clamor est. De quo etiam dicit apostolus. Et clamor auferat a vobis cum omni malicia: id est cum ipsis peccatis. Ex eo ipso quo quis peccatum quod agit abscondit iudicat iam esse iudicium, quod non erubescat de conscientie reatu. Ergo hoc ipsum quod quis de facto suo erubescat, ipse iam sibi iudex sit. De peccati amore, exp.

Aliud est non peccare amore dilectionis dei: aliud timore supplicij. Cui enim amore caritatis non peccat, horrescat omne malum amplectendo iustitiam bonum, nec eum delectat peccatum, etiam si sceleris impunitas permittatur. Cui vero sola pena supplicij in se vicia reprimunt, pius non expleat opus peccati, vivit tamen in eo voluntas peccandi. Doletque sibi illicitum, quod lex prohibere dinoscitur. Ille ergo mercedem boni operis et iusticie promissam percipit, qui amando ipsam iustitiam facit. Non is qui eam solo metu penarum multo custodit. Quidam diligunt peccatum et faciunt, plerumque tamen faciunt et non diligunt. Nonnulli peccatum non faciunt, et tamen iustitiam odiunt. Grauius autem peccat qui non solum diligit sed et facit, quam qui non facit et diligit. Grauius, quam invidum qui diligit peccatum et non facit, quam quod dicit facit et. Grauius est non solum facere, sed et diligere peccatum. Nam sunt qui confessi

quidam diligunt tamen
et non faciunt

peccatum

parto flagitio confundunt. Et sunt homines
qui non solum non dolent gessisse malum
sed etiam de ipso malo ope gloriantur. Sic
ad rationem mali fit deterio. dum de vi
rijs gratulantes extollunt in penis. De talibus
ait salomō. Qui letantur cum male fecerint
et exultant in rebus pessimis. De peccandi natura

Iterum mali quod sumus necessitate po-
tius non voluntate sumus. Bertenda
est autem necessitas mali in voluntatem po-
boni. Plerique non voluntate sed sola neces-
sitate peccant. ptimefcentes temporalem in-
opiam et dum presentis seculi necessitate in-
refugiunt futuris bonis pruiant. Item non
nulli peccatum voluntate non necessitate im-
mittunt. nullaque coacti copia existunt in-
iqui sed tantum gratis cupiunt esse mali.

Neque enim ipsam rem amant quam appetunt
sed ipsa tantum peccati malicia delectantur.

Melius est De peccandi consuetudine
peccatum cauere quam emendare. In illo
enim resistimus hosti a quo iam superati ac
deuicti cognoscimus. Omne peccatum ante
admittit amplius ptimefcent. Quamuis autem
grauis sit dum in usum uenerit leue existi-
mat et sine ullo metu committit. Istis fomi-
tibus quasi quibusdam gradibus tales fit omne
peccatum. Cogitatio namque praua delectatio
parit delectatio consensio. consensio
actionem. Actio consuetudinem. consuetudo
necessitatem. Sicut hinc vinculis ho-
miplicat quodam mthena uictorum tenetur
astrictus ita ut ab ea euelli nequaquam ualeat

hōdū uicti sumus
q̄ ei a quo

coalescit

nisi diuina gratia manū iacentis apprehendat.
 Peccatū admittere, cadere in puteū est. Con-
 suetudinem vero facere peccandi, os putei e-
 angustari ne is qui cecidit valeat exire. **S**
 inter dum etiam deus tales liberat. dum
 eorum desperationem in conuersionem libertatis
 imutat. Ipso enī miserante dimittit. patā
 ptegentē fit ne in deterius peccando catur.
Aequissimū est peccare. peiq; peccandi
 consuetudinem facere. **A**b illo facile ab hoc
 cum labore resurgit. dum male consuetu-
 dini repugnatur. **M**ale agendi consuetudi-
 nem recessum ee ppheta asserit in pfundū.
 nus vsu quasi quadam lege homo tenetur
 astricto, vt etiam qn non vult peccatū adm-
 tte. **A**lapsu vero cito non resurgere. in pñi-
 dum est ire. **A**postolus legem peccati dicit
 in membris nostris, que lex consuetudo ē. qm
 peccando cōcipim; et non ab ea cū volumus
 discedim;. q; iam necessitatis vinculo p cō-
 suetudinem retinem;. **M**ultū veri amor
 agit in homine; sed resultat tū male cōsue-
 tudinis lege. **B**ene autem audacter p bonā
 cōsciā exultat. qui valent in se repmit qd
 insolent ipugnat. **F**rept peccare, cauendū
 est. **N**am hoc ipm qd de malo nostro vsu
 plectius salutem opatur pto mirabile est. Deq nobis
 tanto prauū est. **P**tea metuedū est cōfide-
 ita saluari, ne forte dū expectam; a vitio sa-
 nari, et vicia multiplicem;. et salutem non
 adipiscam;. **E**rgo studeam; aut non cadere;
 aut cito conuasi a lapsu resurgere. **O**mmodo
 peccare cauendū est. **Q** si huāna fragili

tate peccatum subrepperit. confessum erit cor-
rigendum qd' nequit sentit' remissum. Cui
enim corrigit' culpa, que cito cognoscatur.
Tardius autem sanat' vltus. qd' iam putres-
centibus membris, longo post tempe curatio-
nibus adhibet'. Iteratio peccati grauiore
sicut si morbo sup' morbū veniat, sicut si
imber sup' imbrem occurrat. Mora pecca-
di iniquitatem facit sceleris. Vnde et propheta
De inquit qui trahitis iniquitatem in funicu-
lo vanitatum, et quasi plaustrum peccatum. Tra-
hit peccatū in funiculum, qui tardat conu-
rti ad deum. Trahere eū iniquitatem est, mo-
ram facere in iniquitate. Vnde et ps. Non
gaugerūt iniquitates suas. dñs iustus conu-
det cures peccatorum. *De pñi recordatio.*

Bona est hōi semp ante oculos pñi
adhibere delicta. scđm psalmi sentē-
tiam, et peccatū meū contra me est semp.
Sicut enī non oportet remissa peccati
affectum. sic semp necesse est vnūquēq;
sūū in deflendo conuenerare peccatum.
Apud iustum recordatio peccati. facit tediū
animi. Qui autem luxurie et cupiditati sub-
diti sunt, et contumaces superbe etiam de ipō
peccati opere gloriant'. Seruo dei tanta
recordatio debet eē peccati, vt ea que gessit
semp lacrimas confiteat'. Vnde et ps dicit.
Conuersus sum in erupna mea. dñi confite-
tur spina. Peccatū meū cognitū tibi fer-
Et dixi. Pñiabo adūs me iniusticias
meas dño. Sup' enī dixerat qui tunc. Non
est qd' non confessus. inuenerūt omnia

ossa mea dum clamarem tota die. Quod
 ergo tacuisse penitet nisi confessionem
 malorum. Qui ergo peccatorum suorum defectus
 extitit. necesse est ut penitendo atuset. qd'
 supbiens pue admissit. De cogitatione reb.

Ed clamasse se
 dolet. nisi defo-
 sione malorum

Cogitata est causa peccandi. id est opus
 et cogitationis. Quorum unum iniquitas
 dicit. qd' opere gerit. aliud iniusticia. qd' co-
 gitatione admittit. Primum autem actio rese-
 randa est. postea cogitatio. Primum prava
 opera. postmodum desideria. Primum autem
 et ex cogitatione opera procedunt. et ab ope
 cogitatio nascitur. Quia et si ab ope malo
 quisque uacet. p' solus tamen pue cogitationis ma-
 licia non erit innoxius. Unde et dñs p' isaya
 auferte inquit malum cogitationum uestrarum
 ab oculis meis. Non solum factis. sed et cogi-
 tationibus delinquimus. Si eis illinc occurrentibus
 delectentur. Sicut vipera a filijs in utero posit'
 p'imit. ita uos cogitationes nostre. intra nos
 nutriti occidunt. et concepte utero viperio
 ueneno consumunt. auamq; nostram crudeli-
 ter uulneri p'imit. Non est arbitrii nostri cogi-
 tationes pue suggestionis puenire. iacere
 autem in animo cogitationem. nostre attinet
 voluntati. Illud autem ad culpam non redigit.
 istud culpe p'prie iputat. Nam cogitationes
 illicitas suggerere. demonum est. Plerumq; fieri
 solet ut immunde corporalium rerum species.
 quas didicimus. nostris mentibus opponant.
 et nolentes eas cogitemus. Quiaq; ab eis
 animum mentis auertere nitimur. tanto ille se
 magis ingerit. obstent q; in nobis motibus

cogitationibus oblectari
 pueris nostrum e

obrepit. Sed fit hoc p conditione uormli
quā meruit p̄uius homo in penam sui
peccati. Dū vnusq̄sq̄ diuina illuminatio
p̄uenit. statim molestis turpiū cogita
tionū pulsat. Sed dei seruus iudicio timo
ris dei her temptamina reicit. boue q̄ tota
obiectis cogitationibz. turpes a se repellit.

Magna obseruantiā circa cordis custodiam
est adhibenda. quia aut bone aut male rei
ibi consistit origo. Nam sicut scriptum est.
de corde erunt cogitationes male. Ideoq̄
si p̄us prauē cogitationi resistit. in lap
sum operis non incidit. Non timendum ē
si bona malaq̄ in cogitatione ueniant. sed
magis glorandū est. si in eis mala a bonis
intellectu rationis discernat. Iterū nichil
uulit si int̄ bonū et malum sensu pruden
tiore discernit. nisi opere aut mala cog
nita moueat. aut bona intellecta faciamus

HDe conscientia cap. x. v. l.
Humana conditio dum diuisis uariis
penas geheme p̄ inconditionū aīe appetitū
iam penas consentie patit. Quia fugere
poterit homo. p̄ter cor suū. Non enī p̄
a se quisq̄ recedere. Ubicūq̄ enī abierit.
reatus sui conscientia illum non derelinquit.
Quāuis humana iudicia subterfugiat q̄ male
agit. iudiciū tamē consentie sue effugere
non poterit. Nam et si alijs relata q̄ egit.
sibi tamen relare non potest. qui plene nouit
malū recepisse. Duplex ergo in eo fit iudiciū.
quia et hic sue conscientie reatu punit. & illic

perpetuali pena dampnabitur. Hoc enim significat
abyssus abyssum inuocat, in voce catharactarum
tuarum. Abyssum enim abyssum inuocare est,
de iudicio sue conscientie ire ad iudicium damp-
nationis perire. In voce catharactarum tua-
rum, id est in oratione sanctorum. De ite uide ment' xxvii.

Oculus hominis: intentio operis eius est. Si
ergo intentio eius bona est, et opus
intentionis ipsius bonum est. Alioquin male in-
tentionis opus etiam si bonum in factis eius ap-
pareat, bonum iam non est, quia ex sua inteni-
one aut probat bonum, aut reprobat indignum.
Bona ergo est intentio que propter deum est: ma-
la vero que pro terreno lucro est aut uana
gloria. Qui opus bonum bona intentione non
facit, pro hoc magis tetatur pro quod illudari po-
tuerat. Quisquisque bonum opus quod agit, bona
intentione agat, quia pro mala intentione ple-
rumque opus bonum quod agimus, perditur, et non
minus culpa uacamus. Sepe quod apud hominum
iudicium bona patent, apud examen dilige-
ntissimi et acutissimi iudicis reprobata deteguntur.
Ideoque omnis scius ueretur, ne forte bonum quod
agit pro aliqua animi intentione in oculis dei
reprobum sit. De sensibus carnis, xxviii.

Det sensus carnis: uerbis irrepit men-
tis. Unde et per prophetam dominus dicit Om-
nes terre ab aqilone ueniunt, et ponent in
quisque solium suum in introitu portarum ihe-
rusalem. Regna aqilonis uicini sunt, que
sedes suas in portis ponunt, quia pro sensibus
carnis labem ingerunt anime. Ideoque ipse
portis, id est in ipsis sensibus regnat. Act' 2

em aliunde petting; nisi audiendo, videndo,
attractando, gustando, tangendo. Unde et
alias dicit. Intuit mors p fenestras nos
tras. Et alibi. Extremi ingrediebant p por
tas eius; et sup iherlm mittebant sortem.
Extremos quippe immodos esse spiritus qui
tam p portas, ita p sensus carnis animam
irrepunt; et eam illerebrando deuntant. *De*

Oui quedam pua vicioru vba *Finis*
non deuntant; in magno lingue pla
bimur crimine. Et dum facta quedam non
grauia, libere et sine metu committunt; ad
peiora scelera, et horrenda peccandi consue
tudine relabunt. Sicut plerumq; multiloquo
rum stultitia reprehenditur; ita rursu nimis
tacentiu vicia denotant. Illi enim satis la
xando linguam in leuitatis viciu defluunt; in
nimis reticendo ab utilitate torpescent. Impe
riti sicut loqui nesciunt; ita tacere non
possunt. Mente enim merudita, ore loquantib;
verbis pprepuit; sensu nichil dicunt. Sicut
falsitatis crimem a pfectis viciis ptimefatur;
ita otiosa vba a pfectis viciis vitant. Nam
sicut aut quida, p otioso vbo ratio ponit;
p sermone iusto pena exsoluit. Vanu ser
miones in ore tristiani esse non debent.
Nam sicut mores malos, bona colloquia
torrunt; ita praua colloquia, mores bo
nos corrumpunt. Loquens que ad deu pmit
ter faciens, si inutilis sibi est; audientibus
tamen pdest. Qui de sapientia se laudat;
De qui sapientes estis in oculis vestris; et

✠

✠

Custodia ori ponitur, dum quis non se instruit sed quod magis
verum est peccare faceret. Manu super os ponit, si homo
operibus lingue excessum operit. Manu super os ponit, qui
male locutionis culpas, bone actionis velamine tegit.

The first thing I noticed
 when I stepped out of the
 car was the smell of
 fresh air. It was a
 relief after being stuck
 in traffic for hours. I
 took a deep breath and
 felt a sense of freedom.
 The sun was shining
 brightly, and the birds
 were chirping happily.
 I felt like I was in a
 new world, one where
 everything was possible.
 I was going to make
 a difference. I was going
 to change the world. I
 was going to be a hero.

·A·

Corde bñ loq̃ q̃ caritate nō simlat. Ore bñ loq̃ q̃ veritate
annūciat. factis bñ loq̃ q̃ alios bonis exēptis edificat.
Corde male loq̃ q̃ itēq̃ cognoscēs nōyas mediat. &
cognat. lingua male loq̃ q̃ p̃ eo q̃ flagellat. male
agit flagellat. & met̃ minuit. factis male loq̃.
q̃ male viuēdo exēptis suis alios ad p̃ue agēdū ifraznat
p̃sonel bñ loq̃ q̃ se p̃cedo redarguit. bis bñ loq̃.
q̃ bñ viuēdo & alios ifraznat. femel male loq̃ q̃ post
viciū cito nō corrigit. Bis male loq̃ q̃ male viuēdo & male
male docet. If bñ male loq̃ q̃ male cogitat & male
refert cogitat. If bis male loq̃ q̃ bis bonū op̃ debuit
nō q̃ egit. & nūc q̃ nō oportebat admisit

coram vobismetipis prudentes. Recte ex sen-
 tentia dicitur: qui veram sapientiam gustu-
 m inu saporis sentit. **A** sentiendo enim senten-
 tia dicitur. **A** p hoc arrogantes. qui sine hu-
 militate dicunt. de sola scientia dicunt. no-
 de sententia. Ille enim recte sapit. qui sen-
 dum deū sapit. In suam ducunt totum melia
 doctores. si dū sint ab eis dicta sapient. ni-
 mū tamen eloquenter. **H**orret enim sapi-
 entia. spumeū vborū ambitum. ac futuri
 mūdialis eloquētie. inflatis sermonibz poruati
 rantū. Quidam curiosi delectantur audire
 sapientes. non vt veritatem ab eis querant.
 sed vt faciendam sermonis eorū cognoscant.
 more poetarū qui magis cōpositionem
 vborū q̄ sententiam veritatis sequūt. **C** bonū q̄ caritate dic
 Quadriuoda est dicendi ratio qua p̄uident
 dū est. quid. cui. qm. vel quō pferat aliqd. **E**z es z ut seholū fat
 Item q̄driuoda est dicendi ratio. qua aut
 bene sentiendo quid bene pferit. aut nil
 sentiendo nil dicit. aut parū sentiendo
 loquacitas sola ostendat. aut optime sen-
 tendo non eleganter pferit qd̄ intelligit.
 Item q̄driuoda est loquendi ratio. qua vel
 bonū bene. vel malū male. seu bonū male.
 vel malū bene pferitur. **B**onū quippe bene
 loquit. qui ea que recta sunt. humiliter
 anuntiare videtur. **M**alum male loq̄t.
 qui q̄dlibet flagitiū p̄suadere conatur.
Bonū male loquit. qui q̄dūqz rectum
 arroganter p̄dicare sentit. **M**alū bene
 loquit. qui aliqd̄ narrando vitū. detes-
 tatur. vt ab eo homines auertantur. **M**ali
 .A.

et bonū q̄ caritate dic
 et es z ut seholū fat
 sonū abis. ipe tñ
 sibi manet i seipolis.

.A.

mala respondent p bonis: et aduersa p opibus.
Boni bona respondent p malis. pspira p
aduersis. Aduersus conuictum lingue fortitu-
do adhibenda est patientie: vt temptatio v-
bi q foris ipugnat, tolerantie vtute deuicta
discedat. Non omnis qui patit^r pbra iustis e-
sed qui p ueritate inorens patit, ille tan-
tummodo iustus est. Inter vitupationes lin-
gue et obprobria hominum. isto se remedio
mens iusti corroborat, vt tanto solidius deu-
figat^r interius. pto ab humanis spmibus
sensibus. Qui illatas sibi iniurias tranquillo
animo pdit. dolorem cordis aperit. et vno
quod feruet in animo. facile reicit. vulnera
eni mentis apta cito exalant. clausa nunc
erulterant. Qui dolorem iniurie clauso pec-
tore regit. pto amplius silencio lingua p-
mit. tanto atq; dolorem mitisens nutrit.
Vnde et vere qdam gentiliu poetaru dicit.
Quoq; magis regit. rectus magis estuat ig-
nis. Lenis eni languor vehemens est ac-
nitus. qz tantu uiuit sub pectore vlnus.
Mendaces faciunt. **De mendacio.** **xxxv**
vt uer vera dicentibus credatur. Sed di-
eni sepe homine multa falsitas. etiam in
veritate suspectu. Sepe vera pmittit q fal-
sa dicitur est. vt nu pmu acquisierit fide.
vt ad reliqua mendacia audientes credulos
faciat. Multas vident^r vera que falsa sunt.
et ideo non ex deo. sed ex suo mendacium
loquitur. Nonnumq falsitas veiloqo adiu-
gitur. et plerumq a veritate incipit qui falsa
confingit. Latent sepe venena circulata melle

exteig

vj

vborū; et tam diu deceptor veritatem simulat
 quisq; fallendo deripiat. **N**on quāq; peius est me
 daciū in meditari q̄ loqui. **N**am interdum
 quisq; incautus solet ex p̄cipitatione loqui me
 daciū; meditari non potest. nisi p̄ studiū.
Ergo ergo ille ex studio mentiri phibet.
Quāq; p̄cipitatione sola mentitur. **I**n opere
 cavendū est omne mendaciū. quū nō inq̄
 sit aliqd' mendaciū genus. culpe leuioris. si q̄
 p̄ salute hominū mentiat. **S**ed quia sc̄p
 tum est. os q̄ mentit' occidit animā. et p̄
 des eos qui loquūt' mendaciū. hoc q̄q; men
 daciū genus. p̄fecti viri suopere fugiūt. nō
 vita ruglibet p̄ eorū fallaciam defendat.
 ne sue aīe noceant. dum prestare aliene
 rariū utūtur. q̄q; hoc ipm̄ peccati genus
 facillime crederis relaxari. **N**am si quelibz
 culpa sequenti mercede purgat'. q̄tō magis h̄
 ficale abstergit'. qm̄ merces ipa rōmūt'. **M**ul
 ta mentiūt'. multa q̄ fingunt homines ut
 homi laudes. **S**ic q̄ fit ut isti mentiendo pe
 reant. et eos quos laudant. ad vane glorie
 ruinarū p̄ducant. **S**icut bene sibi cōsilius. nō
 datur aliene lingue rōmūtū. im̄ et qui lau
 datur ab alieno. non debet errorem aliene
 laudis attendere. sed magis vniūsq; testimo
 niū cōscientie sue querat. cui plus ipse p̄ns
 est q̄ ille qui eum laudat. **O**pus enim suū
 vniūsq; p̄bet. ut ait apostolus. et tunc in
 seipo quisq; gloriā habebit. id est occulte
 in suam cōscientiam. non palam i alic
 nam linguam. **P**fecti qui alta radice fun
 dati sunt. et si flamma laudis. vituperationis
 aut

†

Et qui laudat i auditoru amoc ipse sed si veat e no fide
 laudet h. Et si illa vea se q de eo loquit.

ut tunc qsi ventoru mrdū rruvent ipullu
 funditus tamen non deiciūt sed pting fir
 mitate radicit ad se redeunt. **B**ona mens
 ad malum. nec pmissa nec terroribz vinit.
 Nam niqui terrorem blanditijs miscent
 vt aut oblectatione queq denpianz a ter
 roribz frangant. **¶ De iuramento** **cap. xxi**

†

Sicut mentiri non potest qui non loquitur
 sic piurare non potest. qui iurare
 non appetit. Cauendam igitur esse iuratio
 nem. nec eam vtendam nisi in sola necessi
 tate. Nec esse contra dei preceptum iurare.
 sed dum vsuū iurandi facimz piurari
 mtrimz. **N**ūq ergo iuret. qui per iurare
 timet. **M**ulti dum loquūt iurare delectantur.
 dum oporteat hoc tantū esse in ore est.
 non non. **A**mplius em̄ qui est. et non a malo
 est. **M**ulti vt fallant piurant. vt p fidem
 sacimenti. fidem faciant verbi. Sicq fallen
 do dum piurant et mentiūt. hominem in
 tantū denpianz. **I**nterdū et falsis lacrimis seducti
 denpianz. vt creditur dum plorant quibz crededu
 non erat. **P**lerūq em̄ sine iuramento loqui
 disponimz. sed incredulitate eorum qui non
 credūt qd dicimz iurare cōpellimz. taliaz
 necessitate iurandi cōsuetudinem facimz.
Multi sunt ad credendū pigri. qui non mo
 uent ad fidem verbi. **G**rauius autem de
 linquūt. qui sibi loquentes iurare cogunt.
Quartūq arte vborū quisq iuret. deus tunc
 qui cōsuetudine testis est. in hoc accipit. sicut
 ille tu iurat intelligit. **D**upliciter autem reu
 fit. qui et nomen dei iuranti assumit. et pro

rum dolo impit. Non est conseruandū sac-
 menti quo malū incaute pmissit. veluti
 si aspiciam adulte. Petnam tūm ea pmanedi
 fidem polliceatur. Tolerabilis est em̄ non
 implere sacmentū. q̄ pmanere in stupri
 flagitia. Jurare est de illa prudentia q̄
 statuit nō cōuelle statuta. Penitentia autē
 del. rerū mutatio est. Non penitere autem
 statuta non reuocare. vt est illud. Iurauit
 dñe et non penitebit eū. id est q̄ iurauit nō mu-
 tauit. *De vicijs Cap. xxxii.*

Retredens homo a deo. statim viciorū
 traditur potestati. vt dum patitur in
 festa vicia. reitendo vnde redierit respiciat.
 Et si sancti toto aduersu contendit superare
 vicia. nec extinguit. I quid agūt hī qui non
 solū non odūt vicia. sed toto ea amore ser-
 uantur. Satis delente se palpat. qui ibi sine
 labore vicia superare. dum p̄ti legem qm̄
 sibi deseruendo vicijs sine violentia doloris
 reserare non possit. Perfete renūciat vicio
 qui occasione vicijs petraudo p̄t. Nā
 si vobis tūdem nō petrare et data occasi-
 one si pettaueris. tu tibi et reus et iudex
 es. qui et commissā dampnas. dampnata
 cōmittis. Se autem iudice reus est. qui
 vicia et accusat et petrat. Queda vicia
 dum p̄fete non viciant. suos in se faciunt re-
 labi quictores. Nam si vniū viciū districte
 vitet et alia negligant. manus labor. Nō
 em̄ p̄t in vniū virtutis obseruatione pdu-
 rare. cuius alia vicia dominant in corde
 Nonnūq̄ hominē sua vicia p̄sequitur. q̄

mirum qui prius volendo ea sibi fecit. **S**onans
postea sentit ea nolens stimulos. **N**on nulli
non ante in errorem viciorum labuntur nisi
prius interioris rationis perdidit oculos. **S**
icuti sampson non ante ab allophilis ad erro-
ris ligatus est machina, nisi postquam ei sunt lu-
mina oculorum extincta. **Q**uadam vegetante
mentis ratione viciorum superantur. **S**icut
deinde intentionem bonorum operum perducunt.
sicut rex babilonis in oculis sedechie prius
filios ipsius interfecit, et sic postea oculos eius
evulsit, ac per hoc post multorum operum totam
etudinem et intentionem bonorum perit.
quorundam et ratio. **Q**uod ex vicio vitia et ex

Meritum gignit ex peccato peccata, ut dicitur
nevitantur peccata, incidunt in maribus et
dum defendunt admissa lamentantur, et flagi-
tatio ad superbiam itur. **V**nde fit ut duplicati
sint trinitus reus, qui admittit scelera per bo-
lantatem, et defendit ea per audaciam timorem.
Sic vitia vicio gignunt. **S**ic virtus virtute corripit.
Ex vicio enim gignuntur vitia, sicuti dauid, qui dum
non evitauit adulterium, perpetravit et homici-
dium. **I**tem virtus virtute corripit, sicuti per
virtutem evangelice predicationis, virtutem
martiris apostoli meruerunt. **I**n cordibus
seculariter viventium multum sibi succedunt
vitia, ut dum unum abierit, succedat aliud
iuxta illud prophete testimonium qui ait. **R**esiste
um eruce comedit locusta, et residuum locuste
comedit bruchus, et residuum bruchi comedit ru-
bigio. **P**ro eo ergo ista subviciorum allegoria
colligitur, quia sequitur ex peccato peccata et ex

1 nec

1021
1021

et flete. Aliquā igitur peccator in minimis vicijs
 labitur: vt inuiciora vtilio cauerit. Rege aplm
 paulū inuiciora punitentem peccatū: ne inuiciora
 peccent. Verant autem sanant vicia. que vir-
 tutibus non vicijs excludunt. Quorūdam autē
 latentia vicia tunc apparent: qm ab alijs vicijs
 desinūt. De male vtijs virtutibus. xxxviii.

Iterum male vti virtutes ex se vicia gignunt. qd fit p imoderatum animi appetitum cui non sufficit donū qd meruit. nisi inde aut laudes lucra dampnanda quesierit. Interdum virtutes vicia gignūt. dum aliqui pro tempore oportuno minime relaxant. Sic qd fit vt que congruo loco virtutes sunt. incongruo vicia reputent. veluti si frus aduentu canonici non soluat ieiunium. Virtutū igitur discretionē a paulo apostolo sume. qui ad temporegit. qd age dum esse oīno phibuit. Item quedam virtutes dum discretionē non seruat. in vicia trāseūt. Nam iustitia dum modū suū excedit. crudelitatis seueritiam gignit: et nimia pietas dissolutionem discipline pcurit. Et zeli studiū dum ē plus qd oportet. in iracundie viciū trāsit. et multa mansuetudo torporis sequentiā gignit. Prudentis autē viri discretio solerter pspicit. ne bonū intēperant agat. et virtute in viciū trāseāt. Item apud quosdā ex virtute viciū gignit. dū quisq; de castitatis et abstinentie merito gloriatur. Nam qui elemosinam vane glorie causa impat. et virtute viciū facit. Sed et is qui de sapia derogitiam habet. et qui p iusticia pnuum appetit. et qui aliq; donū dei qd meruit. in suam laudem conuertit. aut in malos vsus

aut

de

assumit. prouidubio virtutem in vitium trahit.
Homines de virtutibus vicia mutunt. ex quibus
pereant. Iterum deus arte potentissima ex
nostro vitio virtutes formatur. quibus nos
ab infirmitate reformet. De simulatis virtutibus
Quedam vicia species virtuti profertur
Ideoque pueriosius suos rectores de-
punit. quia se sub velamine virtutum tegunt.
Nam vicia que statim virtutum contraria
apparent cito dum in palam venerint em-
dant. propter quod sequentes eorum de talibus rimu-
bus erubescunt. Carnales autem plerumque
per insensualitatem non agnoscunt vitium
esse culpabile. quod dignum videtur dampna-
tione. Item quedam vicia species virtuti
esse videntur. sed tamen virtutes non sunt.
Nam interdum sub preterito iusticie crudeli-
tas agit et putatur esse virtus quod iuramentum
est vitium. Sicut et remissa segnitudo in
suetudo esse creditur. et quod agit torpore in-
ligentia. putatur agere indulgentia pietatis.
Non nunquam etiam largitatis. mutat vitium
indignitatis. Et virtutem putatis. rursus
per digressum effusionis. Et virtutem putatis. rursus
temeritas imitat. et pertinaciter absconditur
sub virtute constantie. Item timor sub virtute
obedientie occultatur. et dicitur virtus humi-
litas. quod tamen est vitium timoris. Sed et
practitas bonis. per virtutem libertatis amittit.
et vitium pigritie. quibus virtutem imitat.
Porro vitium inquietudinis virtutem se-
quitur vocari solent inuitudinis. et precipitationis
facilitas. feruor boni studij creditur. et boni
agendi tarditas. quibus moram esse videtur.

A sectatores

1178

A virtute

A vitium

dū tamen ista virtus sit illa vitium. Tali igitur
 exemplo vitia virtutum species imitant. et inde
 se in illis iustos esse confidunt. unde et ma-
 rime repbant. Aptum exemplū vitiorū de
 latronis sapiā sumit. Nam sicut ex infidus
 latro p̄dit. se q̄ iter agentibz uigilē fingens se
 sonū. donec decipiat improuisum. et dū subito
 eruperit ad eriuū latro manifestiq̄ ostendi-
 tur. ita se nūscunt in dū piculo se virtutibz
 vitia. quibz omēz boni efficaciam in suos vi-
 sus rapiant. ut aiā que sibi placens erat
 de virtutibz. deceptam se conspiciat vitia dāp-
 nabilibz.

De appetitu virtutum. Cap. xxxvi.
H virtutes difficile surgunt. ad vitia
 illa ardua sunt. Istā enim p̄na:
 tim. ut ad celū conscendere valeamus. Quē
 admodū ad virtutu tendentes tulmen. non a-
 sumus inchoant sed a modicis. ut sensim ad
 altiora p̄tingant. ita et qui labunt ad vitia.
 non statim a magnis emittibz incipiunt.
 sed a modicis assuescunt. et sic in maximis
 pruiūt. Sicut paulatim homo a minimis
 vitia in maximis pruiūt. ita a modicis vir-
 tutibz gradatim ad ea q̄ sunt excelsa conscen-
 dit. Qui autem inordinate virtutes cōphen-
 dere nitit. n̄to piculat. Hec est causa in-
 rerū natura. ut quāq̄z velonter ad p̄fer-
 tum tendunt. sine dubio releteriter deficiat.
 Sicut herbe que tuto festine p̄eunt. p̄to
 reterius restant. At vero contra. arborēz
 alta radice fundate. ideo p̄durant diutius.
 q̄ gradatim ad p̄fectū p̄ueniūt. Nichil

potest admittit malo, agere aliquid bonum: sed prius est
 prohibendum a malo. deinde ex extendendum bonum.
Hoc enim indicat propheta cum dicit. **Quaerite**
 agere puerse. **discite benefacere.** Prius vitia
 exstirpanda sunt in homine. deinde inserende
 virtutes. Nam coherere et coniungi non potest
 veritas cum mendacio, pudor cum pendula
 tia, fides cum perfidia, castitas cum luxuria.
Quedam sunt summe virtutes. quaedam vero me
 die. fides, spes, et caritas, summe virtutes sunt.
Nam a quibus habentur, utique veraciter habentur.
Allae vero virtutes medie sunt, quae ad utilitatem
 et puritatem possunt haberi. si de his arrogan
 ter quisque tumuerit, utpote doctrina, ieu
 niu, castitas, scientia, siue temporales diuitiae,
 de quibus scilicet et bene operari possumus: et
 male. **Q**uisque ex deteriore iam melior esse
 cepit caueat de acceptis extolli virtutibus ne
 grauius peccata corrumpat, quam prius ex lapsu
 victoriam iacebat. **Q**uem deus iustificat iustitiam
 ne iterum se de virtutibus erigat, quaedam illi vi
 tum dona tribuit, quaedam retrahit, ut dum
 meus de eo quod habet erigit, iterum de eo quod
 nequam habere cognoscit humiliet. **Q**uisque dono
 celestis gratiae inspiratus ad virtutes erigitur, si
 forte moderantis dei manu aliquid aduersitate
 repnerit, ne de acceptis attollat, frangi non
 debet, quia et hoc ipsum quod plagis humiliatur,
 equanimiter proculdubio virtutis est magnum.

De pugna virtutum aduersus vitia. xxxviii.
Unde se viri sancti veraciter a vitiis
 colluione detegunt. dum ab eis contem
 singula vitia, virtutes singule opponunt. **I**nter

^ uirtutibus

^ ferre

dum vitia cum virtutibus ad utilitatem confligunt.
 ut ipso certamine vel mens ex teatur vel ab
 elatione animi restingant. **A**dusus impetui vitio
 rum. contrariis virtutibus est pugnandum. **C**on
 traria enim cordis est adhibenda munditia.
 contra odium dilectio est paranda. contra in
 vidiam patientia est proponenda. **P**orro con
 timorem. fiducie adhibenda est virtus. contra
 torporem. zeli studium. tristitie quod gaudium. aridie
 fortitudo. **A**varicie largitas. superbie humilitas.
 opponenda est. **S**icutque singule virtutes nascentia
 contra se vitia repriment et temptationum motus
 virtute caritatis extinguunt. **L**ibidine abstinentia
 domat. **Q**uatum corpus media frangit. tantum
 mens ab illito appetitu revocatur. **A**dusus iram
 tolerantia dimittit. ira autem semetipsam necat.
 sustinendo autem patientia victoriam parat.
 tristitie merorem spes eterui gaudij superat.
 Et que turbata mens de exterioribus afficit. dul
 cedo interioris tranquillitatis lenit. **A**dversus
 munditiam paratur caritas. et adusus ire in
 tendia mansuetudinis adhibetur tranquillitas.
Supbiam autem diaboli mutant superbi. adusus
 quam opponit humilitas tristi. qua humiliantur
 electi. **P**incipaliu autem septem vitiorum regina
 et mater superbia est. **E**ademque septem principa
 lia. multa de se protrahit vitia. que ita sibi met
 quadam cognatione iungunt. ut ex altero aliam
 oriatur. **S**icut princeps septem vitiorum superbia.
 nos eorum potestatibus subdit. ita tristis sep
 tiformis grana plenus a domiatu vitiorum
 nos eruit. **E**t quos illa addit. septemplex vitio.
 iste liberat septiformis gratie dono. De superbia. xxxviii.

Sine

Omnium vicio deterior est supbia. scilicet
propter quod a sumis personis assumitur et pri-
mus seu pro de opere iusticie et virtutis exorbitat
minusque culpa eius sentit. Lururia vero tar-
nis ideo notabilis est omnibus quoniam statim pro
se turpis et tamen pensante deo supbia minor
est. Sed qui detinet supbia et non sentit. labit
tarnis luxuria. et per hanc humiliatur et a confus-
ione erurgat et a supbia. Omnis peccans supbus
est. eo quod faciendo vicia. contemptum habeat diu-
prepta. Hec ergo initium omnis peccati supbia
quia nisi precesserit mandatorum dei inobediencia
transgressionis non sequitur culpa. Omnis supbia in
in imo iacet. quanto in se erigit. tantoque profundius
labitur. quanto excelcius eleuat. Qui enim per ipsam
supbiam attollunt. pro dei iusticiam inclinant.
Qui inflant supbia. vento pastunt. Unde et
propheta. Omnes inquit pastores tuos pastus vici-
hor est supbie spiritus. Qui de suis virtutibus
supbuit. ex ipsis iudicandi sunt opibus. quibus
pro virtutibus viciant. quia rem bonam non bona vo-
luntate faciunt. Nam reuera sine humilitate viciis
quolibet. et sine caritate viciis deputat. Merito
supbia diabolus a superna beatitudine torruat.
Qui ergo de virtutibus attollunt. diabolum imitant.
et ex inde gurg torruunt. quia de excelcis labunt.
Supbia sicut origo est omnium iniquitatum. ita rana
tunctarum virtutum. Ipsa est enim in principio prima.
in conflictu postrema. Hec enim in errore medio me-
tem pro peccatum sternit. aut nouissime de vir-
tutibus deicit. Inde et omnium peccatorum est in-
ma. quia tam pro virtutes quam pro vicia humanam
mente exterminat. Ibi cadit supbia ubi natus

titur: ut non sit superbia aliud culpa pena aliud.
 sed ipsa culpa sit illis pena. *De superbia nasci potest
 arrogantiam: non est de arrogantia superbia*
Nam nisi precesserit occulta elatio mentis:
 non sequitur aperta iactantia laudis. Ita ergo in
 culpa ponitur superbia arrogantie. sicut prefer-
 tur origine. Plerumque ad elationis emendatio-
 nem. prudentia dei aliquo casu non nulli cadit.
 pro quo lapsu rephensi a semetipso humiliter sapiant.
 et de muneribus laudari se non appetant. sed
 laudent deum a quo acceperunt. unde se laudari
 nolunt. *Valius est arrogantibus quotiesque
 vicio labi. et humiles post casum fieri deo. qui pro
 elationem superbie. gravoremque ruine dampnatio-
 nem pro superbia sumere. De fornicatione xxxv.*

S culpa superbie plerumque in abhominanda
 carnis immunditiam itur: nam altera
 pendet ex altero. Sed sicut superbia mentis itur
 in prostitutionem libidinis. ita pro humilitate men-
 tis. salua fit castitas carnis. Deus autem non
 nunquam deicit occultam mentis superbia pro ma-
 nifestam carnis ruinam. Libidinis nasci immu-
 dicitatem. de autem occultam superbia exemplo primi
 hominis. quod mox ut pro superbia contra deum tu-
 multus. statim carnis libidinem sentit et pudenda
 operuit. Quia propter unum scilicet sue deperit culpe
 quod tendit quociens libidine vitit. et nisi precesserit
 set latens superbia. non sequeretur libidinis ma-
 nifesta ruina. Nonnunquam gemino vicio tristiano
 a dyabolo appetit. et occulto pro elationem. et pub-
 lito pro libidinem. Sed dum ciuitat quis libidine.
 cadit in elationem. Item dum incaute declinat. elationem.
 cadit sequitur in libidinem. Sicque ex

oculto vicio elationis inur in aptam libidinis,
et de apto libidinis inur in occultū elationis.
Sed dei seruus districte vtrūq; pensans sic
cauet libidinem, vt non incurrat elationem.
Et sic p̄mit elationem vt non resoluat aīam
ad libidinem. **L**uxuriosis atq; sup̄bis democ̄es
plus fautores existunt. **D**umq; in ceteris vi-
cijs spirito malignū de seuiant, hys tamen
maiori familiaritate iungūt, eis q; amplius
iuxta desiderū famulant. **P**riūcipaliter hys
duobus vicijs diabolus humano generi domi-
nat, id est p̄ sup̄biam mentis, et luxuriam carnis.
Unde et dñs ad iob loquit̄ de dyabolo dicens. **S**ub
vmbra dormit, in secreto thalamū, et in longis lu-
mentib; **P** thalamū enī manus sup̄bia, per
lora humilitia vero carnis demonstrat̄ luxuriam.
Hec enī duo vicia dyabolus huānū possidet
genus, vel dū mentem in sup̄biam erigit, vel
dū p̄ luxuriam carnē corrūpit. **M**ulta luxuriam
sunt subditi, et cōtinuati sup̄bia de ip̄so luxuriam
opere gloriant̄, et inde magis elati sunt vnde
huiliare se debuerūt. **A**d cōpationem mali fit
deterius, q̄ndo non solū flagitia cōmittuntur,
sed etiam de ip̄sis flagitijs vanitate laudis p̄-
diti extollūt, sicut scriptum est, laudat̄ p̄ior in
desiderijs aīe sue. **Q**uid enī peius q̄ in flagi-
tijs miseros gaudere de quib; iam debent cōpio-
sius deplorare. **L**ibido tunc magis querit̄ dū
videt̄. **N**am sicut quidam sapiens ait, p̄ma
fornicationis oculorū tela sunt, secūda vborū.
Sed qui non capit̄ oculis potest v̄bis resistere.
Sufficit natura vbi liber affectus est. **C**ui de-
lectationem libidinosē suggestionis, non misce-
refrenat

ad cōsensum libidine. Cito enī resistit operi. qui
 titillanti non accommodat assensum delectationi.
 Durius impugnat qui vsq; ad cōsensionem
 et si non vsq; ad p̄etrationem tēptat. q̄ is q̄
 sola suggestione p̄ carnis cōditione tempta
 mentis sollicitat. Stimuli carnis qui i paulo
 exstante sathane angelo merant ex lege p̄ti
 qui in membris homi de necessitate habitant li
 bidinis quam reluctantem dum in se expugnat
 p̄ficiat et de infirmitate libidinosē titillationis
 virtutem suscipit gloriosi certaminis. Seruus dei
 multa certamina de sua carne mouent. Nam
 ip̄ius in amore dei corū intōrussa intentio. mēs sit
 tamen de carne quā ceteris gestat inēns certa
 mina tolerat. Deus autē qui her ad p̄batioē
 p̄mittit. gratia p̄tegente. suos non desinit uel de
 serit. Ideo nōnūq; electi in lapsum carnalē cor
 ruit. ut a vicio sup̄bie quo de v̄tutib; timent
 sinent. Et qui de v̄tutib; existunt sup̄bi ut ra
 dant carnis vicio hūliant ut surgant. Anteq;
 p̄ficiat adulteriū in opere. iam adulteriū extat
 in cogitatione. Ex corde enī p̄mū fornicationes
 sunt auferende. ut non prumpant in opere. Hinc
 est p̄phetam dicit. Attingite lumbos vestros
 sup̄ vbera vestra. hoc est in corde libidine rese
 rare que ad lumbos p̄tinet. Nam cor sup̄ vbera
 est. non in lūbis. libidinis immoderata licentia
 nescit habere modū. Nam dū se viciosus nūq;
 in explenda fornicatione carne luxuriantē laxa
 uerit. nichilominus ad alia nefanda scelera sua
 dentib; demoib; trahit. Dumq; immoderate me
 tas pudoris excesserit. tūc in cūmbus adit.
 paulatimq; ad deteriora p̄redit. Non ita suauis

est amantū, ymo auentū iuncta carnis libido. si
tut erpta: nec ita delectat fornicatio dum p̄mitti
cōmittit. Nam repentina maiorem delectationē
ingerit. Jam vero si in usum venerit t̄to p̄ditū
dulcor sic ut supari difficile sit. Vnde et sepe
ex q̄suetudine delin̄di, quasi captiuū ad petru
dū q̄dam uolentia trahit, sensus q̄ nostros
contra rectam rationem uoluntatem in nobis
rebellare sentimo. Si plus oblectat mentē delect
tatio fornicationis q̄ amor castitatis, adhuc
in homīe peccatū regnat. Certe si amplius de
lectat pulchritudo intīe castitatis, iam nō regnat
p̄ccā, sed regnat iustitia. Nam non solum de
cōmissa fornicatione p̄ccā regnat in homīe,
sed si adhuc delectat atq̄ animū tenet, p̄ccā
bio regnat, fornicatio carnis adulterium est,
fornicatio animi atq̄ seruus ydolorū est. Est
autem spiritalis fornicatio secūdu qd̄ dicitur n̄c.
Qui uiderit mulierem ad cōcupiscendam cam
iam mechatus est eam in corde suo. Omnis in
mūda pollutio fornicatio dicitur, q̄uis quisq̄
diuisa turpitudinis uoluptate p̄staturat. Ex
delectatione enī fornicandi uaria gignuntur
flagitia quibq̄ regnū dei claudit, et homo a deo
sepat. Inter cetera septem uicia fornicatio
maximi est sceleris, q̄ p̄ carnis inuidiam
templū dei uolat, et tollens membra cristi
facit membra meretricis. Maxime p̄ car
nis luxuriam huānū genus sūdit dyabolo
q̄ p̄ cetera uicia. Cum enī ille uarijs temptamēt
illectos homīes conet p̄uerrere, magis autem
p̄ hanc mechadi desiderū ingerit, q̄ utriusq̄ utriusq̄
serum in hoc uicio amplius egrotare intendit. De

mones scientes pulchritudine anime esse castitatem
 et per hanc hominem angelicis meritis quibus illi lap-
 si sunt roequari. liuore perulsi iudic. mirantur
 per sensus corporis opus desideriumque libidinis. quibus
 a celestibus deorsum deiectam animam perhant se-
 tumque aduenerunt gloriantes ad mirata deduc-
 unt. Quando impulsu demonum mens ad delecta-
 tionem fornicationis impellit. diuini iudicij me-
 tus et eterni tormenta intendi ante oculos pro-
 nant. quod nimirum omnis pena grauioris supplicij
 formidine superat. Sicut enim clauis clauum ex-
 pellit ita sepe recordatio ardoris gehenne ardore
 excludit luxurie. Quidam in iuuentute luxuriose
 uiuentes. in senectute continentibus uiuere delectantur.
 et tunc eligunt seruire castitati. quando eos libido
 seruos habere contempsit. Nequeque continentibus in se-
 nectute uocandi sunt. qui in iuuentute luxuriose
 uiuerunt. tales non habent premium. quia laboris
 certamine non habuerunt. Eos enim ex peccat gloria
 in quibus fuerunt laboriosa terminata. **De**
H Deo datur continentia. sed **continentia xl.**
 petite et accipiens. Tunc autem tribuitur
 quando deus genitum pulsatur interno. Platam esse admodum
 uirginitatem nuptis. Illud enim bonum. hoc opti-
 mum est. Coniugium concessum est. uirginitas
 tantum admonita non iusta. sed ideo tantum ad-
 mouita quod iunus extelsa. Geminum est bonum
 uirginitas quia et in hoc mundo se licitudinem
 seculi amittit. et in futuro eternum castitatis pre-
 mium percipit. **Virgines feliciores esse in vita**
eterna ysaya testante. her dicit dominus eunuchus. Da-
bo eis in domo mea et in muris meis locum
et nomen melius a filiis et filiabus. nomen

sempiternū dabo eis qđ non pibit. **N**ec dubium
qđ qui casti p̄seuerant et virgines angelis dei
efficiantur equales. **A**manda est pulchritudo casti-
tatis. cuius degustata delectatio dulcior iucur-
qđ carnis. **C**astitas enī fructus suauitatis est
pulchritudo inuolam sanctorū. **C**astitas securitas
mentis. sanitas corporis. **V**nde et aliquos genti-
liū **P**etruam uenies exercuisse abstine-
tiam. ne uirtutem libidine frangeret. **L**uxuriosos
namq; uita cito carnem debilitat. fractantia
releuiter ducit ad senectutem. **O**mne peccatum
p̄ penitentiam recipit uulneris sanitatem. **V**ir-
ginitas autem nullatenus si labitur reparat.
Nam q̄uis penitendo uenit fructū p̄cipue
in corruptionem tamen nullatenus recipit
pristinam. **V**irgo carnis non mente nullam
habet p̄mū in remissione unde et insipientibus
uigilib; saluator in iudiciū ueniens dicit. **A**men-
dico uobis nescio uos. **U**bi enī iudicatis carnem
uel mentem corruptam inuenit carnis uulde-
bio in corruptione dāpnabit. **N**ichil p̄dest in cor-
ruptio carnis ubi non est integritas mentis.
Nichilq; ualet mundum esse corpe. eū qui polluit
est mente. **M**ulti sunt reproborum qui carnis
corrupte contagium nesciunt. qui sicut infertiles
sunt corpe. ita steriles manent mente. **O**ppos-
boni fertilitate. **Q**ui recte de uirginitate gaudent
si alius p̄ius opib; nō inseruiunt. **Q**uisq; conue-
tiam p̄fiteret et ab alijs terrenis desiderijs nō
subditur. **Q**uis hunc luxuria carnis nō pollu-
at. diuersa tamen mundane conuersionis
operatio maculat. **V**irgines de suis uicibus
gloriantes p̄p̄ositis cōparant qui gloriam

credimus

se habe

boni opis foris appetunt, quā intra cōsuetudinem
 huiles habere debuerūt. Calce igit ad p̄missa
 celestia non p̄ueniūt, quia ip̄i sibi v̄ginitatis
 p̄mū p̄ elationis vitū auferūt. Hoc est enī q̄d
 in ewāgelio v̄gines non habere oleum iustis,
 id ē non seruare intra cōsuetudinem boni opis
 testimoniu, sed in face gloriari apud homines.
 non in corde apud deū. **Quia adulteri eripitur
 clandestino matrimonio. Melior est v̄rorem
 ducere, q̄ p̄ ardorem libidinis perire. Quidā
 coniugale deus non p̄gignendis filijs delectat,
 sed hoc p̄ turbulenta carnis et libidinosa cōsue
 tudine appetunt. Sicq̄ bonū male utunt. Vana
 p̄ se mala sunt. Coniugia vero et potestates p̄
 se quidem bona sunt. p̄ ea que circa ea sunt
 mala existunt. Coniugia ei p̄ mala sunt p̄
 q̄d dicit apostolus. Qui autē in v̄rore est cō
 gitat que sunt mūdi. Et p̄ fornicationem
 vnusq̄q̄ suam v̄rorem habeat. Sic et potes
 tates p̄ elationem p̄ oppressionem p̄ iusticie
 p̄ uariationem mala existunt. Noceat enī
 nuptie, noceat et potestates, sed p̄ id q̄ eis iuxta
 ponit non p̄ se. Exemplo itineris recti iuxta q̄d
 sp̄me nascuntur que surgētes e latere nocēt eis
 qui recto itinere gradiuntur.**

De cupiditate. Capitulum. xli.

Non posse quempiam spiritalia bella suscipe.
 nisi prius carnis edomauerit cupiditates.
 Non potest ad cōtemplandū deum uens cē
 libera, que desiderijs huius mūdi et cupiditati
 bus inhiat. Neq̄ alta consp̄icere poterit orulus
 que puluis claudit. Om̄i peccato peior ē auaritia
 et amor penunarū. Vnde et p̄ salomo

nem dicit. Nichil est scelestius q̄ amare pecuniā.
Hec enī animā suam uenalem habet. qm̄ in uita
sua pietatē intima sua. Cupiditas om̄i r̄minū m̄
est. Unde et apostolus ait. Radix om̄i malorum
cupiditas. quā quidam appetentes errauerunt
a fide. Si ergo succidit̄ radix r̄minū non cetera
pullulant soboles peccatorū. Multi misa cupidi-
tatis terrene. etiam ip̄am fidem renūtauerunt.
Cupiditas enī xp̄m vendidit. Nam et plerūq̄
tantū in rebus alienis est desiderū vt etiam
homicidiū petrare non uereant. sicut archab
qui appetitu cupiditatis sue sanguinis expleuit
effusionem. Sepe iniqui mala que concupiscunt
et assequūt̄. q̄rens de effectu mali desiderū for-
tius puniunt. Electos autem suos deus nō dimit-
tere in desideriorū p̄fectionem. sed in dolorem t̄-
uertit mentem eorum p̄ eo q̄ in seculo nequiter
appetunt. vt hac experientia resipiscant reuerti ad
dominū a quo mente recesserunt. Deum ergo
ip̄itū sibi nouerit aduersari. qui qd̄ tempore
liter concupiscit non p̄mittit̄ adimplere. Se-
creto autem dei iudicio fieri ut durus percussor
hij quorū cupiditatem effectus statim sequitur
actionis. Quisq̄ satiari nouit cupiditas. semp̄
enī auarus eget. Quātoq̄q̄ magis acquirit.
tanto amplius querit. Nec solū desiderio auge-
ditur. sed etiam timor endi metu afficitur.
Inopes nascim̄ in hac uita. mox pes recit̄ suri
a uita. Si bona mūdi huius p̄tura credimus.
tur p̄tura tanto amore cupimus. Plerūq̄ po-
tentes tanta cupiditatis rabie in flammantur.
vt de r̄finis suis paupes excludant nec habi-
tare p̄mittant. quibz̄ recte p̄ prophetam dicitur.

De qui conuigunt domū ad domū et agrū agro
 populatis vsq; ad finem loci. **Quis** soli uos
 habitabitis in medio terre? Tales quippe homines
 in infernū id ē dyabolū rapere ad pditione. idem
 pheta ait sequēter annūciat dicens. **Præter** dila-
 tauit infernū quam suam et aperuit os suū
 absq; ullo termino. et descendunt fortes eiꝝ et
 sublimes glorioſiq; eius ad eum. **Ad** et mirum
 q̄ morientes inferni ignibꝝ deputent quietes
 flammam cupiditatis sue nūme extinuerūt. **Qui**
 desiderio cupiditatis estuant. **Flatu** dyabolice in-
 spirationis urunt. **Attendit** mentem thaim
 inuidia ut fratrem occideret. **Attendit** enī mente
 eue supbia ut de ligno uento manducaret. **Attensio**
 fuit salomon luxurie fratribꝝ ut p̄ amorem libidi-
 nis ydola adoraret. **Attendit** arhab ad cupiditatem
 auaritia auerteret ut homicidū. **Hijs** ergo inspi-
 rationibꝝ dyabolus corda hominū occultis deprimat
 cupiditatibꝝ. **De gula Capitulum. xliij.**

Quia concupia gula suggestio panis est
 cui si nūme redit. diuisa edacitatis desideria
 non comedit. **Vnde** et daniel. **Panem** inq̄t desiderij
 non comedi. **Hoc** est concupiscentiam eius nō im-
 pleu. **Prima** est luxurie materia saturitas
 panis. **Vnde** et pheta sodomani de panis sa-
 netate accusat dicens. **Hec** fuit iniquitas sodo-
 morū. **supbia** saturitas panis et habūdantia.
Panem quippe sodomite immoderate sumētes
 in turpitudines defluyere **uiciorū** flagitiorū.
Atq; inde meruerunt comitante supbia relesh-
 bus aduri intendis. **ex** quo modū non tenuerūt
 edacitatis. **Præ** est cauere gulam. **aborū** q̄
 concupiscentiam. **Quid** enī tam notū q̄ ut

animus seruat uentri et esre. que destruenda sic
testante apostolo et dicente. **D**eus autem et haec
et has destruet. Proxima est uentri libido
sicut loco sic uicio. **U**bi est enim uentris nimis
ibi et coru[m] q[ue] circa uentrem sunt prima. In ordi-
ne namq[ue] membroru[m] genitalia uentri iunguntur.
Duas uinum ex hys imoderate reficit. aliud
ad luxuriam eritatum. **N**on ad luxuria uel
ad saturitatem sed tantu[m]no ut corpus sustentet
epulis est utendum. **N**am phi dixerunt
uentos esse ut contineant animam. no[n] ut cor-
rupant. **Q**ui uinum tibi utunt[ur] quato magis
uentrem pasunt tanto amplius sensum mentis
obtrudunt. **N**am greci dixerunt. **E**x crasso uen-
tre subtilem sensum gigni non posse. **N**am gignit
saturitas nimia anem mentis obtrudit. **I**genius
hebestere facit. **l**ibidinis ignes ciboru[m] fomite in-
tresunt. **C**orpus autem q[uo]d abstinentia frangit
temptatio non erurit. **V**nde et tres pueros
abstinentes flamma babilony intendi et si tinguat
non robustit. q[uo]d nimiru[m] et desiderioru[m] carnalium
ignis abstinentiu[m] mentes in flammam usq[ue] ad
consensum corrupiscentie uel operis no[n] erurit.
Cui habundantia est epularu[m] ardentis diuitis
intendat suppliciu[m]. **q**ui tanta in inferno inter
ignes erat inopia q[ua]ta hic epularu[m] fuerat
copia. **I**n hoc enim serulo esurire et sitire no[n]
luit. **P**roter illic inter flamas sitiens stillam
aque quesuit nec meruit. **C**onsiderandu[m] est
q[uo]d uehementer arguant[ur] comessatio et sup-
tuosa romina p[er] prophetam ita ut romineat
d[omi]nus se hanc non relaxare iniquitatem hys
qui eam libenter ambiunt. **D**icit eni[m] p[er] ysaiam

1 si

1 b7

Erre gaudium et letitia occidere vitulos iugulare
 et iugulare arietes, comedere carnes et bibere vinum
 si dimittet iniquitas her vobis donec moriamini,
 sicut omnes carnales cupiditates abstinentia re-
 semantur, imo omnes autem virtutes edantatis vicia de-
 struunt. **I**nde est quod princeps coquorum iherusalem sub-
 uerit, quia venter tu seruit a cocis virtutes
 autem destruit. **N**ec enim posse propriam virtutem
 perfectionem attingere nisi prius ventris inglu-
 uem edomauerit. **N**emo potest dominari
 ceteris vitiis, nisi prius ventris ingluuinem re-
 strinxerit. **N**ec quam facile poterit a sem-
 ipso spiritus immundos expellere nisi per abstine-
 nam gula. **C**um enim hostes qui extra nos sunt
 a nobis fortius superant, quando prius que intra
 nos sunt vicia extinguuntur. **N**am frustra
 foris agit bellum qui intus habet periculum.
Non glitatem ciborum sed eorum cupiditatem
 tuendam. **N**am septis accuratus parata
 sine gula concupiscentia degustant, et sepe ab-
 ierta et vilia edendi cupiditate sumunt. **S**ic et
 fit ut non sit in culpa ciborum qualitas, sed illud
 reputet in vitium quod cum desiderio degustat. **Q**uor-
 sunt genera distinctionum in gula appetitu id
 est quid, quando, quantum et quomodo appetitur.
Quid ad rem ipsam pertinet que appetitur, quando
 si ante legitimum tempus quid appetat. **C**ritum
 vero ad immoderationem refertur. **Q**uomodo
 ad impatentiam festinationis ascribitur. **N**ullo
 hominum tam importunus exactor quam venter, qui
 cotidiana refertionem cotidiane famis em-
 ptione adimplet. **C**um ceteris enim vitiis et si
 interdum nascitur, interdum tamen cum eis non mori-

musculi murex

te

·A· Nec facile discernit utrum quod accipit gula aut indigeat de

mur. cum isto autem et uasum et mortui cum
Plerumque et voluptas uescendi ita sub obtentu
necessitatis subrepat. ut dum putat seruari uolun-

·A· **E**st in crapulam. potus ebrietate
generat Ebrietas autem perturbatione

gignit mentis. furorem cordis. Flammam libi-

ditatis. Ebrietas ita mentem alienat ut ubi se
nesciat. Verum est quod iuxta prophetam fornicatio et ebrietas auferunt cor. Fornicatio enim

sicut ait salomon infatuat sapientem. Ebrietas sicut in loth sensus rationem captiuat.

Unde et in psalms. Potentes inquit qui in-

tundi sunt. Vinum non bibant ne cum bibere
obliuiscantur sapientiam. Plerisque laus est in
tunc bibere et non inebriari. Audiant huius

vsus se dicentem prophetam. De qui potentes
estis ad bibendum uinum et viri fortes ad mis-

rendam ebrietatem. Vno multo deditos et
luxuriose iuuenes ysaias sic arguit dicens.

De qui consurgitis mane ad ebrietatem ser-

tandam et potandum usque ad uesperum ut uino estis
etis. De talibus et alio loco dicit. De tibi iuuenis
rer iuuenis est et principes mane comedunt

Multi enim a mane usque ad solis occubitum
ebrietati et gulae voluptatibus seruiunt nec in-

teligunt tur nati sunt. Sed consuetudine be-

luina tenti luxurie tantum tota die epulenti
in seruiunt. Clamat iohel propheta huius qui ebru-

tati deseruiunt dicens. Exprobramus ebru-
flete et ululate omnes qui bibitis uinum in
dulcedine. Quo testimonio non ait tantum
flete omnes qui bibitis uinum ut bibere omni-

·A· **S**ed etiam malum non
sciat. quod per ebrietatem
committit.

non liceat sed adierit in dulcedine qd' ad voluptuositatem pertinet et prodigam effusionem. Nam quantum satis est necessitati edoret thymotheum bibere apostolus dicens. **Vino modico utere** sed non solum ex vino inebriantur homines sed etiam ex ceteris potandi generibus que vario modo conficiuntur. **Vnde et nazareis qui se sanctificabant a domino preceptum est. Vinum et siceram non bibere.** **Utraqz enim statum mentis evertit et ebrios fatiunt.** **Luxuriam quoruz carnis utraqz equaliter inquit. Qui dam continentibus sicut panem cum pondere edunt. ita aquam cum mensura sumunt offerentes ad castimoniam carnis etiam aque abstinentiam conuenire.** **De abstinentia**

Hoc est perfectum et rationale **Cap. xlvij**
 ieiunium quando homo exterior ieiunat interior orat. **Facilius pro ieiunio oratio penetrat celum.** **Tunc homo enim spiritualis effectus angelis coniungitur deo qz liberius copulatur.** **Ieiunium etiam misteriorum celestium reuelat occultis diuinis archana sacramenti pandit.** **Sic namqz daniel angelo reuelante misteriorum sacramenta cognoscere meruit.** **Hec enim virtus et angelorum manifestationes et eorum annuntiationes ostendit.** **Ieiunia forma tela sunt aduersus temptationem demoniorum.** **Cito enim per abstinentiam demuntur.** **Vnde et dominus et saluator noster eorum inuictus ieiuniis et orationibus primo nec superare dicens.** **Hoc genus non vincitur nisi in ieiunio et oratione.** **Immedii enim spiritus ubi sese magis inuincit ubi plus viderit escam et potum.** **Sancti quidem in huius seculi**

noscer

occulis

vita inhabitant desiderio superius toris corpus suum
aridum potant. Unde et psalmus. Sitiant in
te anima mea quam multipliciter tibi caro mea. Cum
enim tunc deum sicut quando per ieiunium abstinet et
arescit. Abstinentia et vivificat et omittit. vi-
vificat animam. corpus necat. De pe abstinentia se-
mulate agit. ieiunia propositum creverunt. **Quo-**
dam inedia corpus suum lamant. exortuantes
sicut ait euangelium facies suas ut appareant ho-
minibus ieiunantes. Ore namque pallescit
corpore atterunt. cordis alta suspiria ducunt
ante mortem quoque mortalibus supplicis se se-
tradunt. tantumque miseri ut laboris exortu
non pro dei amore. sed pro sola humane laudis
amiratione sentant. **Quidam** incredibile absti-
nent ut hominibus curiosis sancti appareant. sed
hoc bonum abstinentie talibus non est virtus
deputanda. sed vitium. quia bono male utuntur.
Ieiunium et elemosina in abscondito se se amant
ut solus deus qui inspicit omnia meriti operum
bonorum rependat. **Nam** qui ea sub populari
manifestatione faciunt. neque a deo iustificantur
quia iuxta sermonem euangelicum mercedem
suam receperunt ab hominibus. Ieiunia cum
bonis operibus deo acceptabilia sunt. **Qui**
autem a vobis abstinent et prave agunt
demonas mutant quibus esca non est et
nequicia semper est. Ille enim bene abstinet
a vobis. qui a malis actibus et a mundi ieu-
niat ambitionibus. **Qui** exortu non
se suspendunt. hi propterea exortuandi sunt
quia creaturam dei humanis vobis contem-

sanu reuocant. Nichil enī fidelibꝫ iniquatū nichil
 q̄ esse iudicat mundum paulo ap̄lo attestante q̄
 ait. Omnia munda mundis. conuinctis autem
 et infidelibus nichil mūdum sed polluta sunt
 eorum mens et conscientia. Spernit ieiunium
 qd̄ in uesperū ciborū repletionē reficit. Neq̄
 enī reputanda est abstinentia ubi fuerit ven-
 tris saturitas subseruta. Spernit ieiunium qd̄
 in uesperū delicias compensat dīcente ysaiā
 propheta. Erte in die ieiunij vestri iuenitur vo-
 luptas vestra. Voluptas enī delicie intelli-
 gunt. Sicut enī debiti et hīs et contentio et p-
 rissio. ita et delicie ip̄bant a propheta i ieiunio.
 Cota enī die epulas in cogitatione ruminant.
 qui ad explendam gulam uespere sibi delicias
 preparant. Non est corpori adhibenda imo-
 derata abstinentia. ne dū amplius grauat. ma-
 pondere medie. nec malū agat postea. nec bñ
 fructu incipiat. Et que addit vt vsu mali care-
 at. simul et boni officij dū p̄nit p̄dat. Sola
 nta igit̄ discretionē carnis est moderanda nū-
 reries salū. ne aut itegre extinguat. aut imo-
 derate laeret. Infirmitate carnis nimia p̄ualente
 ad p̄fectionem p̄tingere nemo potest. Nam quis
 sanctitatis amorem quisq̄ habeat. exequi tñ nō valet
 operis meritū. cui describere conat̄ cordis inten-
 none. Corporis debilitas nimia etiam vires
 aīe frangit. mentis q̄q̄ facit ingenij mercesse-
 re. nec valet quidq̄m boni p̄ imbecillitatem p̄ficere.
 Sū d̄. Nequid nimis. Nam quicquid tñ modo
 et temperamento fit salutare est. quicquid autē
 nimis et ultra modū est. p̄niciosum fit. studiū
 p̄sui in contrariū vertit. In omī opere modū

repetitio

corpo

plus
macies

valet

f.

et temperamentū oportet habere. Nam omne
quod excedit, periculosum est. sicut nubes. quod si nimis
imbres prebeat, non solum nullum usum adhibet
sed etiam periculum exhibet. *Explicit lib. secundus.*
Incipit capitula tertii libri beati Isidori

De summo bono. Capitulum primum
DE Flagellis dei. De gemina percussione
De infirmitate miris. De tolerantia diuine
correctionis. x. De temptationibus dyaboli. x.
De temptationibus sompniarum. vi. De oratione
vii. De lectione. viii. De assiduitate legendi. ix.
De doctrina sine gratia. x. De superbiis lectori-
bus. xi. De carnalibus lectoribus et hereticis.
xii. De libris gentiliū. xiii. De collatione. xiiii.
De contemperatione et actione. xv. De contemp-
tatoribus mundi. xvi. De sanctis qui se a con-
suetudine seculi separant. xvii. De preceptis aliorum
monachorum. xviii. ~~De utilitate monachorum.~~
De tempore monachorum. xix. De humilitate mo-
nachi uel operis. xx. De monachis qui curis se-
culi occupant. xxi. De his qui mundi amore
impediunt. xxii. De iactantia. xxiii. De propositi-
o. xxiiii. De inuidia. xxv. De simulatione. xxvi.
De odio. xxvii. De dilectione. xxviii. De fictis am-
icitia. xxix. De amicitia a munere orta. xxx. De
malorum concordia. xxxi. De correptione fra-
terna. xxxii. De propositis ecclesie. xxxiii. De indig-
nis propositis. xxxiiii. De indoctis propositis. xxxv.
De doctrina et exemplis propositorum. xxxvi.
De his qui bene docent et male viuunt. xxxvii.
De exemplis prauorum sacerdotum. xxxviii.
De propositis carnalibus. xxxix.

- De iracundijs doctoribus .xl.
- De superbis doctoribus .xli.
- De humilitate ppositorium .xliij.
- De doctrine discrezione .xliij.
- De silentio doctorum .xliij.
- De prebenda sacerdotali pfectioe in plebe .xlv.
- De disciplina sardoti in hys qui delinquit .xlvj.
- De subditis .xlvij.
- De prelatiis .xlvij.
- De iusticia principum .xlvij.
- De patientia principum .l.
- De delictis pncipū sine exemplis .li.
- De pncipes legibus teneantur .liij.
- De disciplina pncipū in ecclesia .liij.
- De iudicijs .liij.
- De prius iudicijs .lv.
- De verbosis et iracundijs iudicijs .lvj.
- De acceptione personarum .lvij.
- De numeribus .lvij.
- De testibus .lvij.
- De causidicis .lx.
- De oppressoribus pauperum .lxi.
- De tribulatione iustorum .lxij.
- De amatoribus mundi .lxij.
- De amatoribus misericordie .lxij.
- De breuitate huius vite .lxv.
- De exitu .lxvi.
- De penitentibus .lxviij.

Explicit tabula tertiij libri capitulorum
beati ysidori episcopi de summo bono

Incipit liber tertio beati ysidori episcopi
de summo bono siue alias de uitijs et uir-
tutibus nominatis. De Flagellis dei Cap. viii
liber iiiij

Diuine sapientie subtilitas, sicut in-
ruius ut testis scrutatur conscientia
as. ita exterius irrogat penas, ut
verum sit testimonium prophete, quia ipse est
testis et iudex. Misereere domine michi misero
ysidoro indigna agenti, et digna patienti.
assidue peccanti et cotidie tua flagella sustinenti.
Ordinata est miseratione dei, q̄ prius hic ho-
minem p̄ flagella a peccatis emendat, et post
ea ab eterno supplicio liberat. Electus enim dei
doloribus vite huius atteritur, ut perfectiora
gaudia vite future lucratur. Nequaquam deus
delinquenti p̄nit. quoniam peccatorem aut
flagello temporali ad purgationem ferit, ut
iudicio eterno puniendum delinquit, aut ipse
se ipse penitendo punit qd̄ male admisit. At pro
inde est qd̄ deus delinquenti non parat. Iusto
temporalia flagella ad eterna p̄ficiunt gau-
dia. Ideoq; iustus in penis gaudere debet, et i-
pius in prosperitatibus timere debet. Neque
iusto neque reprobis deus misericordiam et ius-
ticiam retrahit. Nam et bonis hic per af-
flitionem iudicat et illis per miserationem re-
munerat. Et malos hic remunerat p̄ temporalia
clementiam, et illis punit p̄ eternam iustitiam.
In hac enim vita deus p̄nit impijs, et tū nō p̄nit
electis. In illa p̄nit electis, non tamen p̄nit
impijs. Periculosa est securitas in hac vita

61

malorū et bonorū dolor tranquillo. Nam
iniquis post mortem dunt' cruciandus, iustus
vero dormit post laborem securus. No' tantū
de torporalibus passionibus, sed etiam de passioibq
spiritalibus oportet intelligi, vt quāto quisq; aut
in torpore aut in mente flagella sustinet,
tanto se in finem remunerari speret. Depe
in iudicio dei omīto extra flagelli correpti-
onem sunt reprobī in hoc mundo. Quāq; mul-
ta dāpnabilia cōmississe videant, desperti tū-
a deo nullo emendationis verbere ferunt.
Plus corripit flagello qui a deo diligit' si
penauerit dicente amos ppheta. Tantūmō
vos cognoui ex omībus nationibus terre.
Iūro visitabo sup uos omēs iniquitates
vestras. Quae enim diligit deus corripit
flagellat autem omēm filiū quē recipit.
Valde p' necessariū est et iustum in hac
uita temptari et vitis et verberari flagello,
vt dum vitis pulsatur, de virtutibus non
supbiat. Dum vero aut animi aut carnis
dolore atterit' a mūdi amore retrahatur.
Temptari autem oportet iustum, sed tēpta-
tione plage, non temptatione luxurie. Durū
nra suos electos in hac vita deus agit, vt
dū fortioribus flagelli stimulis feriantur,
nulla oblectamenta presentis vite delectet
sed relictam patriam vbi certa requies ex-
pectat' inde sineret desiderent. Electos vite
istius oportet adūsitare p'hari, vt seruū
petrū iudiciū a domo dei incipiat dū in
hac vita electos suos deus iudicij flagello
castigat. De gemina p'ussione. Cap. iii

Omnia prussio est diuina, vna i bonū
prem qua prauim carne, vt emen
demur. Altera qua vulnerant conscientia ex
caritate, vt deum ardentiq diligamus. **O**mn
no amore deus respicit, uel ad ueniam, uel
ad vindictam. Ad ueniam sicut petru. Ad
vindictam sicut dum facta sodomoru se defen
surū et visurū testatur. **T**rimoda ratione
deus quos vlt pruit, id est ad dampnatio
nem reprobos, ad purgationē quos errare
videt electos, ad pagadam meritorū glorū
iustos. **P**rimum nam modo egyptus resa est
ad dampnationem. **S**ecūdo modo lazarus
pauper ad purgationem. **T**ertio modo per
russus est iob ad pbationem. **F**lagellatur
homo plerūq a deo ante peccatum ne ma
lus sit vt paulus, qui sathane angele insti
gante carnis tolerabat stimulos. **F**lagel
latur etiam et post peccatum, vt corrigat.
Sicut ille qui traditus est ab apostolo
~~apostolo~~ sathane in interitū carnis vt spū
saluus esset. **N**on tamen iuste niuruntur,
qui nescit etiam tur vapulat. **N**am deus
ideo plerūq iustum flagellat, ne de iustitia
supbiens cadat. **I**n hac vita deus tantomag
studet vt punit, quā magis expectando fla
gellat. **S**ed alios feriendo corrigit, alios vo
luntate punit. **F**eriendo namq corrigit
de quibz dicit. **E**go quos amo arguo et mō
tigo. **F**eriendo punit quos incorrigibiliter
delinquētes aspuit. **Q**uosq non iam sub
disciplina vt filios pater, sed districta damp
natione vt hostis aduersarios pruit de quibz

dicit. Flagello iuniorum percussite castigatione
 crudeli. Et iterum. Quid clamas ad me super
 contritione tua. Insanabilis est dolor tuus.
 Unde et vniuersasque festinet et timeat. ne si
 nihil feriat vita eius cum culpa. Flagellum
 namque tunc diluit culpam. cum mutauerit
 vitam. Nam tuos mores non mutat.
 actiones non expiat. Omnis diuina percussio.
 aut purgatio vite presentis est. aut iunctura pene
 sequentis. Nam quibusdam flagella ab hac
 vita inchoant et in eterna percussione perdurat.
 Unde per moysen dominus dicit. Ignis exarsit in
 ira mea et ardebit usque ad inferos deorsum.
 id est et hic inquit et in futurum iudicaturus sum
 quibusdam dicitur solet non iudicabit deus bis
 in idipsum. qui tamen non attendunt illud quod
 aliis scriptum est. Ihesus populum de terra
 egypti liberans secundo eos qui non credi-
 derunt perdidit. Quamuis enim una culpa bis
 non periciat. una tamen percussio intelligitur
 que hic repta. allic pericit. ut in his qui om-
 nino non corriguntur. precedentium percussio fla-
 gellorum sequentium sit iunctura tormentorum.
 Hinc est quod in psalmo scribitur. Oppiant sicut
 dyplonde confusionem suam. Dyplonde enim est du-
 pler vestimentum quo figuratim induuntur
 qui et temporalis pena et eterna dampnantur.
 Unde et iheronimus ait. Contro super contritionem ueniet.
 id est gemina dampnatio. et hic. et in futuro
 seculo. Et idem alibi. Et duplici contritione con-
 tere eos. id est gemina pena. presenti et saluere
 futura. Quibusdam vero secreto dei iudicio
 hic male est. allic bene. saluere ut dicitur castigati

4
torrigitur ab eterna dampnatione liberentur. Quibusdam vero hic bene est, allic male. sicut dicitur illi accidit, qui hic potentie claritate respiciendo post mortem gehenne incendii tangebatur cruciando. Porro quibusdam et hic male, et allic male est, quia corrigi nolentes et flagellari in hac vita incipiunt et in eterna damnatione dampnantur. In tanto immergi quosdam desperationis profundo, ut nec per flagella valeant emendari, de quibus recte per prophetam dicitur: Frustra percutisti filios vestros, disciplinam non receperunt. Plerumque iustus plangit et nescit utrum pro omnibus peccatis suis pena patiat flagella, an pro uno tantum, et nescit que sit culpa illa pro qua meruit eum diu pati supplicia, et pro ipso ambiguo merito merore versatur. Quamvis flagella presentia iustum a peccatis absoluant, adhuc tamen sub metu vindicte turbatur, ne instantes ei plagae non sufficiant ad purganda delicta. Unde ergo dum presentia patitur et futura perueniat quodam modo sicut ait propheta: Pro suis peccatis duplicata recipit.

E De infirmitate carnis cap. iii.
Hic nonnullos eiusdem qualitatis homines, qui nesciant corrigi, nisi alios viderint flagellari, sicut periclitantur reparatio malorum, dum sibi id agere timent, in quo deperire alios vident. Quosdam videns deus nolle proprio voto corrigi, ad usitatum munit stimulis, quosdam etiam presentis nultum peccare posse in salutem flagellat eos corporis infirmitate ne peccent, ut eis vultus sit frangere.

languoribus ad salutem, quam manere incolumes
 ad dampnationem. Visitatio dei nec semper
 in bonum accipit, nec semper in malum. In bonum
 enim accipit, sicut et illud. *Visita nos in salutari*
tuo. In malum vero iuxta illud. *In tempore*
visitationis sue pibunt. Tribus ex causis iur-
 mutates accidunt corpori, ex peccato, ex temp-
 tatione, et ex intemperantia passionis. Sed huic
 tantum novissimo humana potest medicina sur-
 rurrere. Illis vero sola pietas diuine misericor-
 diae. Cui valentiores sunt et sani, vtilis est illis
 infirmari et non peccare, ne per vigorem salutis
 illius sordidentur cupiditatum et luxurie de-
 siderijs. Duricia que mentem premit nec sen-
 titur vtiliter mutat in carne ut sentiat, atque
 intellecta emendet. Nam citius vulnera car-
 nis sentiuntur quam anime. Ideoque per carnis flagel-
 la errantes citius corriguntur. Hoc quippe
 inditant in pauli oculis squame infidelita-
 tis, que dum mutare sunt per uitrepationem
 in oculis carnis, confestim resoluta est duricia
 mentis. Est preciosa sanitas, que ad inobedien-
 tiam hominem adducit. Est et salubris infir-
 mitas, que per diuinam correptionem mente
 a duricia frangit, languor anime, id est per-
 tatorum infirmitas preciosa est, de qua etiam
 apostolus ait. *Eius infirmatus et ego non*
infirmor. Nam infirmitatem carnis
 vtilem esse idem apostolus approbat dicens.

De doctrina sine correptione Cap. iii.

*M*urmurare in flagellis dei peccator
 homo non debet, quia maxime per hoc

quod corrigit emendat. Quisquisque autem tunc le-
uis portat quod patitur si sua discusserit mala pro
quibus illi infertur retributio iusta. Dicit non
murmurare qui male patitur etiam si ignorat
sive mala patitur. Et pro hoc iuste se pati ar-
bitratur quod ab illo iudicatur tunc iniqui iusti
iudicia sunt. Cui flagella sustinet et con-
tra deum murmurat. iustitiam iudicantis
accusat. Cui vero se cognoscit a iusto iudi-
ce pati quod sustinet. etiam si pro quo patitur
ignoret. pro hoc iam iustificatur pro quod et seipsum
accusat et dei iustitiam laudat. Dum ex rebus
prosperis valia iustus exempla prestat homi-
nibus. necesse est verum eum et aduersitatibus
tangere. quatenus eius patientia comprobetur. ut deinde
fortitudinis documenta ex eo sumant qui
prosperitatis eius temperantiam agnouerunt.
Cui anime passionibus insidiantes aduersario
truncat. non idcirco credat se alienari a iusto
quia talia patitur. sed magis pro hoc deo conueni-
entem se esse existimet. si dum hec patitur
laudet deum potius quam accuset. Ad magnam
utilitatem diuino iudicio mens iusti diuisis
passionum temptationibus agitatur. pro quibus si
deo gratias egerit sueque culpe pro talia pati
dignus sit reputauerit. hoc quod ex passione
et leuatur ei pro virtutibus reputabitur. quia et
diuinam agnoscit iustitiam. et suam culpam
intelligit.

De temptationibus Cap. 10.

Multis calamitatum temptationibus mens
iusti in hac vita pulsatur. Unde et op-
tat ab hoc seculo funditus euelli quos temp-
tus teneat. et firmam illis securitatem inue-

mar. Inter eas penas q̄s hic iustus in corpore
 patit. atq; eas quas mente p̄ fraudem dyaboli
 tolerat. multum int̄est. Nam grauis fert
 quas interia ligit q̄ eas quas exterius sus
 tinet. Nas em̄ et loco euitare pot̄ et t̄pe. Illas
 nec loco potest euitare nec t̄pe. Nō aut̄
 plus temptat electos dyabolus. q̄ dei volū
 me p̄mittit. **T**emptando autem sanctorū p̄fer
 ribus seruit dyabolus q̄ndo eos suis tempta
 tionibz non decipit. sed potius erudit. Nam
 temptationes quas ille ad huānū interitū
 mouet. ut dū cristus ad ex̄tū d̄nitum salu
 bri ~~utilitate~~ utilitate comitit. Insidie dyaboli atq;
 astutie quibz hic atq; illuc q̄rentes que deuoret
 diffundant. a potestate diuina tamen nō egre
 diunt. ne tantum nocent q̄ntū volūte malino
 se contendunt. Nam q̄ sanctorū virtus
 tanta tolerare potuisset. si sup̄na dispensatio pro
 modoramiē ne q̄nam demonū non frenaret.
Et licet dyabolus temptationē iustis semper in
 ferre cupiat. n̄ si a deo potestatem nō accipit.
 nullatenus adipisci potest qd̄ appetit. Vnde et
 omnis volūtas dyaboli iniusta est et tamen
 p̄mittente deo omnis potestas iusta. Ip̄e temp
 tare quoslibet iniuste appetit. sed eos qui t̄p
 tandi sunt. et p̄ut temptandi sunt. uon nisi
 iuste deus temptari p̄mittit. Vnde etiam in
 libris regum de dyabolo scriptum est. quia sp̄s
 domini malus irruerat in saul. vbi iuste
 q̄rit. si d̄ni. cur malus. si malus. cur domini
 dicit. Sed duobus v̄bis comprehensa est
 et dei potestas iusta. et dyaboli volūtas
 iniusta. Nam spiritus malus p̄nequissima

et si nolis t̄n utilitate

voluntatem. et idem Spiritus domini p̄ acceptam
iustissimam potestatem. **D**yabolus non est
missor. s̄ ueror̄ al̄ idior̄ poti' uictorū. **P**er
enī alibi concupiscentie fomenta succendit. nisi ubi
prius prauē cogitationis delectationem asper
erit. **Q**uas si a nobis spernūq. sine dubio
a nobis alle cōfusa abscedit. statimq. frangit ianu
la concupiscentie eius. cōtempteq. iacent sine
lure facies illius. **S**olite hostis insidias in
telligere pariter et cauere dei serui oportet.
sicut innocētia uite existere simplicitate in
oporteat cū simplicitate esse prudentem. **E**t
prudentiam simplicitati non misceat. **U**erū
pheta colūba est seducta non habens cor.
Sed ideo colūba quia simplex. **I**deo autem cor
non habens. quia ignara prudentie est. **S**epe
fraus sathane sanctorū cordibus aperiunt. quōdo
p̄ spem boni angelū se simulat. **L**ucis. dum
nit̄ electos deripere. derigunt atq. cōtemptunt.
sicut et uerba fallacie doctrine sanctos suos deus
facit intelligere. quōdo dyabolici errorem in
ruis cognoscant ac solite caueant. **D**istinctio
sanctorū tanta esse debet ut inter bonū et ma
lum p̄diti ratione diuidant ne eos dyabolus
p̄ spem boni fallat. **H**ec est enī p̄mittatio
iosue dicentis. **P**oster es. an aduersariorum.
Poster hoc et iheremie dicit. **S**i separaueris
pretiosū a uili. quasi os meum eris. **C**ur enī
bene de se iudicant sancti. quōdo eos deus fal
lacias demonū ac temptamenta facit intelli
gere. **M**ulti decipiunt a dyabolo et ignorant
se esse deceptos. **O**see testimonio phete. **I**deda
rante. **C**omederūt inquit alieni robur eius.

65
et ipse ignoravit. Alieni namque maligni spiritus
intelligunt, qui virtutes mentis comedunt, sed
heretici et negligentes non intelligunt. Tamquam
mermis vivunt, quando de apta iniquitate ho-
mine depravare conantur. Armatus vero tunc
incedit, dum per speciem sanctitatis et virtutis
ea que sancta sunt destruit, quando et qui de-
cipit, sua detrimenta non sentit, sed tamquam
sunt virtutes, que sunt vicia sectatur et diligit.
In oculis carnalium dyabolus terribilis est, nonnullis vero
electorum terror eius vilis est. Ab incredulis ut
leo timetur, a fortibus in fide ut vermis contemp-
nit, atque ad momentum ostensus repellitur. Qui
suggestiones dyaboli non recipit, in eius in-
sidias numquam transit. Nam facile in contem-
nere repellitur, si prius oblectamenta illius
respuant. Dyabolus enim serpens est lubricus,
nunc si capiti id est anime suggestioni non resistit,
toto in tentamina cordis dum non sentit illa
bit. Temptationum dyabolice vitia fragilia
sunt, que si non caveant, sed per usum in consue-
tudinem transcant, in novissimis fortiter
evalescunt ita ut aut nunquam aut tunc difficultate
vincant. Dum in tota vita dyabolus pervertitur
hominem cupiat, amplius tamen in fine molitur
desperere. Hinc est, quod in principio contra pro-
plausum serpentem est dictum. Et tu insidiaberis
talitraneo eius. Quia nimirum hominem que
dyabolus in cursu preterite vite non despicit,
in novissimis supplantare disponit. Unde
quibus quisque sit iustus, nunquam necesse est ut
sit in hac vita securus, sed semper humilis,
caveat semper ne in fine corruat.

solicam p̄miserat. **D**yaabolus suis fautoribus
blandit. dei vero seruis mo lit̄ temptamēto
contraria exemplo domini. qui se post bap-
tismū passus est a dyabolo temptari. **D**ya-
bolus sanctos homines non tenendo possidet.
sed temptando p̄sequitur. **N**am quia non in
eis intrinsecū regnat contra eos extrinsecū p̄-
nat. et quia interiq̄ amisit dominū. extrinsecū
rōmouet bellum. **T**unc contra eum que possi-
det dyabolus acrius seuit. q̄ndo se diuina v̄itate
ab eo expellendū cognoscit. **V**nde inuidus spi-
ritus nunc discrep̄sit grauiq̄ puerū in quo
habitabat. q̄ndo ad x̄ iperū ab eo exire coart̄
est. **A**d factum et ad iob v̄ba respicit. vbi i no-
uissimis diebus beemoth caudam suam q̄si re-
dras astugit. plus ot̄ eos dyabolus diuisis temp-
tationibz insistē solz. q̄ possunt et alijs sua v̄-
litate p̄desse vt dum illi impediūt non p̄ficiūt.
qui dorendi sūt. **M**aligni spiritus hoc q̄d me-
nos mūdare cupimz sine intrusione v̄it̄ temp̄-
sordidare. **S**ancti autem p̄fago spū eorū nihil
diab̄ p̄rognostrunt. et quicquid in semetip̄is rei-
renam sentiūt. indesinenter operibus bonis suis
exhauriunt. vt de nitinis pari inueniantur.
Eodem blandimento decipiunt nunc p̄ dyabo-
lum homines. quo p̄thoplasti sunt in paradiso decip-
ti. **M**ultis enim v̄itorum prestigijs mentes re-
p̄borum p̄temptamenta deludit. **N**unc em̄
p̄missis decipit. nūc rebus tr̄sitorijs q̄i v̄it̄ illi. nūc
et ipsa inferni sup̄plia quasi leuia et tr̄sitoria
suggerit. q̄ting miserorum tor̄da in cupid-
tate lasciuiaq̄ dissoluat. securusq̄ ad tart̄-
ra ducit. **A**rgumenta machinationū

malarumque cogitationum semina que in cordibus
 hominum dyabolus fundit. ita seque vtriusque rap-
 tum implentur mentem. ut ex qua parte quisque
 eadem temptauit. sine periculo erire non possit.
 Veluti si iures hoc facere. quod si feceris. pecces.
 si non feceris. reus puri sis. **I**ntanto ergo
 mali discrimine ut euadendi aditus pateat. mi-
 nora potius eligenda sunt ut minora vitentur.
Dyabolus quando decipere queque que primum natu-
 ram vniuersamque intendit et inde se applicat vni
 hominem aptum ad peccandum respexerit.
Ex ea parte homines dyabolus temptat. quia eos per
 esse sententiam humiorem facile inclinari ad vi-
 na conspiciunt ut secundum humoris conspersi-
 onem adhibeat et temptationem. **L**ege balaam
 qui in figura dyaboli contra populum dei
 ex ea parte precepit puriosos pretendere laqueos
 ex qua sensit eos fatalius esse lapsuros. **N**am et
 qui aquam alicubi deducit. non eam per aliam
 partem mittit nisi ubi imperium eius intendit.
Nullus culpam non existimet. quam ex con-
 spicione ipsa sustinet sed quantum valet contra id
 quod tolerat pugnat. **N**am si conspicioni creditur
 temptationi uel vicio nequam resistitur. **I**deo
 dyabolus in sacris eloquijs behemoth id est animalis
 dicitur. quia de celis lapsus ad terras cecidit. **I**deo
 leuiathan id est serpens de aquis. quia in huius
 seculi mare volubili versatur astutia. **A**uis ve-
 ro propterea nominatur. quia per superbiam ad alta
 sustollitur. **E**t recte hinc tribus vocabulis ap-
 pellatur. quia pro suo merito aerem quasi auis
 parare meruit. behemot terra. quia ut animal brutum
 minus delectat. serpens eo quod in huius mundi mare insana iactat.

fluctuatione. Ex eo enim quod per membra sua diaboli
operatur sortitur vocabula. Ita ut quod super
gidi agunt inatante illo ipse non mouet. Ex eo
enim quod non decipit diabolus. **Un**um autem
est. hoc est carnis luxuriam tenet. **Un**um ser-
pens est. hoc est cupiditatis ac nocendi mali-
tia. **Qu**e autem nec sic decipit insidiatur. **Un**um
autem est. hoc est ruina superbie. **Unde** enim dolo
parat. **qu**isquam inueniat viam per quam intratum
decipiat. Aliud est intrare mentem iniquam
diabolum. aliud vero inhabitare. **Na**m et in
cordibus sanctorum ingreditur. dum malis
suggestiones proponit. sed non habitat in eis.
quia in suo corpore non eas tradit. **Qu**ia vero
in corpore eius sunt ipsos inhabitat. quia ipsi
sunt templum eius. et si subripiat mentibus
electorum diabolus. non autem in eis requiescit
sicut in cordibus reproborum. **Na**m calore
dei mor excutit ut creat ab electis. **Na**m nulli
quos iam auido ore diabolus deuorauerat.
rursus diuini iudicij occulta miseratione ab
eius ore eripiunt. et saluti restitunt. **Na**m
sepe multos quos antiquis hostis luxurie vo-
ragine mersos tenuit. potentia diuina peni-
tenciam ab eius faucibus **tra**xit. **Qu**omodo
bonorum vitam propheta electam dicit esse diaboli
estram. dum alibi scriptum sit de illo. **fen**um sicut
bos comedit. nisi quod in oculis dei fenum sunt. qui
electus tibus secundum homines esse videntur.
At per hoc qui de bonorum numero pereunt. apud
homines electi. apud deum fenum existunt. **Cum**
diabolus in in deglutisse dicit. quem perfectum
stelere deuorasse videtur. **Cum** vero quem

1. **uicium**

non deglutit operis perfectione. sed temptationum
 illerebris mordeat ut deuoret. adhuc qui maxilla
 mandit. vnde et paulus habet stimulos carnis
 quibus humilietur. non habet peccandi perfectionem
 qua deglutiat. **De dyaboli verba eius sunt.**
Verba vero eius inspirationes occulte sunt.
 quibus corda hominum alloquens occultis vrit
 cupiditatibus. Quidam ob inordinatam in
 rapitatem. quia sponte non corrigunt. in mundis
 iniquitatibus tradunt verandi. ut arripiendi eos
 spiritibus tradunt verandi. ut arripiendi eos
 demones corporaliter habeant potestatem. ter
 roribusque eorum afflicti humiliantur peniteant et
 saluent. sicut et apostolus corinthiis scribens.
 aut. **Tendere huiusmodi hominem sathane in in**
teritum carnis ut spiritus saluus sit. Vtile
 est quosdam peccantes ut in aia saluent. satha
 ne corporaliter deputari. quibus ex presenti correptione
 futurum iudicium timeant. et de cetero
 delinquere caueant. Quidam autem potestate
 demonum ad emendationem deputant. quidam
 vero despecti ad solam perditionem tradunt. Nam
 dyabolus aduersus hominem iustum pugnare cessat.
 aut enim tribulationes cordis illi exaggerat. aut do
 lores corporis suscitatur. Hinc est quod apostolus ait.
 datus est michi stimulus carnis mee angelus satha
 ne qui me colat. **Sepe iusti mentem variis ver**
anorum doloribus vis demonum excruciat. vnde
itaque usque ad desperationis angustiam conuertat.
 permanenti autem in dei amore anime et ipsa
 talis angustia ad meritum proficit. Nam siue i
 anima seu in corpore per instructum mundorum
 spirituum. quibus aduersa iustus patitur. ex dei vti
 que permissu id patitur. **Ad si horum ad dei gloriam**

collapsus

huilis referat et dicit q̄ p̄ corpis passione iob
 dixit. Si bona suscepimus de manu domini. ma-
 la autem que non suscipiamus. Iste non separ-
 a deo. sed coniungit. quilibet atron angustia
 torq̄at. Multa iustus adusa in aia patitur
 instigatione demonu. sed talibus temptatio-
 nis pure non potest a vita etna. quia pro dno
 ad dampnationem culpe non reputat q̄d
 sue molestatis p̄missu nolens qui patitur
 portat. Nam tibi peccatūq̄ vbi cupiditate ad
 voluntatem deflectim. vbi vero violent agi-
 mur et si facimus aut flagitiū non est. miseri-
 tū p̄ flagitio et facinore est. sed qui deum pro
 irrogata laudat miseria. conuulso prudubio
 taret facinore. De temptatiōibus sompnoꝝ

Dlerumq; demones in noctibus occurrunt
 ut formidolosos et timidos faciant. Aliq̄ tunc
 et desperatione peccatorū. mentem comersi
 p̄ soporem conturbant. horrendaq; et gelidū
 supplicia minant. Nonūq; autem et ap̄
 impugnatione grassantes humana corpore
 verberant. q̄d tamen deo p̄mittente malorū fit
 ad vindictam. iustorum ad tolerantie gloriā.
 Plerūq; timidi spiritū eos. quos intubere in
 seculi amore conspiciunt dormientes. quāda
 vana spei p̄speritate illudunt. quosdam vero
 quos formidare aliqua aduersa p̄sentit. dor-
 mientes inani terrore conturiant. sic q̄ mise-
 rorū corda variis illusionibus intemptant.
 modo vana p̄speritate demulcent. modo va-
 na formidine terrent. Qui autē nullis aut
 rare q̄sm̄ hinc delictis. aut nūq; aut raro terro

ribus fatigant^r nocturnis, sed p̄ arato sompno
 quiescentes interdum et iam p̄ soporem q̄
 dam arthana et mustira continent^r et vident.
Qui vero corda sua grauioribus vitijs pol-
 luerunt conscientie pauore illusi, spes
 tremendas aspirant. Fallax enī ymago
 mentes miserorū diuersis illudit ymaginibus.
 Et quos vigilantes in vicia traxit dor-
 mientes fatigat, vt nūq̄ securus requiesce-
 sinat. Non nūq̄ etiam electorū mentes hor-
 rendis ymaginibus sompniorū spiritus mu-
 mundi terrificare conant^r, et quos vigilan-
 tes vicijs temptant nec superant, acriter dor-
 mientes impugnant. Sancti autem et si ad
 momentū huiusmodi visionibus commouent^r,
 mox tamen euigilantes illusionū vanitati
 desipiunt. Intentionē p̄ suam p̄tinens
 ad deum conuertit. Diuersae sunt quātes sop-
 morū. q̄dam enī ex saturitate seu iniquitate
 occurrunt. q̄dam etiam p̄ cepientiam cogitationē
 praecurrunt. Nam sepe quae in die cogitatio
 in noctibus recognoscitur. Nonnulli autem
 visiones spirituum inuidorū fiunt illusio-
 ne. salomone pbante. Multos inquit erant
 ferretis sopnia et illusiones vane. Porro
 q̄dam iusto fiunt modo, id est sup̄ne reuelatio-
 nis misterio, sicut legit̄ in lege de ioseph filio
 iacob, qui p̄ sompna fratribus p̄ferendus dicit̄.
 vel sicut in euāgelio de ioseph sponso marie
 qui vt fugeret cū puero in egiptū in sompno i-
 amonitus. Non nūq̄ et p̄nitere accidunt
 visiones, id est cogitationē simul et illusionē,
 atq̄ item cogitationē et reuelationē. daniele

nota p̄. q̄da ex

dicente. Tu inquit rex cogitare cepisti in stratu
tuo quid esset futurū post h^o et qui reuelat
mysteria ostendit tibi que ventura sunt. Et
enī sepe ea in quib⁹ cogitationū nostrarū
porrigimus sensum. quodam mentis excessu
reuelant^r dum reuesam⁹. Quāuis nōnulla
sint vera sompna. facile tū credi eis nō opus
est. quia diuisis ymaginationū cogitationib⁹
oriunt^r et vnde veniant raro considerat. Tū
facile igit^r sompnijs fides habenda non est. ne
forte sathanas in angelū lucis se tū transformet
quēlibet incautū fallat et aliqua errois deceptio
de deripiat. Nonnullū mēdū demones deceptio
toria fraude ita quosdam curiosos obseruantes
illudūt. vt quedam sompna non aliter eue
niant quā ostendunt. Vt enī in multis fallat
mēdum et vera pnuiciant. sed quāuis in ca
dant contēpueda sunt. ne forte de illusionē p
redant. recolentes testimoniu scripturę dicentis.
Si dixerint vobis et ita euenierit non credatis.
Sompna similia sunt augurijs et qui ea in
tendunt reuera augurari noscunt. Nō esse
vera sompna q̄ cogitans die et nocte sibi
ymaginatur. Mentes enī nōnuquā ip̄e sibi som
pna fingunt. sepe dum priora mala p̄ tristitiam
memoriam. et gehennę vindictam in nobis im
recolendo ymaginant. huiusmodi mentis yma
ginationes aut de p̄teritis admissis. aut de futuris
supplicijs memoria vigilantibus fiunt. et
p̄ visionis sompna q̄ occurrūt mentes contu
tiant. Nam vna vi memorie fiūt vtrinq⁹ siue
vigilantibus siue dormientibus nobis. Tali enī amo
nitione horribili etiam pauore p̄ q̄etē totant^r.

ad mēte rducim⁹.
p̄ hęc

et quia graua sunt q̄ cōmissio et quia dura que
 p̄uenerunt p̄ mentis aspectum etiam in sop̄
 nis contemplant. Non esse peccatum quōdo ^{apat}
 nolentes ymaginibus noctūis illudim̄ sed tunc
 esse peccatum siāquā illudam̄ rogationis affec
 tibus p̄ueniunt. luxurie app̄e ymagines q̄s ī veri
 tate gessimus sepe dormientibz in animo appa
 rent. sed īnoie si non cōcupiscendo occurrunt.
 Qui noctūa illusionē polluit quūus et licet
 memoria tūp̄iū rogationū se p̄sentiat
 iniquatū. tamen hoc vt temptaret̄ culpe sue
 tribuat. suamq; imundiciā statim fletibus
 tergat.

De oratione Capitulum viii

Noc est remediū eius qui viciorū temp
 tamentis crestat. vt quotiens quolibz
 tangit vicio totiens ad orationem se cōuertit
 quia frequens oratio viciorū impugnationē
 extinguit. Tam p̄seuerant̄ optet intendere
 animū nostrū orando atq; psallendo quāq;
 impotētiā desideriorū carnaliū suggestio
 nes que nostris obstrepunt sensibus fortissi
 ma intentione superemz ac tamdiu insistere
 quāq; psillendo vincamz. Nam negligentes
 orationes nec ab ip̄o homine impetrare valēt
 q̄ volūt. quōdo quāq; orat̄ sanctū ad se spiritū
 aduocat. ac vbi venerit confestim temptamēta
 demoniorū q̄ se mentibz humanis immergūt.
 p̄sentiam eius ferre non sustinentes effugūt.
 Oratio cordis est. non labiorum. Neq; enī vbi
 deprecantis deus intendit. sed orantis cor aspicit.
 q̄ si tante cor oret et vox sileat quūus homines

latere deū latere non potest qui conscientie p̄sens
est. Melius est enim nūm silentio orare tordis sine
sono vons. qm̄ solis v̄bis sine virtutu uentis.
Auq̄ est sine gemitu orandū. Nam p̄torū
recondatio merorem gignit. Dum em̄ orantū
culpam ad memoriam reducunt. et magis re
os nos esse cognoscunt. Ideoq; cum coram deo
assistunt gemere et flere debent. remissen
tes qm̄ q̄ua scelera q̄ comissunt. qm̄q; dura
inferni supplicia que timent. Mens qualem con
se in oratione offert. talem post orationē con
seruet. Nam nichil p̄fuit oratio si deuoto
mittit. vnde iam uenia postulat. Ille enim
p̄ris desideratū effectū sine dubio p̄cipit. qm̄
qd̄ orando abluī postulat. delinquendo non
iterat. Mens nostra celestis est et tunc oratio
deū bene cōtemplat. quōdo nullis terrenis curis
aut erroribus impeditur. Aptā est ad bonū
in sua natura. ab alienis uero turbat. Pura est
oratio qm̄ in suo tempore seculi non interuē
niūt tūre. Longe autem a deo est animus qui in
oratione rogitationib; seculi fuerit occupatus.
Tunc ergo ueracit̄ orant; quōdo aliūde non rogi
tant; sed valde pauca sunt qui tales orationes
habeant. et licet in q̄busdam sine. Difficile tunc
est ut semper sint. Mens q̄ autē orationē uacat
deo illicitis rogitationib; occupat. tū in oratio
nem uenerit confestim illi ymagines rerum
quas uip̄ cogitauit occurrūt. aditūq; p̄ccatū
obstruūt ne se mens libera ad celeste desiderū
erigat. Purgandus est itaq; p̄mū a uitiis. anq;
a temporalū rerū rogitationibus segregandus

reputa acies cordis ad deum vere et simplicitate
 dirigatur. Nam reuera tunc impetranda e
 diuina munera credimus quādo simplici affectu
 assistimus tunc oramus. Multis modis intrum
 piū orationis intentio. dum se p̄ uariā uana
 mundi ingerunt in tuq̄q̄ orantis animo.
 Tunc autem magis dyabolus cogitationes au
 rariū mentibus humanis seculariū ingerit.
 quādo orantem aspererit. Duobus modis orō
 impeditur ne impetrare q̄sq̄ ualeat postulata.
 hoc est. si aut q̄sq̄ adhuc mala cōmittit. aut
 si delinquenti sibi debita non dimittit. Et ge
 nitū malum dum q̄sq̄ a semetipso absterse
 rit. p̄tius securo studio orationis incumbit.
 et ad ea que impetrare p̄tibus cupit. mentem
 libere erigit. Qui ledit non desistat orare p̄
 se ledentibus. alioq̄i iuxta sententiam domini
 qui p̄ nimis non orat peccat. Sicut nullū
 p̄ficiat in ulnere medicamentum. si adhuc
 ferrum in eo sit. Ita nichil p̄ficiat oratio illius
 quā adhuc dolor in mente uel odium manet
 in pectore. Tantiq̄ esse debet erga deum oratū
 affectus. ut non desperet p̄ris effectum. Inani
 ter enī oramus si spei fiduciam non habemus.
 Peccat ergo ut apostolus ait. vniūsq̄sq̄ in
 fide nichil dubitans. Nam qui dubitat simi
 lie est vnde maris q̄ vento fertur. atq̄ disp̄
 se adhuc animus sentiat circa peccandi af
 fertione versari. Non enī potest habere p̄
 nis certam fiduciam. qui adhuc in preceptis
 dei pigritat et peccati recordatione delectat.

Qui a p̄ceptis dei auertit. q̄d in oratione postulat
non meret. nec impetrat ab illo bonū q̄d postulat
suis legi non obedit. Si enī id q̄d deus p̄cipit faci-
mus. id q̄d petimus sine dubio obtineamus. Nam
sicut scriptum est. Qui auertit aurem suam ne au-
diat legem oratio eius erecabilis erit. **Quicum**
apud deum utraq̄ sibi necessario cōmendatur.
vt oratione operatio. et opere oratio fulcatur.
Vnde etiam iheremias ait. **Leuemus tor̄da nostra**
cum manibus ad deum. **Cor enī cum manibus**
leuat. qui orationem cum opere subleuat. **Nō**
quisq̄ orat et non operat. tor̄ leuat et manus
non leuat. q̄sq̄ vō operat et non orat. manus
leuat et tor̄ non leuat. **Sed** quia et operari ne-
cesse est et orare bene iuxta p̄phetam vtrūq̄
dictum est. **Leuemus tor̄da nostra cum manibus**
ad dominū. **Ne** de negligētia mandatorum
tor̄de reprehendam̄ dū salutem nostram obtine-
mus aut sola oratione aut sola operatione contē-
dimus. postq̄m bonū opus agimus. lacrimis humi-
litate impetret p̄ns. **Culpabilis** manū ad deum
expandit qui facta sua orando iactant. p̄dit. sicut
pharisei in templo iactant orabat se q̄ magis
qm̄ deum de operibus iustis laudare volebat.
Quorūdam oratio in peccatū conuertit. orat
de iuda p̄ditore scribit. **Qui enī iactant orat**
laudem appetendo humanā non solum eius
oratio non delet peccatū. sed et ip̄a vertitur in
peccatū. sicut videri solent heretici qui licet ieiunent
et orare videant. eorum tamen oratio nō illis
ad purgationis meritum p̄ficat sed inuitur.

ponus in peccatum. Ideo interdum oratio electo-
 rum in pressuris differt eorum. ut impiorum per-
 uersitas augeat. Verum dum iusti temporaliter
 audunt peccatorum fit salute qui eos affligunt. ut
 dum illis temporaliter remedio subuenit. pravo-
 rum oculi ad remissionem aperiant. Unde et
 trui puerorum frigidus ignis fuit ut nabugo
 donosor rex deum verum agnosceret sicut et psal-
 m salmus ait. Propter imitos meos eripe me.
 Unde tardius exaudiunt quorundam oratio-
 nes ut dum differunt fortius exitate maioribus
 pnis rumulent. exemplo priuaru et repres-
 sione messium. in quibus quito tardius semina ex-
 eunt tanto ad frugem rumulatio cresant. fata

Quotiens orantes non cito exaudiunt. nostra nobis
 facta in oculis ponamus. ut hoc ipm qd differunt
 diuine reputetur iusticie et culpe nostre. Iudici-
 qd pseueranter orantes non cito exaudiunt. vtili-
 tati nostre est. non ad utilitati. Sepe enim multos
 deus non audit ad voluntatem. ut exaudiat ad
 salutem. Multi orantes non exaudiunt. quia p-
 uideudo illis deus meliorem seruat quam petunt.
 sicut contingere solet puillis qui ne in stolis
 vapulent deum erorant sed non dat illis postu-
 lationis effectus. quia impedit talis exaudino ad
 pfectum. Non aliter contingit quibusda elec-
 tis dum deprecant deum p non nullis vite huius
 commodis vel aduersis. prudentia vero diuina
 temporaliter eorum desiderio minime consulit.
 quia meliorem illis eternu pmittit. Oratio
 priuatis longe oportuni fundit. magis q ob-
 tentum impetrat dum deo tantu teste deprecant

116
Primum autem proprium est offerre se in oratione videntibus quorum fructus est non deo placere sed gloriam ab hominibus comparare. In multiloquio exaudiunt homines ad deo quasi plurimum eum verbis conuenit inflectere. Non enim conuincit eum multiplex oratio sermo sed pura sinceramque orationis intentio. Bonum est corde semper orare. Bonum est etiam sono voce deum spiritualibus virtutibus glorificare. Nichil est sola voce canere sine cordis intentione sed sicut ait apostolus. Cantantes in cordibus vestris hoc est non solum voce sed etiam corde psallentes. Unde et alibi psallam spiritu psallamz inuenit sicut orationibus regimur ita psalmorum studia delectantur. Psallendi enim utilitas tristia corda consolatur. gratiores mentes facit. fastidiosos oblectat. inertes exsuscitant peccatores ad laudanda inuocant. Nam quibus dum sunt carnalia corda statim ut psalmi dulcedo insonuerit ad affectum pietatis animi eorum inflectit. Dum tristitia non vocis modulatio sed tantum verba dicuntur ibi dicuntur Debeant commouere. Nescio tamen quo pacto modulatione inuenitis nunquam nascitur compunctio cordis. Multi enim reperit quibus sua uocitate commoti sua tympana plangunt. non ex parte magis flectuntur ad lacrimas. ex qua psallentis insonuerit dulcedo sua uocissima. Oratio in presenti tantum uita per remedium peccatorum effundit. Psalmorum autem decantatio in gloria sempiternam dei laudem demonstrat in gloria sempiternam. sicut scriptum est. Beati qui habitant in domo tua domine in secula seculorum laudabit

te. Cuius operis ministerium. quicumque fideliter intenu-
 tique mente exequitur. quodammodo angelis sonat.
Orationibus **De lectione. Cap. viii.**
 mundanum. lectionibus instrui. Utique
 bonum est. si liceat. si non liceat. melius est orare
 quam legere. Qui vult cum domino semper esse. frequenter
 debet orare. frequenter et legere. Nam cum oramus.
 ipsi cum deo loquimur. cum vero legimus. deus non
 loquitur. **O**mnis profertur ex lectione et meditatio-
 ne. **Q**ue enim nescimus lectione discimus.
 que ante didicimus. meditationibus conseruamus.
Omnium confert donum lectio sacrorum scriptura-
 rum. siue quia intellectum mentis erudit. seu
 quod a mundi vanitatibus abstractum hominem
 ad amorem dei perducit. **E**ritati enim sepe illius
 sermone subtrahuntur desiderio vite mundane. **l**a
 atque accensi in amorem sapientie tanto vana
 spes mortalitatis huius nobis vilescit. quanto am-
 plius legendo. spes eterna claruerit. **O**mnium
 est lectionis studium. primum est quomodo scripture in-
 telligantur. secundum qua utilitate uel dignitate
 dicuntur. **E**rit enim antea quod prout ad intelli-
 gendum quod legit. deinde consequentur donec ad
 preferendum que didicit. lector strennuus ponat
 ad implendum quod legerit quam ad sciendum erit primum
 nissimus. **M**inor enim pena est nescire quod appetimus.
 quam quod noueris non implere. **S**icut enim legendo
 scire concupiscimus sic sciendo recta que didicimus
 implere debemus. **L**ex dei et primum habet penam
 legentibus eam. primum eis. qui eam bene viuendo
 custodiunt. penam vero eis. qui male viuendo
 eam contempnunt. **O**mnis qui a preceptis dei

disredit opere. quoniam eadem dei precepta legere
uel audire potuerit corde suo reprehensus confun-
ditur. quia id quod agit memoratur et teste con-
fessio interius accusatur. Unde et dauid propheta
deprecat dicens. Tunc non confundar dum respo-
ndero in omnia mandata tua. Grauius uanitate
vniuersis confunditur. quando mandata dei uel le-
gendo uel audiendo respicit. et uiuendo contemp-
nit. Corde enim reprehenditur dum mandatorum
meditatione docetur. quia non impleuit opere
quod diuina didicit uisione. De assiduitate legendi

Nemo potest sensum scripture sacre cognos-
cere. nisi legendi familiaritate. sicut scri-
ptura est. Quia illam. et exaltabit te. glorietur
ab ea cum eam fueris impleueris. Cuius quilibet
magis in sacris eloquijs assidus fuerit. tanto ex-
eis uberiori intelligentia caput. Sicut terra quoniam
quanto amplius excolitur. tanto uberiori fructificat.
Cuius amplius ad quilibet artem homo conscen-
dit. tanto magis ad hominem ars ipsa descendit.
sicut in lege scribitur. Moyses ascendit in montem
et dominus descendit. Verum est de otio spiritibus
quod ille tantum secreta diuinorum scrutatur. inaudierit
rum. qui ab actione terrene cure euacuauerit
animum et sedula familiaritate scripture sancte
inhesit. Nam sicut reus et uidere potest. quod de-
vterque ambulare. sed non consimili libertate. Si
reus pergens quo non uidet offendat. uidens ve-
ro offendit. tunc tunc quo sit pergens agnos-
cat. Sicut qui nullo terrene cure frustratur. si
reus dei per scrutari misteria. non ualet. quia
maligne numerum non uidet. quod ille tantumdem efficitur

valet qui sese de exterioribus curis seculi abstra-
 hit et totū in scripturarū meditatione defig-
 Quidam habent intelligentie ingenium, sed neg-
 ligunt tōtis studium, et qd' legendo scire potue-
 runt, negligendo contēpnūt. Quidam vero
 amorem sciendi habent, sed tarditate sensus p-
 pediant qui tamen assidua lectione sapiunt.
 qd' ingeniosi p' desidiam non nouerunt. Inge-
 mo tardus et si non p' naturam p' assiduitate
 tamen lectionis augmentat. Nam qmuis
 hebitudo sit sensus, frequens tamen lectio in-
 telligentiam adhibet. Sicut qui tardus est ad
 capiendum p' intentione tamen boni studij
 p'niū p'cipit. Ita qui prestatū sibi ex deo ingenij
 um intelligentie negligit contempnationis
 reus existit, quia donum qd' accepit despicit,
 et p' desidiam delinquit. Quidam dei iudicio
 donū scientie qd' negligunt accipiunt, ut duris
 de rebus credens p'iuuant. Tardiores autē ideo
 qd' scire cupiunt difficile nueniūt, ut p' maxi-
 mo certano laboris marimum p'niū habeant
 retributionis.

igenū

Doctrina sine adiuuante gratia dei qm
 uis infundat' auribus ad cor nūquā des-
 cendit, foris qdem p'strepit, sed interius nichil p-
 fit. Tunc autem dei sermo infusus auribus ad
 cordis intima puenit, qndo dei gratia mentem
 interius ut intelligat tangit. Sicut enī qsdam
 flamma caritatis sue deus illuminat ut vitaliter
 sapiant, ita qsdam frigidus torpentes q' desceit
 ut sine sensu p'sistant. Pleriq' maxime in
 telligendi viuaces existunt, sed loquendi topia

angustant. Quidam vero vtriusque polleunt, quia
sciendi copiam et dicendi efficaciam habent.

De supbis lectoribus. Capitulum. xi.

Derisus scientia accepta scripturarum nouam
dei gloriam, sed ad suam laudem vult
dum ex ipsa scientia extollunt, et ibi peccati
peccata mundare debuerunt. Nunc conseruatur
legendo perfectam scientiam arrogantes, in
quibus sapientes in superficie vident, medullas
tamen veritatis archana non tangunt, quia super-
bie nube impediunt. Sery enim superbi legunt,
querunt, et nunquam inueniunt. Diuine legis pe-
netrabilia, humilibus et bene ad deum intentibus patent,
prouis autem atque superbis claudunt. Quia quia
diuina eloquia in lectione arrogantibus sunt
apta, mysteria tamen clausa atque occulta sunt.
Dum sermo dei fidelibus lux fit, reprobis autem
atque superbis quodammodo tenebre fit, et vnde illi
illuminat, inde isti recant.

De carnalibus
Nequaquam legem intelligit, lectoribus
qui carnaliter verba legis percipiunt, sed
is qui eam sensu interioris intelligunt ex-
spicit. Nam qui litteram legis intendunt eas
occulta penetrare non possunt. Multi enim
non intelligendo spiritaliter scripturas, nec
eas recte sentiendo, in heresim deuolui sunt,
atque in multis erroribus deflauerunt. In so-
lis fidelibus religata est lex testante domino
per prophetam. Digna testimonium, signa legem
in discipulis meis, ne eam aut uident, aut
hereticus intelligat, quia non est christi dis-
cipulus. Quinque quippe patris, qui trinitatis

donut non sequuntur. De q̄ idem dominus dicit.
 In hoc cognoscite quia discipuli mei estis. si
 dilectionem inter vos habueritis. **S**cripturas
 heretici sano sensu non sapiunt, sed eas ad er-
 rorem prave intelligentie ducunt, neque
 semetipsos earum sensibus subdunt, sed eas
 puerse ad errorem prauū ptrahunt. doctores
 errorū prauis p̄suasiombus ita p̄ argumēta
 fraudulentie illigant auditores, ut eos quasi
 in laborinto implicent, a quo erire vir valent.
 tanta est hereticorū calliditas, ut falsa veris,
 mala p̄ bonis p̄miserant, salutarib; q; rebus
 plerūq; erroris sui viro miserant, quo facili;
 possint prauitatem puerse dogmatis sub spē
 p̄suadere veritatis. Plerūq; sub nomine catho-
 licorum doctorum, heretici sua dicta conscri-
 bunt ut indubitant lecta credant. Nonnūq;
 etiam blasphemias suas latentē dolo in libris
 nostrorū inserunt, doctrinamq; veram ad-
 ultraudo corrumpunt sicut, vel addendo que
 impia sunt vel auferendo que pia sunt. **C**autē
 meditando cauteq; sensu p̄banda sunt q̄ legūt,
 ut iuxta apostolica monita et teneamus que
 recta sunt, et refutemus q̄ contraria veritati
 existunt. **S**icut in bonis instruam, ut a malis
 illesi p̄maneam. **¶ De libris gentiliū Cap. viii.**

Ideo p̄hibet cristiani figmenta legere
 poetarum, quia p̄ oblectamenta iānu-
 fabularū mentes eritant ad inremitia libidi-
 num. Non enim solum thura offerendo de-
 monibus imolatur, sed etiam eorum dicta
 libentius capiēdo. **¶** Quidam plus meditari

¶ Poete ideo ī libris suis venerē ipudicā, martē; adul-
 terij deos appellare voluerūt, ut p̄suaderēt mēres
 homi quasi p̄ deos imitari ī malū, ut dū libidinosa
 p̄suasione ad istarū eorū flagicia cōfidenter cōmittat;
 nō quasi hoīes p̄ditos, sed q̄si celestes deos imitari
 videant. **I**deo p̄hibet cristiani figmēta legere

delectantur gentiliū dicta ppter tumentem et
ornatum sermonem. q̄ scripturam sanctam
ppter eloquiū humile. sed quid p̄dest i mūdo
doctus p̄ficere et inanescere in diuinis. tādū
sequi figmenta. et celestia fastidire misse-
ria. Cauendi sunt igit̄ tales libri p̄t amore
sanctarū scripturarū vitandi. Gentiliū dicta
externis verborū eloquentia nitent. interna
vatiā v̄tutis sapientia manent. Eloquia autē
sacra exterius incōmpta v̄bis apparent. intē-
setus autem misteriorū sapientia fulgent.
vnde et apostolus. Habemus inquit thesau-
rum istum in vasis fictilibus. Sermo quippe
dei occultum habet fulgorem sapientie et veri-
tatis. repositum in verborum vilissimis vasis-
lib. Ideo libri sancti simplici sermone conscri-
bunt. vt non in sapientia verbi. sed in ostensio-
ne spiritus homines ad fidem p̄ducerent. Nō
si dyaboli animus versutia. aut rethorice ar-
tis eloquentia editi essent. nequā putarentur
fides tristi in dei virtute. sed in eloquentia hu-
mane argumentationis consistere. nec quā
crederemus ad fidem diuino inspirantibus
uocari. sed potius verborum calliditate sedu-
ti. Omnis secularis doctrina spumantibus v̄bis
resonans. ac se p̄ eloquentie tumorem attollēs
p̄ doctrinam simplicem et humilitatem tristi-
tiam euariata est. sicut scriptum est. Nōne
stultam fecit deus sapientiam huius mundi.
fastidiosis atq; loquacibus. scripture sacre mi-
nus ppter sermonem simplicem placent.
Gentili enim eloquentie comparata videt̄

illie indigna, qd si animo humili misteria eius
 dant itendant confestim auertunt qntum
 crella sunt que in illis despirunt. In lectioe
 non verba, sed veritas est amanda. Sepe aut
 reperit simplicitas veridica, et composita fal
 sitas. q hominem suis erroribus illinit, et per
 lingue ornamenta laqueos dulces aspgit.

Nihil aliud agit amor mundane sciencie n
 extollere laudibus hominem, nam qnto maiora
 fuerint literature studia, tanto animus arro
 gantie fastu inflatus, maiori intumescat iac
 tura. Vnde et bene psalmus ait. Quia no cog
 noui litteraturam introibo in potentias dñi.
 Simplioribus litteris non est iponendus fu
 nus grammatice artis. Meliores eni sunt rom
 munes littere, quia simpliciores ad solam vtili
 tatem legentium ptinentes. Ille vero nequid
 res, quia ingerit hominibus puitiosam ment
 elationem. Meliores esse grammatiticos, qm he
 reticos constat, heretici eni haustu letiferi suta
 ris hominibus psuadendo pmanant. Dramati
 corum autem doctrina potest etiam pfitere
 ad vitam, dum fuerit in meliores vsus assup
 ta.

De collatione. Cap. xiiii.

Quoniam sit vtilis ad instruendū lectio
 adhibita autem collatione maiorem
 intelligentiam prebet. Melius est eni confer
 re qm legere. Collatio docibilitatem facit, nam
 ppositis interrogacionibus, rinctatio rerum ex
 cludit et sepe obiectionibus latens veritas app
 batur. Ad eni obscurum est aut dubium conse
 rando cito pspicit. Multo psunt in collatione

figure. Per enim que minus per se adiciuntur, per
comparationem rerum finale capiuntur. [¶] Sa-
epe sub specie alia, spirituales causas spiritus
diuine insinuant, et nisi per aliquam euidentem
ostensionem vix apparent occulta legis myste-
ria, sicut instruere solet collatio, ita conuerso
destruit. Per enim relicto sensu veritatis, lapsus
generat, et pugnando verbus est in deum blas-
phemus. Inde hereses et schismata quibus sub-
vertitur fides, veritas corrumpitur, scandit tur-
tas. Contentiosorum studium non per veritatis si-
per appetitu laudis recitatur. Caute est in his
ueritas, ut veritati redere nesciant, ipsam
rectam doctrinam euacuare contendunt.
In disputatione fidelium cauenda est propositio
omnium artificiosa subtilitas, et callidis obiectio-
bus rena tendit. Ita enim versutus assertio-
nibus prauorum disputatio inodatur, ut recta esse simi-
lent que pueris persuadent, lectio memorie au-
tillio eget, quod si fuerit naturaliter tardior frequen-
ti tamen meditatione acuetur, ac legendi assi-
duitate colliget. [¶] De contemplatione et attentione.

Actua vita innocencia est bonorum ope-
rum. Contemplatio speculatio superio-
rum. Illa communis est multorum, ista vero
paucorum. Actua vita mundanis rebus vana.
Contemplativa vero mundo renuncians soli deo
vivere delectatur. Qui prius in actua vita pro-
fuit, ad contemplationem bene conuertetur.
merito enim in ista sus tollitur, qui in illa vana
inuenit. Quicunque adhuc temporalem glo-
riam aut carnalem affectat contempserunt.

[¶] Saepe plura lectio, longitudinis causa, memoria
legentis oblitescit, obliterat, et si brevis sit, subito
suoque libro sententia in animo retractatur, tunc sine labore
legitur, et ea que lecta sunt recollendo memorie minime ex-
cidunt, acceptabilior est sensibus lectio tractata quam apertis
simply et intellectus instruitur, quando vox legentis quod apertis
et sub silentio lingua mouetur, et non clare legendo, et corpore
lassatur, et vocis acumen obtunditur: —

a contemplatione prohibet. ut positus in actuali
 vite operatione purget. In ista enim prius per
 exitum boni operis. ciuita exhaurienda sit
 vita. ut in illa iam pura mentis acie ad con-
 templandum deum assas prius eat. et licet co-
 uersus statim ad contemplationem conscede-
 rupiat. tamen ratione cogit ut prius in ac-
 tue vite operatione versetur. Exemplum em
 actue et contemplatue vite de iacob sume.
 qui dum ad rachel hoc est ad visum principii
 destinaret. a contemplationem significat. illi
 ha h^o est laboriosa vita supponit. a actiuam
 demonstrat. Sicut sepultus ab omni negotio
 terreno priuat. ita et contemplationi vacans
 ab omni occupatione actuali aueritur. Et
 sicut ab actuali vita conspicientes. in contem-
 plationis quiete sepeliunt. ita ab actione se-
 pli reuidentes. eos vita actiua in se quasi sepe-
 liendo suscipit. ac p hoc vite mundane actiua
 vita et vite actiue contemplatiua sepulchru
 est. Viri sancti sicut a secreto contemplationis
 egrediuntur ad publicum actionis. ita rursus
 ab actionis manifesto ad secretum contempla-
 tionis intus reuertunt. ut intus deum laudant
 deum laudent. vbi attempunt. vnde foris ad
 eius gloriam operant. Sicut aquile moris est.
 semper aciem oculoru in solis radie infigere. uer
 deflectere nisi esse solius obtentu. ita sancti a
 contemplatione ad actualem vitam interdum
 reflectunt. considerantes illa summa sic esse vti-
 lia. ut tamen ista humilia sint paululu nostre
 indigentie necessaria. In actiue vite genere hu

mana intentio p̄seueranter incedit, et contēpla-
tione autem sese p̄mittualla resumit, quia dicitur
uitate contēplandi lassat. **V**isio animalium
que in ezechiele ibāt z̄ uō reuertebant̄ p̄tinet ad
uite actiue p̄seuerantiam. Et iterū ea animalia
que ibant et reuertebant̄ p̄tinent ad contēpla-
tiue uite mensuram. In qua dum ass̄p̄ intendit
sua reuerberatus infirmitate reflectit̄, atq̄
iterum renouata intentione ad ea vnde des-
cenderat rursus erigit̄, quod fieri in actiua
uita non potest. de q̄ si q̄sq̄ reflectat̄ uel ad mo-
ditum statim uigorū extipit̄ luru. **O**culum
dext̄ riuū fraudaliz autem quem dominḡ cū
li precepit uita contēplatiua est. Duo oculi in
facie actiua et contēplatiua uita in homine.
qđ si q̄sq̄ p̄ contēplatiuam uitam errorem
turrerit, melius est ut euellat contēplatiue
oculum seruans sibi unum uite actualis obtinē
ut utilius sit illi per simplicem actionem ire
ad uitam qm̄ p̄ contēplatiue errorem
mitti in gehennam. **S**epe mens ad summa ar-
tius erigitur, et sepe a summis ad infima ar-
tius pondere inclinata reflectit̄. **M**ultos q̄ a contē-
platiue fastigium cleuat, **M**ultos q̄ a contē-
platiue iusto iudicio dei deserit, et lapsos in
terrenis operibus derelinquit. **de contēplatiua**
Eta que seculi amatoribus **mūdi. xvi.**
tara sunt, sancti uelut adūsā refugi-
unt, plusq̄ aduersitatibus mundi gaudent q̄
prosperitatibus delectent̄. Alienos esse a deo
quibus hoc seculum cōmodum ad omne prof-

pernit. Seruus autem dei tanta huius mundi contra-
 ria sunt. ut dum ista aduersa sentiunt ad celeste
 desiderium ardentius eritent. Magna apud deum
 refidget gratia qui huius mundo contemptibilis
 fuerit. Nam reuera necesse est ut que mundo
 odit. diligat a deo. **S**antos viros in hoc seculo
 peregrinos esse et hospites unde et reprehendit petrus
 q̄ tabernaculum in monte figere cogitauit. quia scis
 tabernaculum in hoc mundo non est quibus patria
 et domus in celo est. **S**ancti viri ideo contemp-
 tere cupiunt mundum. et motum mentis ad sup-
 na reuocare. ut ibi sese colligant unde defluerunt.
 et inde se subtrahant ubi dispersi sunt. **I**usti qui re-
 bus honoribusq; ac mundi vite blandimentis
 renuntiant. p̄ inde se ab omni terrena possessi-
 one mortificant. ut deo viuant. **I**deoq; seculi huius
 blanditas calcant. ut validiores ad vitam illam
 de huius vite mortificatione consurgant. **C**uncta q̄
 pe temporalia quasi herbe virentes arescunt. **T**ris-
 cunt. **I**deoq; p̄ eternis rebus que nunquam arescunt.
 recte ista seruus dei contempnit. quia in eis sta-
 bilitatem non aspicit. **Q**ui post renuntiatione
 mundi ad signam patriam sanctie desideris
 inibat. ab hac terrena intentione quasi quibusda
 pennis subleuatus erigit. et in quo lapsus erat p̄
 gemitu conspicit. et ubi puenerit cum gaudio in-
 agno intendit. **Q**ui vero a contemplatione requie
 reflexus in turis huius seculi incidit. ad memoria
 sui reuertens prius ingenuscat. quibus fuerint
 tranquilla que perdidit. et qui confusa sunt in quibus
 iniquitatibus tendit. ex ipsa laboris sui difficultate
 cognoscat. **Q**uid enim in hac vita laboriosius. qui

oparet

terrenis desideriis estuare. aut quid hic seculis qm
huius seculi nichil appetere. Quicquam hinc incho
diligunt. turbulenti eius turis et so. litudinibus
conturbant. qui quietem eum odiunt nec sequuntur
interne quietis tranquillitate fruente. future pa
tis requiem qm illic expectant. hic quodammodo hinc
re iam inchoant. De scis q se a consortio soli separant

Sancti viri funditus seculo renūtiantes.
ita hinc inchoant. ut soli deo vivere
delectent. Quātoq ab huius seculi conversatione
se subtrahunt. tanto interne mentis acie presen
tiam dei et angelice societatis frequentiam con
templant. Malorum iam prava sunt opera ma
nifesta. ut hi qui supernam patriam desiderant.
non solum mores eorum sed consortia fugiant.
Quidam etiam corporaliter separari desiderant
ab iniquis. ut eorum non inuoluantur delictis.
Nonnulli et si non corporali distretu. spiritaliter
ab eis intēione recedunt. Quis si conuincit sine
conuersatione. discreti tamen sunt corde uel ore.
Et licet sepe in medio deus ptegat electorū. mū
rarum satis est ut qsq inter seculi voluptate po
situs a vitiis maneat illibatus. In quibus et si no
implicet. aliquid tamen attrahit. Neq enim
dum tunc esse potest. qui periculo proximus est.
Via sine sine offendiculo. vita monachi sine in
pudicitie et amoris impedimento. Dum enim
quisq a consortio mundi abstrahit. nec cupidi
tas eum obligat consentientem. nec trahit sen
tientem. Bonum est enim corporaliter remoueri
esse a mundo. sed multo est melius voluntate.
vtrunq vero pfecte. Ille ergo pfectus est. qui

carulū vitā

huic seculo et torde et torpore desertus est. Quia
 ut ait iob contempnit civitatem. et monachi com
 muniem secularium civium conuersionem. huius
 adusa vite nostre appetunt. prospera contempnit
 ut dum ab eis her vita despicit. futura inueniat.

Hua sunt precepta que dantur // De preceptis alioib9
monachoru. xviii.
 fidelibus. comuni in seculo

vita degentibus: atq; alia huic seculo renuntiant
 bus. Illis dicitur ut sua omnia bene gerant. istis ut
 sua omnia derelinquant. Illi in preceptis generali
 bus astingunt. isti precepta generalia perfectius
 viuendo transgreduntur. Ad perfectum non sufficit.
 nisi abnegatis omnibus suis. etiam seipsum quisq;
 abnegat. Sed quid est seipsum abnegare. nisi volup
 tibus propriis renuntiare. ut qui superbus erat
 sit humilis. qui iracundus. studeat esse mansue
 tus. Nam si ita quisq; renuntiat q̄ possidet
 omnibus. ut suis non renuntiet et moribus.
 non est christi discipulus. Qui enim renuntiat
 rebus suis. sua abnegat. qui enim renuntiat mo
 rib9 prauis. seipm saluz abnegat. unde et dñs
 Qui vult venire post me. abneget semetipsu.

Ovi non rigida // De tempore monacho
intentione monachi. lxxviii. Cap. xix.

professionem sectant. quanto superius amoris pro
 fectum dissolute appetunt. tanto profundius ad inu
 di amorem deuiso reducunt. Nam professio
 non perfecta presentis vite repetit desideria.
 in quibus si nudum monachis alligat opere.
 iam tamen alligat cogitationis amore. longe
 quippe a deo est animus. cui her adhuc vita dul
 cis est. Iste enim quid de superius appetat. quid de

infimus fugiat uestit. Nam sicut scriptum est: qui
appetit scientiam apponit et dolorem. Qui tamen
enim potuerit supra se re que appetat. tanto
de infimis arrius quibus inheret. dolere debet.
Propter hoc enim et iacobus apostolus dixit. Miseri estis
et lugete et plorate. rillus uester in luctum conuer-
tat. et gaudium uestrum in merorem. Hinc etiam
dominus. Beati qui lugent. quoniam ipsi consolati
buntur. Et rursus. De vobis qui videns nunt. qua
nam flebitis. Qui ad hoc conuersionem sanc-
tatis prendit. ut alie quandoque posse desideret. Iste
non discipulus tristi. sed prauitatis sectator existit.
Qui non pro deo sed pro seculari honore portare stultum
tristis laborum. *De humilitate monachi ulox.*

Somma virtus monachi. humilitas. Summa
que vitium eius. supbia est. Tunc autem
se monachum quisque iudicat. quando se minimum
existimauerit etiam cum maiora gesserit operibus.
Qui mundum deserunt et tamen vitium
torum sine cordis humilitate sequuntur. Iste de ex-
tello grauis torruunt. quia deterius pro vitium
elationem detinuit. quam pro vitia plabi potuerit.
Omnes dei seruis de suis meritis non debet ac-
tollit. dum posse videat ex inferioribus. sibi plan-
ores alios fieri. Nouerit autem omnis sanctus
alterius se non proponere sanctitati. Sempiternus
na serui dei humilis esse debet. et tristis. ut salus
et pro supbia humilitatem non supbiat. et pro
vtilitatem merorem tor ad lasciuiam non dissoluat.
Dei seruis dum bonum aliquid opus agit. an ad bo-
ni remunerationem pertineat. quod facit interire est.
ne forte discussione celestis iudicis. reus pensat.

et in hijs q̄ dei sunt, negligenter aut supbe aliq̄
operasse inueniat. Ideoq̄ p̄ horipm̄ tristis me-
rensq̄ efficit, atq̄ indefinenter turbat, renun-
rens prudubio scriptum esse. **Maledictus qui**
facit opus domini negligenter. **Nam** veniat
condempnari si pro corpore ea q̄ bona sunt ag-
mus. **Dei serui** sine intermissione legere, orare,
et operari oportet, ne forte mentem otio dedim̄.
Spiritus fornicationis subripiat. **Cedit em̄** labo-
ri voluptas, animū enim vacantem cito potu-
pat. **Contuere salomonē** p̄ onium multis for-
nicationibus inuolutum, et p̄ fornicationis
vina vsq̄ in idolatriam lapsū. **De maritus**

Hic qui p̄ dei amore seculo **lucris sibi occupat, et**
renuntiant, et tamen curis rerum fa-
miliarium implicant, quito se rerum studio
occupant, tanto diuine se ipsos subtrahunt ca-
ritati. **Qui** simul et terrene parere curis et
diuinus exercere student, utriq̄ simul comple-
ti non valent. **Nam** dius curas parit inesse
pectori humano non posse, et duobus seruente
dominus, utiq̄ placere difficile esse. **Nisi** prius
a secretioribus cordis expellat importuna sen-
larum multitudo curarum, anima q̄ utrum-
secus iacet neq̄q̄m resurgit. **Nam** dum se p̄ m-
numeras seculi cogitationes aspicit, ad consi-
derationem sui, se nullatenus colligit. **Arguit**
eorum tepor qui deo vacare volentes et nul-
do renuntiant et curas p̄as aspiciunt, sed dū
p̄inquirū utilitates, priuant a dei amore se se-
parant. **Vir** spiritualis ita p̄desse debet sue p̄-
quitati, ut dum illis gratiam carnis prestare

studet. ipse ab spirituali proposito non detinetur. Non enim inuicem horum amore parentum non solum terrenis curis. sed etiam forensibus negotiis inuoluti sunt. et pro suorum temporalium salute. suas animas perdidit. Interdum ordinata discretio est. dum negant parenti ad presertim officium. ut noueris non pietatis prohiberi officium. sed negari carnalitate affectum. Potibus enim carnaliter impenditur presertim ad extraneis pie impenditur. sicut enim nobis non odibile est anima. sed eius carnaliter odium debemus affectum habere. Ita nec parentes odio nobis habent. sed eorum impedimenta. que nos ab itinere recto impediunt. dum iam dominus precepit a nobis parentum odire sicut et animas nostras. figuram sanctorum uirorum renuntantium seculo uacantes deuenire allophylorum archam dei gestantes. sicut ille pignorum affectibus a recto itinere minime degressi sunt. ita et uir mundo renuntians parentele obtentu non debet a bono proposito. De his qui mundi amore impediuntur.

Multi cupiunt conuolare ad gratiam dei. sed timent carere oblectamento mundi. puocat quidem amor tristi eos. sed reuocant cupiunt seculi. Qui proinde obliuiscuntur uoti. quam punit illecebris uanitatis. Quicquid in eis prolixo uanitatum mundi huius inuolueris. lignum conuolue. ut a mari id est a tempestate huius seculi libereris. Nam nullus re a laniatione mortis humane saluabit. nisi cruce tristi eleueris. Qui seculo renuntiare disposuit. misericordie reatu astruigit. si uoti inuoluerit. Deo

scus

riter eum in discussione diuini iudicii arguendi
 sunt. qui ad p[ro]fessione sp[er]sponderat implere ope
 rōtempserunt. Mirabiliter conparat[ur] similitudo
 a voluptatibus mundi conanti redire ad deum,
 retinentibus eum cupiditatibus seculi. ei qui dor-
 mitans exurgere conat[ur] et sopore sompni dep[re]-
 mitans. Ille enim ad bonū nouit redire. et volup-
 tatum fascibus non sinit. Iste melius eligit vi-
 gilare sed soporis torpore tenet. A bono in de-
 terius lapsos sup[er] carbones frigidos fieri nigri-
 ores. quia p[ro] torporem mentis. ab igne carita-
 tis dei extincti sunt. Et p[ro] mundi appetitum luce
 sup[er]ne illuminationis priuati. ingredine penta-
 torum fulcrant. Quidam intentionem bone
 operationis metu extinguunt in opie. nec p[ro]mit-
 tunt infirma mente desiderata p[ro]ficere. Et r[ati]-
 onem indigere metuiūt in mundo. a gloria sup[er]na
 semetipfos excludunt. Multis consiliorū argu-
 mentis insidiatur eis dyabolus in acquirendo
 plurima. qui in paucis et modicis deuouerāt
 esse contenti. Oponit igitur in eorū mentes
 futuras filiorū egestates. p[ro]suad[et] habere pluri-
 ma. unde sibi egenisq[ue] sufficiant. quatin[us] h[uius]
 blandimentis intentionem bone deuotionis
 subuertit. neq[ue] i terrenis luctis decepta men-
 tem seducat. Multis argumentis insidiatur
 dyabolus eis qui renuntiant seculo. vt eius
 se iterū amori substernant. Grauius autem
 illos in concupiscentijs seculi ferit. quos post
 renuntiationem ad mūdi amorem redirent.
 Et marie p[ro]renodorian subicit sibi dyabolus
 monachum. vt quem p[ro] seculi amorem reti-

scm9

nerere non potuit, ab humilitatis culmine subtrahat,
et p̄ sup̄bie tumorem sibi subditum faciat. De
seruus semper fallentis dyaboli p̄uidere debet
insidias, et magis in bonis operibus torridis de
bet adhibere cautelam, ne p̄ vanam gloriam
p̄dat semetip̄m ac pereat, nunctaq; bona amit
tat que recte agendo obtinuerat.

Tam in factis q̄m in dictis *De iactantia. Cap. xxv.*
cauendam esse iactantiam, *Flexa minime*
ruina, sibi que q̄m magis q̄m deo placere et lau
dem ab hominibus comparare. *Vanius et erroris*
animus plenus est famam appetere et ad impend
terrenam laudem studium dare. *Curā hinc tenu*
ipsum homo, nichilq; tibi arroges q̄ nite sunt
preter peccatum. *Non declinat ad dexteram*
qui non sibi sed deo tribuit bona, iugit, neq; ad
sinistram se vertit, qui de diuina indulgentia
peccandi licentiam non p̄sumit. *Hoc est qd̄ p̄p̄ia*
ait, *Hec via ambulare in ea, neq; ad dexteramque*
q̄ ad sinistram. *Verum est qd̄ natura expetere*
delectari in laudibus, sed tunc recte si in deo no
in se quisq; laudet, sicut scriptum est, *In domino*
laudabit̄ aīa mea. *Depe vanā gloriam contemp*
nendo, in aliud genus elationis incidit, dum in
se quisq; gloriat̄, p̄ eo qd̄ contempnat ab homin
bus laudem. *Quibusdam contempsum est tantū*
dem bene agere, sed fructum boni operis no
habere, qd̄ ipsi auferunt sibi p̄ studium humanā
iactantie. *Semp̄ suam aspirant feditate, q̄*
vane glorie fruores diligunt, et p̄didisse bonū
opus dolent, qd̄ p̄ humana ostentatione fere
runt. *Amator vane glorie vnde possit semp̄*

gstat

de hinc

laudari, agere non quiescit, et subinde illi vires
 vanitatis prauus appetitus auget. **B**oni operis
 inchoatio. Quamuis oculis reseruetur, a virtute pfer
 tionis inanesat teprio sanctitatis. **A**nne inatu
 ritatis emi tempus, messes florentes cito pere
 unt, germina q̄ mutila fiunt. **V**irtutes sanc
 torum postensionis appetitum domumio
 demonum inuudorū subitunt. sicut ezechias
 rex caldeis qui diuitias suas p iactantiam pdidit,
 et p̄ptera perituras p̄phetam audiuit, vt signi
 ficaret dei seruū vtutes suas, dum vane glorie
 studio pdiderit p̄dere, et statim demones suo
 rum operū dominos facere, sicut ille post
 ostentationem caldeos rerum suarum domi
 nos fecit. **O**ptima est illa discreto vt nota sunt
 opera nostra ad dei augendam gloriam, et or
 culm p̄elatione vitanda humana. **I**lle autem
 debet publicare bonum qd agit, qui p̄fecta
 humilitate fundatus, nulla iam elatione con
 tingit. **N**am is qui se intelligit adhuc amōe
 laudis pulsari, facta bona in occulto agit, ne
 forte qd egerit p̄dat. **I**nterū viri sancti dum cu
 pūnt funditus suam inuitabilitatem corrigē,
 aliquādo timore tūguunt elationis sue cōscri
 actionis iusticie. **S**ed ab huius abreptionis malo
 humilitatis compunctione purgant. **V**iri sanc
 ti nōnūq̄ quosdam de se audientes instruunt,
 et tamen in hys alim se consideratione custodiūt,
 ne dum alios a terrena intentione erigūt, ip̄i
 in terrene laudis appetitu denigant. **Q**uidam
 p̄ inuitatam vtutum iactantiam relabunt ad
 vana, et quidam dum viciorū impulsu frep̄t

nō debz atq̄ ad hom̄m
 cogitoez vāre ne dū
 bōi ichoatō

plangunt. de ipsa infirmitate validius p̄hūilant
conualescunt. Plerūq; vtile est arrogantijs dele-
ri a deo. q̄muis siue infirmitati conscijs ad hūilitate
redeant. et hūiles post casum existant. Ad nulli
falsa opinione arrogante se esse p̄fectos existi-
mant dum non sunt. qui obortis reimpationib; ip̄o
morescunt. Tanto quisq; veritati sic vitior; ip̄o
se esse longius ab ea fuerit arbitratus. hoc erum
hūilitatis est q̄ q̄ deo hominem uingit. Ceterū
iactata oculos quibus deus videri poterat clau-
dit. sicut solis radius dū conspicit. aries oculor;
ebetat. sic et qui immoderate altiora se seuerit;
ab intentione veri obrundit. Sicut aquila ex
alto ad escas contollabit. sic homo de alto bone
conuersationis p̄ carnalem appetitū ad infer-
ora denigrit. De vporis. Capitulū. xxiiii.

Ipposita verba sanctorū habet. vitia
non habet. Et quos p̄ sermone deserit.
ne genuerit. non fouet exemplis. sed deserit.
quia quos verbo edificat. vita et moribus des-
truit. Ipposite simulatores dicunt. qui iusti cō-
non querunt. sed tantū videri cupiunt. In-
mala agunt et bona p̄frent. Postentatione
quippe boni apparent. Patience vero mali
existunt. Omnia possunt a simplicibus vitia
petrari. Simulatio vero; ippositis non con-
tit. nisi a male astutis p̄ calliditatem valentibus
vicia sub specie virtutum celare. et non verā
sanctitatem obicere. Sancti vero non solum
gloriam supra modum suū omnino nō appetit.
sed etiam horipm videri refugiunt qd eē me-
ruerunt. Ipposite autem malicie sue occultā

regentes. ante oculos hominū q̄dam inuolūte
 sanctitate se vestiunt vr venerent. quibz bñ
 diuina voce dicit. **De vobis** p̄p̄rite qui simi-
 les facti estis sepulchris dealbatis. que de foris
 quidem apparent hominibz speciosa. intus vō
 plena sunt ossibz mortuorū. Ita et vos foris
 quidem apparetis hominibz iusti. intus vero ple-
 ni estis auaritia et iniquitate. **Dupliciter damp-**
nant p̄p̄rite. siue p̄ occultā iniquitate. siue p̄
 aptā simulatione. **Ex illo enī cōdēpnat** quia
 iniqui sunt. ex isto quia ostendunt quod non
 sunt. **Non semp̄ latent** p̄p̄rite. nam et si i
 principio sui quidem non pateant. prius tūc
 qm̄ vita eorum finiāt. qm̄ simulate vixerūt
 deregunt. **Omne enī sincerum p̄manet.** nā
 q̄ simulata sunt. diuturna eē non possunt.
Non eorum desperanda est salus qui adhuc
 aliquid frenū sapiunt. dum possunt et in oc-
 cultis agere vnde iustificent. **Hi meliores**
 sunt p̄p̄ritis. eo q̄ mali sunt in ap̄to. et in
 occulto boni. p̄p̄rite vero in occulto mali
 sunt. et bonos se palam ostendunt. **p̄p̄rita**
 iustus arguere p̄hibet. ne deterius castigat
 existat dicente salomone. **Noli arguere detri-**
forem ne oderit te. **De inuidia. Cap. xv.**

Umor alieni boni punit suū auctorem.
 Nam vnde bonus p̄fuit. inde inuidz
 contabescit. **Homines prave uiuentes.** sicut
 de bonorū lapsibus gratulant. ita de eorū
 recte factis boniqz p̄seuerantia confundūt.
Inuidus membrum est dyaboli. cuius inuidia
 mors intrauit in orbem terrarum. sicut

et superbus membrum est dyaboli. de quo scriptum
est. **E**nim sublimis videtur, et ipse rex est. super omnes
filios superbie. **N**ulla est virtus que non habeat
contrarium invidie malum, sola miseria tunc reue-
munda, quia nemo invidet misero, tunc adhi-
ra non inuor obicit, sed sola misericordia adhi-
betur. **M**ulti et bonos imitari nolunt, et de be-
norum profectibus inuidie luore tabescunt, que
fit ut nec illi corrigantur a malo suo, sed pro-
dentiam deteriorent, et bonos a recto studio
quod in ipsis est hipotuerunt depruuant,
conent. **C**undo ualios bono proficere vident,
non scandalizent, sed que fine sint habituri
magis cogitent. **H**oc omnis inuidus alienis vici-
nis prestat, quod beato iob sathan prestat.
Nam dum emulat prosperitatibus, conuen-
it aduersa, sed vnde eum credidit dyabolus
posse prosterni, inde eius aucta sunt merita,
atque inde claruerunt probabilia patientie doni-
menta. **I**ta regunt mundi aditum male fia-
nie, per quam bonorum vitam marulent fiat
querebant ostium sodomite, quo domum loci
notituri introierent. **I**lli vero tentare erroris
parietes videbant, ostium non inueniebant.
Non aliter inuidi videndo velut parietem
virtutes dissimulant, vitia vero perquirunt,
que eorum conscientiam urant. **D**e similitudine
Fraudulente genus in modum **U**ranor. **U**ranor
pharatre subtiliter insidiarum sagittas
relat, ut falsa feriat securitate, decipiatque cu-
tallide, contra quem inuoluit occulte. **C**auenda
est inimicus qui manifestus est, sed magis ille

qui videri non potest. Facile enim vincimus, quod
videmus, quicquid autem non videmus difficile
a nobis expellimus. **F**aro ledetur homo ab ex-
tris, si sui eum non ledant. **M**agister istud nos
torum qui aliorum periclitantur. Intent sepe vene-
na circumlinita melle vborum, et tandem decepti-
tor bonitatem simulat, quousque fallendo deripi-
at.

De odio capitulum xxvii.

Non hominem, sed vitam odio habenda
esse, flebiliter autem deplorandi sunt qui
odio in fratre tabescunt, et contra alios vino-
sum ac solum seruant. **A** regno eiusdem se sepa-
rant qui semetipso a caritate distanciant. **S**icut
mater ecclesia prave ab omnibus hereticis punitur,
sed tamen eos ad se venientes benigna caritate
amplectitur, ita et singuli nostrum quousque mi-
seros nostros sustinemus, reuertentes matris
intra nos amplecti statim debemus. **C**uro ignos-
centiam est cuiquam, dum veniam postulat. **N**on
posse peccata dimitti ei qui in se peccanti debita
non dimittit. **F**ormam enim nobis indulgentie
deus ex merito conditionis nostre imposit, dum
ita nos orare precepit. **D**imittite nobis debita nos-
tra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.
Iustum est enim dei iudicium tantique peccatori
a se indulgeri ostendit, quia alterutro vniuersique
in se offenso indulget. **Q**uidam de suis fideles
meritis pigre in se delinquentibus veniam pres-
tant. **S**ed nichil proficit esse illibatum a culpa quod
non est paratus ad veniam, dum potius her-
etica delicta. **Q**ui fratrem sibi tardius reconciliat.

deum sibi in diu placat. frustra enim sibi deum
Mariani querit. qui cito placari in proximo in-
ligit. **De dilectione. Cap. xviii.**
Duo precepta sunt erga dilectionem. primum
deum obseruanda. vniu ne quis malum in-
ferat. alteru vt bonum impendat. primum ve-
taueat ledere. sequens vt distat prestare. Am-
icitia est amitorum societatis. her quippe a duobus
incipit. Nam minus qm inter duos de soci-
lectio non potest. Antiqui dixerunt de soci-
etate duorum vniu esse amicitiam in duobus
corpore. ppter vniu salitatis amoris. sicut in
apostolorum legimus. Erat illis cor vniu et
anima vniu. Non quia multa corpora
habeant amicitiam. sed quia vniu vinculo caritatis
et igne coniuncti. vniu omnes generaliter sine dis-
tensione sapiebant. Amicitia et prosperitas
res dulciores facit. aduersas conuincione rem-
perat. leuiore q reddidit. quia diu in tribu-
lacione amicitia consolatio adiungit. nec feru-
git amicitia. nec cadere patit. Cuius vniu
p se amicitia diligit. et insipienter eum amicitia
Multum in terra dimet sus est. qui caruatur
hominem morituru plus diligit qm oportet.
Cui enim intemperant amicitiam amat. p se
magis illum. non p deo amat. Cuius vniu
iun est. qui p deo fratrem diligit. tantu
nosum qui eum p seipso amplectit. Pleruq
diligit in alio homo. qd odit in se vniu
in fructibus. Amantq enim quidam illarum
vniu. et tamen odimus. q ignauu ce nolimus

Sic lapideos equos et cetera diligimus quibet. sed
tamen volumus hoc esse etiam si possumus.

De fictis amicis. Cap. xxv.

Quo pro aduersa fraudulenti patet auum.
Nam in prosperitate incerta est amicitia.
neque unquam persona an felicitas diligatur. Sepe pro
simulationem amicitia tollit. ut qui non potuit
apte decipere. decipiat fraudulentus. Tunc quisque
magis fit pietati. iusticieque diuine contrarius. quod
despiciunt amicum aliqua aduersitate percussum. Quia
in re et tibi rationem mercedis tollis. et erga per-
rusionem proximi crudelis existis. Veluti autem
est inter lazarus ulcerosum. diuitibus superbum.
pro aduersa igitur et prospera comparat. si verum vere
diligat. deus et proximus. quia dum aduersa pro-
cedunt. amicus fraudulentus detegitur. Amicitia certa
spem quem diligere simulauit. Amicitia certa
nulla vi excludit. nullo tempore abolet. ubique
enim se vertit tempus. illa firma est. Pari sunt qui
vix in finem cristant cari. Nam multos a ca-
ritate aut diuersitas temporis. aut contentio qui
liber actionis auertit. Sepe et pro honorem mutat
et amores. et quos antea conglutinatos caritate
habuerunt. postquam ad culmen honoris puen-
runt. amicos habere despiciunt.

De amicitia.

In munere orta. Cap. xxv.
Inter veros amicitia ex beniuolentia oritur
fideles in amicitia quos nunquam non gratia solu-
lat. nam cito deserunt. nisi semper acceperint
dilectio enim quam munere glutinat. eodem sus-
penso dissoluit. Illa vera est amicitia quam nihil

expectant, ita praeu delinquentibus deridendo in-
 sultant, et quicquid in ipsis est, eos insanabiles pu-
 tant. Nec declinant cor ad compatiendi miseri-
 cordiam, sed superbiae detestantur atque blasphemant.
 Nonnumquam accidit ut iter amicos aliqua
 redargutionis enurata discordia, maiorem cari-
 ritatem postea protrahat utpote cum corriguntur
 ea quae displicent in amico videntur, et hoc quidem
 primum non nisi quadam emulatione amonitus
 suscipit, sed correcto postmodum gratias agit. At
 nonnulli contra per prava lesione vani caritatis resan-
 dunt, et ab amore dilectionis sese peruenit retrahunt.
 Plerique correptionem suam officium caritatis ex-
 istimant. Plerique vero hoc ipsum quod ex caritate
 corrumpunt ad iniuriam contumelie trahunt, unde
 et euenit ut ex eo deteriores efficiantur, per quod emen-
 dari obediendo potuerunt. Salubriter accipiunt iusti-
 quones de suis excessibus arguunt. Superflua autem
 est humilitas eorum qui se gestisse accusant que
 non ad miserunt. Qui sine vero arrogancia bo-
 facta prouinciat. Prædubio nequaquam peccat. Est
 quorundam excusatio puerorum, qui dum per suas
 minoribus arguunt, uerba iustorum per censuram
 declinanda obiciunt, seruantes se diuino iudicio,
 quo puniendi sunt durius dum temporaliter
 contempnunt iudicari se ab hominibus. Iniquis
 molestus est veritas, et amara disciplina iusticie.
 nec delectant nisi placentibus proprie liberallita-
 ti, iusticie feruore, et steriles veritati. Ceteri ad
 contuendam lucem, et oculati ad tenebrarum
 aspiciendum errorem, Corda reproborum lubri-
 ca sunt ad male consentiendum et fluxa ad

// tate

A. In quos

tate bene consentiendū durissima. **Q**uod salo
 mon et iusti emendationē correpti. et stulti
 obstinationem admoniti dicens. docet iustum
 et festinabit accipere. **D**e stulto autē ait. Qui
 erudit derisorem. ipse sibi facit iniuriam. Non
 nullos esse prauitatis homines. qui dū in a
 malo corrigi negligunt. correptionem falsi
 criminatione derectant. et ad sui scelera so
 laciū usurpant. si uel falso cōperunt q̄ ad in
 famiā honorū obiciant. sicut est illud ex salo
 mone. Bona in malū conuertit impius. et e
 lectio imponit maculam. **D**e autem illis
 et suam rēnuat vitam corrige. et honorū
 non desinit detrahere. Pleriq; mali. similes
 sibi in malū defendunt. et patrimonis suo
 prauos contra correptionem honorū sus
 cipunt. uet unde displiceat emendent. Ad
 inentes in se aliena ~~perita~~ delicta. ut non
 tantū de suis malis. sed etiam de aliorum
 familibus puniant. quorū p̄nā defendunt.

U De ipsius ecclesie Capitulu. xxxii.
 in ecclesiastica et transfigi mūdo per
 mortificationē. **H**ec carius debet. et
 dispensationē ecclesiastica ordinis si et dei
 voluntate puenit. nolens q̄dem. sed humil
 gubernādam suscipiat. Multis interitis vi
 thanas fraudibus eos. qui vite et sensus volū
 litatem prestantes. p̄ esse et p̄desse alio nolūt.
 et dū eis regimē auuarū iponit. renuntiat.
 consultiq; arbitantes otiosam vitam dege
 q̄ lucris aiārā insiste. Quod tū derecti q̄
 gunt p̄ argumentū diaboli fallentis eos

p̄ sperem boni. ut dū illos a pastoralī officio
 retrahit. neq̄q̄ p̄ficiant qui eorū v̄bis atq̄
 exemplis instrui poterant. Sancti viri neq̄
 q̄ occupationū seculariū curas appetunt.
 sed occulto ordine sibi sup̄positas gemunt.
 et q̄uis illas p̄ meliorem intentionē fugiant. tū
 p̄ subditam mentem portant. quas q̄dem sum-
 mōpe. si liceat vitare festinat. sed timentes oc-
 cultam dispensationē dei suscipiūt qd̄ fugiunt.
 erent qd̄ vitare nōsciunt. Intraunt eū ad cor
 et ibi consulūt qd̄ velit occulta voluntas dei. se-
 seq̄ subditos debere esse sumis ordinationibus
 cognoscentes. hūiliant rurem cordis. iugo diuine
 dispensationis. De indignis v̄bis. xxxiii

Non sunt pmouendi ad regimen ecclesie. qui
 adhuc vitijs subiacent. Hic ē qd̄ p̄ceptū est
 dauid non edificare visibile templū. quia vir
 sanguinū belli f̄cepta esset. Qua figura illi
 specialit̄ amonēt. qui adhuc corruptioni sunt
 dediti. ne templū edificent. hoc est. ecclesiā do-
 cere p̄sumāt. Non debet honoris ducatum
 suscipere. qui nescit subditos tramite melioris
 vite preire. Neq̄ eū quisq̄ ad h̄ p̄ficiat. ut sub-
 ditorū culpas corrigat. et ipse vitijs f̄uiat.
 Qui regimen sacerdotū contendit appetere. ante
 in se discipulat. si vita honori sit congrua. Et
 si non discrepat. hūilit̄ ad id qd̄ vocat̄ accedat.
 Peccatū quippe geminat. si quisq̄ tū culpa ad
 sacerdotale culmen aspirat. Ne ueniam miserum
 merplumbilibz nodis astritū. si eū susceptū re-
 gimen ecclesiasticū ordinis retente. cinis osnaus
 timeo. si deseram. ne deterior sit culpa. susceptū

gregem relinque amplius reformido. Vidit
miser metuo, et in tanto rei discrimine quod se
quar ignoro. Vniuersusq; casus tanto maiore
est timor, quanto pusq; tenderet maioris erat
virtutis. Precedenti namq; magnitudo statim
crescit ad riuulū sequenti delictorū. Pleriq;
sacerdotes huc magis utilitatis causa q̄ gregis
pesse desiderant. Nec ut p̄sint p̄sules fieri cu-
piūt, sed magis ut diuites fiant et honorentur.
Suscipiūt enī sublimitatis culmen, non p̄ p̄-
storali regimine, sed p̄ solio honoris am-
ne, atq; abiecto dignitatis opere solam nom-
appetunt dignitatem. Dū mali sacerdotes deo
ignorante non fiant, tū ignorant a deo, ip-
p̄phetam testante. Vniuerses exstiterūt solū
rogauit, sed hoc nescire dei, rep̄bare est. Na
deus omnia nouit. De indotia ip̄stis, xxxv.
Sicut iniqui et peccatores ministeria sac-
dotale asse qui phibent, ita indotti et im-
periti, a tali officio retrahunt. Illi enī creu-
plis suis, vitam bonorū, corrūpuit, isti sua
ignauia iniquos corrige nesciūt. Quid enī
dore poterūt, q̄ ip̄i non didicerūt. Desunt
locū dorendi suscipe, qui nescit dore. Igno-
rantia quippe p̄sulū vite non congruit sub-
rectorū. Certus enī si certo duratū p̄beat, am-
in foueam cadunt. Sacerdotes indotos p̄p̄-
am p̄phetam dñs imp̄bat, Ipsi maḡ pastores
ignorauerūt intelligentiā. Et iterū, Iperu-
latores rei omēs, ad est imp̄i ep̄scopi, nescie-
runt vniuersimq; rantes muti non valentes
latrare. Hoc est plebes rōmissas nō valentes

resistendo malis p̄ v̄bū doctriē defendere.

De doctrina et exemplis p̄positorū. Cap. xxxvi.

Quam doctrina q̄ vita claresce debet et
 ecclesiasticū doctor. Nam doctrina sine vi-
 ta arroganter reddit vita sine doctrina multi-
 lem facit. Sardonis p̄dicatio. opibz confirmācie.
 vt q̄ doret v̄bo. instruat exemplo. Vera ē illa
 doctrina. quā viuendi sequit̄ forma. Nam nihil
 turpius est. q̄ si bonū qd̄ q̄sqz sermone p̄dicat.
 implere opere negligat. Cuius em̄ p̄dicatio v-
 aliter p̄fert. q̄ndo efficitur adimplet. Vniū-
 q̄sqz doctor et bone actionis. et bone p̄dicatiois
 habere debet studiū. Nam alterū sine altero
 non facit p̄fectū. Sed p̄cedat iustis b̄n̄ agere.
 vt sequent̄ possit bene docere. Sicut in num-
 mismate metallū et figura et pondus iquiri-
 tur. ita in om̄i doctore ecclesiastico. quid scit̄.
 quid doceat. q̄modo viuat. P̄ q̄litate m̄gr̄
 metalli doctrina. p̄ figuram similitudo pa-
 trū. p̄ pondus hūilitas designat̄. Qui vero
 ab hys tribus discrepauerit. non metallum.
 sed terra erit. De hys q̄ b̄n̄ docet. et male viuunt. xxxvii.

Interdum doctoris vitio. etiā ip̄a vera
 doctrina vilescit. Et qui non viuunt sic doc-
 ip̄a. quā p̄dicat veritatem contēptibilem fa-
 cit. Arcus p̄uersus est lingua magistrorum
 docentū bene. et viuentū male. Et ideo quasi
 ex p̄uerso arcu sagittam emittunt. dū suam
 prauam vitam. p̄rie lingue istu rōdunt.
 Qui bene docet et male agit viuunt. in q̄m
 es et ymbalū sonū facit alijs. ip̄e tamē sibi
 manet insensualis. Qui bene docet et male

minuendo doret bene uiuentibus proficit. Quod uero male
le uiuit. seipsum occidit. Sicut sacerdos qui si ipse
agit ut sacerdotem doret ministerium eius et ipsi
et alijs uale est. Indigne autem uiuens. alijs quibus
uale loquendo est. se autem inficit prae uiuendo
Ac per hoc quod in illo mortuum est. Spiritum eius est. ad
autem uero uiuit in eo. id est sacrum ministerium de
uite. alienum est. Qui bene doret et male uiuit.
uidet ut reus alijs. dum bonam lucem exponit
prestare. se uero in malis suis consumere non
extinguere. Qui bene doret et male uiuit. uale
bonum malo coniungere. lucem tenebris promittere.
veritatem mendacium mutuae. *De exemplis praeuicaciorum*

Sepe per quos iusticia doret. per ipsos permittitur
morbis irrepit et mors ad plebem transit.
salis. ut dum mala dorent. uel dum faciunt praui-
ua. Plerique sacerdotes et clerici prae uicacitate
forma ceteris in malum existunt. qui in boni
exemplum esse debuerunt. Hi enim quosque exemplum
male rationis suae perducunt. de illis rationem
sine dubio reddituri sunt. Et carnalium propositorum
exemplo plerumque fit uita deterius. subditorum.
Et plebis merito sunt tales sacerdotes. qui exemplo
deteriori populum destruant. non edificent.
Ex merito enim plebis nonnumquam episcopi depru-
uant. quoniam prius corruunt. qui sequuntur.
Capite enim languent. et cetera corporis membra
infirmant. Unde et scriptum est. Omne caput lan-
guedum. et omne cor merens. a planta pedis
usque ad uerticem. non est in eo sanitas. Caput
enim languidum. doctor est agens peccatum. Cuius
malum ad corpus peruenit. dum eo uel peccante. uel

prava dorente. pestifer languior ad plebes sub
 ditus rursus. Deteriores sunt, qui siue dogmatis
 siue exemplis, vitam moresq; bonoru corrū-
 puit. hys qui substantias, alioruq; pda diri-
 piunt. Non enim ea que extra nos, sed tunc ea que
nostra sunt auferunt, corruptores vero moru
nos ipsos decipiunt, qm diuine homin. mores
eoru sunt. Multu ergo distant dāpnā moru
a dāpnis temporalū rerū, dum ista extra nos sit.
mores vero in uobis.

De propositis carnalibus, rēre.
 prudentia plerūq; diuini cōsiliū ordinant.
 pposita mūdāna et exteriora sectantes, ut dū
 temporalibus rebus se totū ipendūt. Spirituales
 rēre vitam cōtemplationis creant. Quia
 dura sunt quiete uiuere uolentiū lartine tara
 dura sunt quiete uiuere uolentiū lartine tara
 rum episcopaliū regimini, ut dum hī exteriora
 sine tedio pcurant. Spirituales rebus interioribus
 sine impedimento rerū terrenarū deseruiāt.
 Dele ego ordine accusat a quo instituit, qui epōs
 rōndempnāt. dū mūq; spiritalia, sed magno ter-
 rena sectant. Ex diuini enī tabnāculi dissonoe
 ob iurias mūdi ferendas et turbines, quosdā
 institui episcopos secularibus curis insistentes,
 ut hī qui interius supna desiderāt, nullo tre-
 no obistente negono, liberius hoc qd amant
 intendāt. Non est utiq; iudicandus a plebe
 rector inordinatus, dum magis nouerint
 sui fuisse meriti pūli, regimē suscepisse pou-
 tificis. Nā p meritis plebiū, disponit a deo
 uita rectorum. Exemplo dauid, petantis ad rōya
 rationē pūcipū, qui ex merito plebis pūaritat,
 sententia dāpnant. than filij noe, qui suorum

pudet sepe deo curis
 deditos fēi sārūq; ad
 susceptionē

nō operuit p̄ dēgēdo

ppositorū culpas p̄dūt in publico: sicut etiam qu
patris iudenda monstrauit. habituri sunt ten
meritū et iaphet. qui reuerent operuit. que
tres suos gessisse cognoscūt. si tamen patrum facta
non diligant. sed tantū operiāt ne imitentur.
Nam sunt qui p̄positos suos p̄se iudicant. dum
terrenis studiis eos plus uiderit esse interios.
si uel parū iam ipsi de spiritualibus cognouerunt.
Rectores ergo iudicandi a deo sunt. a suis autē
subditis neq̄q̄ iudicandi sunt. exemplo dñi qui
p̄se uendentes columbas et nūmulariorū mēdit
p̄p̄o euerit flagello et p̄ieit a templo. uel enim
sicut dicit. Deus stetit in synagoga deorū. in medio
autem deos diruit. Et si a fide exorbitauerit
rector. tunc erit arguendus a subditis. p̄ uari
bus uero repp̄bis tolerandus magis q̄ distingui
dus a plebe est. De uarijs doctoribus.
Iracundi doctores p̄ rabiem furoris disciplina
modū ad immanitatem crudelitatis
conuincunt. et vnde emendare subditos poterūt.
inde potius uulnerant. Ideo sine mensura
nisi culpas p̄positis iracundus. q̄ cor eius
p̄p̄ disp̄sum in rerum curis. non colligit in
morem unius deitatis. Mens enim soluta in
diuersis. methena caritatis non astigit. sed
male larata. male ad omnē occasionē mouet.
Bonus rector est. De supbia doctoribus.
qui et huilitate seruat disciplinam. Et
per disciplinam non incurrat sup̄biam. Et
n̄ autem pastores iracundie p̄mittit. nō regunt.
quiq̄ non dei. sed suam gloriam a subditis
erigunt. Multi sunt qui in uerbo doctrine

plebes

non huiles sed arrogantes existunt. quique ipa re-
 ra que p dicit no studio correptionis, sed uicio elano
 us anuntiat. Multi sunt qui non ex consulto
 edificandi, sed ex timore supbiendi docent, uer
 ut profunt sapientes sunt, sed ut sapientes uide
 ant. docere studeant. Est uimatio praua arro
 gantia sacerdotu qua mutant sanctos rigore
 discipline, et se quique negligunt caritatis affec
 none. **V**ideri uolunt rigidi seueritate, et forma *humilitatis*
 prestare nequeunt, ut magis terribiles qm mites
 aspiciant. **S**upbi doctores uulnerare potius
 qm emendare nouerunt, salomone testante. In
 ore stulti uirga supbie, qz intrepando rigide
 ferunt, et copati humiliter nesciunt. **V**ene
 alieni peccati curanda uicia suscipit, qui hor ex
 cordis dilectione et huili consuetudine facit. Ceteru
 qui delinquentem supbo uel odioso animo corripit,
 non emendat sed perit. **Q**uip ampternus uel
 indignatus animus prouelit oburgantis furor
 est, non dilectio corrigentis. *De humilitate ipso*

Qui pfit ad regimen, talit erga *subditos*
 disciplinam subditoru prestare se debet,
 ut non solum auctoritate, ueru etiam humilitate
 clarescat. **D**et tamen ita in eo erit usus humilitatis
 ne dissoluat iura subditoru in uicis. **A**uqz ita
 auctoritas aderit potestatis, ne p timore tor
 dis seueritas existat imoderationis. **N**est in
 dei sacerdotibus uera discreto, qua uer p libtate
 supbi, nec p humilitatem renussi sunt. **H**inc e
 qm sancti cum multa constantia redarguerunt
 etiam principu uicia. **I**n quibus cum summa esset
 humilitas, loco tamen necessario, libe transgressores

no 61

iusticie intrepant. Aliquido ^{en} subditis nos oportet
año esse huiliores. qm̄ facta subditoru iudicant
a nobis. nostra vero deus iudicat. Agrosfric
episcopus seruu se ee plebis non domini. Per
her caritas non roudicio erigit. **De doctore**

dura

Non omibus vna eademq; doctrina
est adhibenda. Sed pro moru iusticie
exhortatio erit doctoru. Nam quosdam in
trepatio. quosdam uero exhortatio torripit
blanda. Sicut periti medici ad varios torpue
morbos. diuiso medicamine seruiunt. ita ut
uulneru uarietates medicina diuisa sit. sic et
doctor ecclesie singulis quibz congruu doctrine
remediũ adhibebit. et quid cuiq; oporteat p
etate pseru. ac p fessione annuntiat. Nam
no omibz ea q sunt clausa aperienda sunt.
Multa eni sunt qui capere non possunt. Et
si indiscrete manifestent. statim aut deccabunt
aut negligunt. Prima quippe prudẽne uirtus
est. eam quam docere oporteat existimare p
sonam. Rudibus populis seu carnalibus pla
na atq; conuicia. non summa atq; ardua pro
dicanda sunt. ne imensitate doctue opprimat
potius q erudiant. Vnde et paulus aplos
ait. Non potui uobis loqui qñ spiritalibus.
sed qñ carnalibus. Tamq; puulis ^{in xpo}
lat uobis potu dedi. non esram. Carnalibus
quippe annis. nec alta minus de celestibus
uer terrena roudent p dicitare. Sed medioru
ut mita eoru moresq; desideratit edoceri.
Coruus dum suos pullos uiderit albi coloms.
nullis eos tibus alia. Sed nudem attendit. Do

nec patio colore nigrescant, et sic illos frequen-
 ti cibo reficiat. Ita et etiam doctor strenuus,
 doctor nisi eos quos docet viderit ad suam simili-
 tudinem penitentie confessione nigrescere, et nitore
 seruari. Deposito lamentationis habitum de peccati
 recordatione induere: utpote adhuc exterioribus
 hoc est carnalibus non aperit intelligere spiritualia
 profundiora misteria, ne dum audita non capiunt
 prius incipiant contempnere quam venerari man-
 data celestia. **A**lter est agendum erga eos qui non
 committunt regimini si offendunt, atque aliter cum
 hiis qui nobis committi non sunt. Qui si sunt infa-
 venerandi sunt. si vero delinquit, pro sola ma-
 ritate ut locus est corripendi sunt, non tamen
 nisi seueritate, sicut hi qui nobis regendi commissi
 sunt. Prius docendi sunt seniores plebis, ut
 per eos infra positi facilius doceantur. Unde et apostolus.
 Hec inquit commendanda fidelibus hominibus quod doceri
 sunt et alios docere. **I**ngenuum boni doctoris est
 incipere
 incipientis a laudibus eorum quos salubriter ob-
 uergatos corrigere cupit, sicut apostolus ad thymotheos
 facit, quos a laudibus increpat, et increpa-
 tionibus probat. Sed erant apud thymotheos qui et
 laude et increpatione digni essent. Ille uero
 indiscrete sic utraque omnibus loquitur, ut omnibus
 utraque conuenisse videantur. **D**e silentio doctorum et uir-
 tute
Pro malo merito plebis, auferet doctrina
 predicacionis. Pro bono merito audientis
 tribuit sermo doctori. In potestate diuina con-
 sistit, cum uelit deus doctrine uerbum dare, uel
 non auferre, et hoc pro dicentis aut pro audientis

imudicis occupat
 occupant

fit merito. ut modo p culpa plebis auferat^r sermo
doctoris. modo uero pro utilibus meritis tribuat.
Nam et bonus docet bonū. et malus malum.
et bonus malum. et malus bonū. qd tamen fit
iuxta meritū populorū. Non omnia tempo
ra cōgruūt doctrine. scđū salomōis sententiā
dicentis. Tempus taceñdi. tempus loquendi. Non
quidem p timorē. sed p discretionem. Ut ma
lorū incorrigibilem iniquitatē nō nūq̄ electos
oportet a doctrina cessare. In dū doctores et
clēsie calorē caritate ardentēs conticescunt a
docendo. quia non est qui audiat. restantē. p̄phā
Ciuitates austeri clausē sunt et non est qui aperiat.
Qui docendi accipit officiū. mēdū ad tempus.
facta proximi taceat. que statim corrige nō
existimat. Nam si corrigere potest et dissimulat
verū est qd consensiuū erroris alieni habeat. ple
riq̄ sc̄i doctores pro mali p̄tinacia qua in quos
emendāe nequeunt. hys mēre disponūt. Sed
calorem spiritus quo agunt ferre non sustine
tes. uerū in increpationē p̄silūt iniquorū.

Que p̄benda sac̄dotali in plebe. xlv.
Quibus docendi forma remissa est multum
resistere noluerūt. Dum p̄phā doctore ecclēsie
instruat. ad summū vsq̄ iusticie pueniē en dicit.
Sup montem excelsum ascende. qui eū āgelibz
syon. scilicet ut ita preminent merito sit et
gradu. Consequent ne forte debeat a docendo of
ficio timore restringi. audiat. Exalta in forti
tudine vocem tuam et noli timere. Unde et
iheremie dñs ait. ita. Attinge lumbos tuos et sur

ge et loquē ad eos. Non formides a facie eorū
 nec time te faciam eū vultū eorū. Unde appet
 quia et non timere donū dei est. Cui psonam
 potentis accipit et veritatē loqui pauēsit, gū
 multat culpe sentētia. Multi enī sacerdotes me
 tu potestatis veritatē occultant, et a bono ope
 ul' a iustie p'dicatione, rei alicuius formidine, aut
 potestate terrente autunt. Sed heu p'cholor
 inde metuūt, quia uel amore rerū secularū
 implicant, uel quia aliquo facinoris opere
 confundūt. Multi presules ecclesiarū timē
 tes ne amittam p'dant, et molestiā odiorū
 incurrant, peccantes non arguūt, et torripe
 pauperū oppressores uerent, nec p'imesant
 de seueritate reddende rationis pro eo qd' con
 tinent de plebibz sibi cōmissis, quādo a pote
 tibus pauperes opprimūt, ad eripiendos eos boni
 sacerdotes protectionis auxiliū ferunt, nec verēt
 nūq'p' inimicariū molestias, sed oppressores pau
 perum palā arguūt, increpant, ex cōmuniat
 nūq'p' metuūt eorū nocendi insidias, etiam
 si nocere valeant. Pastor enī bonā aiām suā
 ponit pro oibz. Sicut p'ugil pastor contra a
 bestias oues custodire solet, ita et dei sacerdos sup
 gregem epī sollicitus esse debet, ne inimicū ualset,
 ne p'secutor infestet, ne potentioris cuiusq' cupidi
 tas uitam pauperū inquietet. Pravi autem pas
 tores non habent curam de oibz. Sicut legit
 in ewāgelio de mercenarijs, vident lupū uenien
 tem et fugiūt. Tunc enī fugiūt, quādo potētibz
 tacent, et malis resistere metuūt. De disciplina
sacerdotū in his qui deliquit Cap. xlvi.

Sacerdotes pro populorū iniquitate damp-
nantur: si eos aut ignorantēs non erudiant
aut peccantes non arguant, testante dno ad
phetam, **E**speculatore in te dedi domum israel
si non fueris locutus, ut se custodiat impius a viis
suis, ille iniquitate sua morietur, sanguine vero
mala eius, de manu tua requirant. **S**ic enim heb-
sacerdos pro filiorū iniquitate dampnatus est, et licet
eos delinquentes adinquit, sed tamen non ut
optebat redarguit. **S**acerdotes exquirere debent
peccata populorū, et sagaci solitudine unūquisque
probare, iuxta testimonium dñi ad iherosolimam lo-
quentis, **P**robatores inquit dedi te in populo
meo, dedi te robustū, et scies et probabis vias e-
orū. **S**acerdotes studio corrigendi, facta presertim
debent subiectorū, ut emendatos lucrifacere possint.
Perit autem peccatorē rōuenit arguit, ita
iustum non eruditerari. **S**acerdotes curam habere de-
bent de his qui peccant, ut eorū redargutio ne-
que aut corrigantur a peccatis, aut si in corrigibiles
existant ab ecclesia separentur. **A**trōnt arguunt
qui deapiendo peccantes, nō solum nō arguunt
pro peccato, sed etiam adulantur deapiunt, dicitur
pheta. **E**t erunt qui beatificant populum meum
seducētes, et qui beatificantur pro peccati. **A**trōnt
iterū arguunt qui peccantē non recipiunt et se-
pnuunt, nec alterius delictū tāquam ingemiscunt.
De talibus per ysaiam dñs rōminans dicit, **Q**ui
dicunt recede a me non appropinques michi quia in-
mundus es, isti fumus erunt in furore meo, ig-
nis ardens tota die. **I**nde est quod ap̄le omnibus
omnia factus est, non imitatione erroris, sed

*solando
solando sed despiciunt*

rō passionis miseratione. Sicut. ut ita vicia alic-
 na defleret. quāmodū si et ipse tūli implicaret
 errore. Boni pastores populi debent delicta
 deflere. et totos se plautibus tradere. imitantes
 iheronimū prophetā dicentem. Quis dabit capiti
 meo aquam. et oculis meis fontem lacrimarū
 et plorabo die ac nocte in fectos populi mei.
 Tanq̄ p̄a im̄ de licta. plebis p̄cā sacerdos flere
 debet. Sed affectu rōpatiendi. non actione rōmissi.
 Nonnulli presules gregis quosdā pro peccato
 a rōmuniōne eiciūt ut peniteant. sed q̄i sorte
 uiuere debeant. ad melius exōrtando non uisi-
 tant. Quibus rōgrue sermo diuini increpans
 rōminat. Pastores qui pasatis populū meum.
 uos dispistis gregem meū. eiecistis. nō uisitastis
 eos. Ecce ego uisitabo sup uos maliciam studio-
 rum uestrorū. Honorū studia sacerdotū multa
 diligentia etiam priua plebium facta p̄quirūt.
 ut diuini minimis subditorū peccatis se acceri-
 mos prestant. maiores malos tantos. sibi subdi-
 tos q̄ ac soluitos faciunt. Sicut medici morbos i-
 munes curandos suscipiūt. futuros uero ne
 urepant. medicine obiectu quādā p̄sencia au-
 redunt. ita et doctores boni sic ea que male acta
 sunt resecant. ut ea que admitti possunt ne
 p̄trent. doctrina succurrente preueniant.
 Qui blando uō castigat nō corrigit. arrius n̄te
 est ut arguat. Cū dolōc enī abscondenda sūt q̄ leni-
 ter sanari nō possūt. Qui admonitū secretim cor-
 rigit de p̄cō negligit. pub. luce arguēda est. ut uil-
 nus qd occulte sanari nescit. manifeste debeat e-
 mēdari. Manifesta peccata nō sūt occulta sa-

d' pua

periti

illi

seueritate

infractioe purganda. **P**alam enim sunt arguendi
qui palam nocent, ut dicitur apta obuiatione sa-
nantur. hi qui inuitando eos deliquerunt corripun-
tur. **D**um unus corripit plurimi emendantur. **N**on
est enim ut per multorum saluatione, unus contemp-
tetur. **Q**ui per unius licentiam multi perirent. Ita ergo deli-
quentem sermo est perferendus, sicut eius qui corripit ex-
postulat salutem. **Q**ui si opus est aliquam medietate
in salutem verbo increpationis asperget, lenitate tamen
corde opus est retinere. **D**octores non nunquam durius
ferunt increpationibus subditos, qui tamen amari-
tate eorum quos corripunt non recedunt. **S**epe et
ecclesie censura arrogantibus uidetur esse superbia, quod
a bonis pie fit, crudeliter fieri putant a prauis,
et quod non discernunt recto oculo, quod a bonis fit recto
animo. **N**otandum est ab omnibus pontificibus uehementius
ut tanto rancius erga quosdam agant, quanto durius
a christo iudicari formidant. **N**am sicut scriptum
est, in qua mensura mensi fueritis, in ipsa remi-
netur uobis. **C**oncidie namque omnes delinquimus, et in
multis erroribus labimur. **E**ui enim in nostris delictis
clementes sumus, in alieno peccato rigorem necesse
tenere debemus. **M**ulti aliorum uicia terribilia
sua non aspiciunt, et cum ipsi maxime criminibus
obnoxii teneantur, minora peccata fratribus non di-
mittunt. **P**ropterea trabem in oculo suo non sentit
uult consistentem, et herentem festucam in laqueo frater-
ternit. **F**acilius reprehendimus uicia aliena quam uicia
nostra. **N**am sepe que peruersa in aliis iudicamus, in nobis
nonabilia esse sentimus minus, et quod in aliis reprehendi-
mus, agere ipsi non erubescimus. **F**acilia uicia v-
nitatisque quam uirtutes intendimus. **N**ec quid boni

quisq; gesserit agnoscere. sed quod mali egerit p-
scrutanti. De subditis Cap. xlvii. E. E.

Propter peccatū pmi hominis. huāno gene-
ri pena diuinitis illata est seruitutis. ita
ut quib; aspirat non congruere libertatem. hys
misericordia irroget seruitutē. Et licet p pmi
humane originis. tamē eq; tās dei ideo disciat
hoib; uitam. alios suos cōstituens. alios dnōs.
ut licentia male agendi seruatorū. potestate do-
minantiū restringat. Adam si omīs sine me-
tu fuissent. quis est qui a malis quēpiam cōhibet.
Inde et in gentib; pncipes. regesq; electi sunt.
Interrore suo populos a malo cōterret atque
recte uiuendi legibus subderent. Quitū tamē
attinet ad pncipiōne non est psonarū acceptio apud
deū. qui mundi elegit ignobilia et cōtemptibilia. et
que non sunt ut ea que sunt destruet. ne glorie-
tur in carnō. hoc est carnalis potentia. coram illo.
omīs enī dn̄s. eq; lter et dn̄s fert cōsultūz suos.
Melior est subiecta seruitus. qm̄ elata libertas.
Multi enī inueniūt deo libere seruientes. sub do-
minis constituti. flagitiosis. qui et si subiecti sūt illis
corpore. plati tamē sunt mente. De platis xlviii

p baptisim genitū
aut fideib; dimissū sūt
dimissū sūt

Utriusq; aut or̄ p̄tate seculari exiit. aut
si aliqua cūgit non sub illa curuat ut sup̄bo
timeat. sed etiā sibi subicit. ut huīlior inotescat.
Abat autē hoc apostolico exemplo. qui data sibi
potestate etiam nec ad hoc usus est qd̄ dicebat.
Sed dū posset utilitatis abnuū. seseq; ut paruulū
in medio eorū quib; p̄erat ostendit. Qui apperen-
dis seculi curis aut p̄sp̄erantib; mūdi. in stanti
desudat labore. et hic in futuro uacuis inuenit

3

a reque. tantoq; sarranis peccatorū grauat^r, quā
fit a bonis opib; alienus. **Quāto** quisq; secularis
honoris dignitate sublimat^r, tanto grauius cura
rū ponderib; aggrauat^r, eis q; magis mente et
cogitatione subicit^r, quib; sublimitatis gradus
ponit^r. Nam ut quidam patrū ait, omne qd; sig
eminet, plus merorib; afficit^r, q; honorib; gaudet.
Quāto quisq; curis mūdi maiorib; occupat^r, tanto
facilio; uitis pmit^r. **Si** enī uir ualeat p̄m̄ au
mus uitare querus, quāto magis occupatione secu
lari deuict^r. **Non** statim utile est omne potes
tatis insignie, sed tunc uere est utile si bene geri
tur. Tunc autē bene gerit^r quādo subiectis prodest,
quib; trem homines honores p̄ferunt. **Potestas**
bona est q; a deo donante est, ut malū timore
coherreat, non ut temere malū committat. **Utilis**
autē potestas q; p̄ potestate peccandi libertate habere,
uulq; infelicitus male agendi felicitate. **Cui** intra
seculū bñ secularit^r tēporalit^r impat, siue sine fine
p̄petuū regnat, et de gloria seculi huius ad eter
nam trāseat gloriam. **Cui** uero prauē reg
nā excent, post uestem fulgentē et lūm lapul
lorum, nudi et miseri ad inferna torquendi
descendūt. **Reges** a recte agendo uocantur sac
Ideoq; recte faciendo regis nomē tenet^r, peccā
do amittit^r. **Nam** uirōs sanctos, p̄inde reges
uocari in sacris eloquiis eo qd; recte agunt lib
susq; p̄os bene regunt, et motus resistentes lib
rationabili discretionē cōponūt. **Recte** igit^r
illi reges uocant^r, qui tam semetipos, q; subiec
tos bene regendo modificare nouerunt. **Quā**
p̄m̄ nomē reginū, ad immanitātē trāuertit

crudelitate. Quia ad culmine potestatis uenerit in a-
 postasiam cōfestim labiunt. tantoq; se timore
 cordis extollunt. ut timidos subditos in sui cōpa-
 ratione despiciant. eosq; quibus posse cōtingit nō
 agnoscant. Quibus cōgrue p̄ ecclesiasten dicitur.
 Duce te cōstituerūt. noli extolli. Dū mūdi re-
 ges sublimiores se esse ceteris sentiant. mortales
 tū se esse agnoscant. Nec regni gloriā quā i se illo
 subliuant. aspiciant. sed opus qd̄ sem̄ ad inferos
 deportent intendat. Si ergo tacebūt huiusmodi
 gloria. illa agant que post finē sine fine possideāt.
 Quā ap̄l̄s dicit. non est potestas nisi a deo. quomō-
 dū p̄ prophetam dicit de quibusdam potestatibus.
 Ip̄i regnauerūt. sed nō ex me. Quasi dicit. Nō
 me p̄p̄tio. sed me irato. Unde inferiq; p̄ eūdē p̄p̄-
 tam dicit. Dabo inquit tibi regem in furore meo.
 quo manifestiq; elucet bonā malāq; potestatem
 a deo ordinari. sed bonam p̄p̄tio. malam irato.
 Reges quōdo boni sunt. iunioris esse dei. quōdo uero
 mali. sceleris esse populi. Secūdu eū meritum
 plebū disponit iura rectorū. restante iob. Qui
 regnare facit p̄ potestatem p̄pter p̄tā populi. Itā
 rene eū deo. talem rectorem populi suscipiunt.
 qualem p̄ p̄tā merent. Nōnūq; p̄ malitia ple-
 bis etiā reges mutant. et qui ante uidebant esse
 boni. accepto regno iūq; **De iusticia p̄p̄-**
Qui recte utit̄ regni potestate. p̄p̄ cap. xlii.
 se om̄ib; debet hūiiorē exhibere. ut quō
 magis honoris relinidiē claret. tanto se uip̄i-
 mente hūiuet. p̄ponens sibi exemplū hūilitatis.
 dauid. qui de suis meritis nō tumuit. sed hūiue
 se deuenus dicit. Nilis incedam. et uilis apparebo

fuit

ante deū qui elegit me. Qui recte utitur regni potestate formā iusticie factis magis q̄ v̄bis instituit. Iste nulla prosperitate erigitur, nulla adūsitare turbatur, non imitatur p̄is uiribq̄, nec a dño recedit torrens regni fastigio, huili p̄sudet aīo. Nō eū delectat iniquitas, non inflāuat cupiditas, sine defraudatione alicuius et paupere diuites facit, et q̄ iustā potestate a populis extorquere poterit, sepe misericordi clemētia donat. Dedit deus principibus presulatū p̄ regnū populorū, et illos eos p̄esse uoluit, cū quibq̄ ē eis una nascendi moriendiq̄ cōditio. Desse ergo debet populis p̄ncipatq̄ non nocere, nec dominādo p̄uere, sed condescendo cōsultare ut uere sit utile hor potestatis insigne, et dono dei p̄ tuone utantur membrorū tristi. Membra fideles sunt populi, quos dū ea p̄te quā accipiunt optime regunt, bonam utiq̄ uassitudinē deo largitore restitunt. Vong rex facilius ad iusticiam a delicto regreditur, q̄ de iusticia ad delictū trāssertur, ne ueris hic esse talum, illuc p̄positū. In p̄posito eis esse debet nūq̄ egredi a ueritate. Et si tali titubare cōtigerit, mox resurgere. De patia p̄ncipi. **P**leriq̄ p̄nceps iustus etiam malorū errore dissimulare nouit, nō q̄ iniquitati eorum cōsentiat, sed q̄ aptū tempus correptionis expectet, quādo eorū uita uel emendare ualeat uel punire. Multi adūsus p̄ncipes cōuersionis tramine detegunt. Sed probare uolens deus clemētiā p̄ncipi, illorū mala cognoscere p̄mittit, istos uō deservit. De illorū malo bene istis facit, dum culpas quas illi agunt, isti mira patientia indulgent. Redde malū p̄ malo uassitudo iusticie est. Sed

qui clementiā addit iustitie, non malū p malo
culpatis reddit, sed bonū p malo offensis im-
partit. De delictis pncipū sive exemplis. I.

Difficile est pncipem regredi ad melius si ui-
tus fuerit implicatus. Populi enī peccantes
iudicem metuūt, et in malo suo legibz coercentur.
Reges autē nisi solo dei timore, metuqz gelēne
coerceant, liberi in pceptis prouūt, et p abruptū
licentie momē fatiqz uiciorū labunt. **Q**ūto
quisqz in superiori cōstitutus est loco, tanto in uiuio
ri uersat pncipio. **E**t quōto splendoris honore tel-
sior quisqz est, tanto si delinqt pncō maior est.
Potentes enī potentē tormenta patiūt. **C**ui enī
plus cōmittit, plus ab eo erigit, etiam cū usura
penarū. Reges uitā subditorū facile sicut exemplis
uel edificant uel subūtunt. **I**deoqz pncipem non
oportet delinque, ne formā peccandi faciat pncō
eius ipunita licentia. **N**am rex qui ruit in uitis
nō uiam ostendit erroris, sicut legit de iero
bonū qui peccauit et peccare fecit israel. **A**lli
autē assēbit quicqz exemplo eius a subditis p-
petrat. **S**icut nōnulli bonorū pncipū deo pla-
nā facta sequūt, ita facile multi eorū praua
exempla sectant. **P**leriqz autē apud iniquos pnci-
pēs necessitate magis qz uoto mali existunt dū
imperijs eorū obediūt. **N**ōnulli autē sicut pncip-
es sunt sequi reges in malū, sic pigri sunt imitari
illos in bonū. **S**epe unde mali reges peccant, inde
boni iustificunt, dū pcedentū cupiditatē et mali-
nam corrigūt. **N**am reuera peccatis eorū com-
mūnt, si qd illi diripuerūt isti retentāt. **C**uius pncō
quisqz sequit, necesse est ut eius penam sequatur.

Neq; enī impar erit supplicio, cuius errori quisq;
par est. ut vino. ¶ De p̄ncipes legib; teneant.

Iustum est p̄ncipem legib; obtempere sicut
tunc enī iura sua ab omib; custodiēde
existinet. q̄ndo et ipse illis reuerentiā prebet. P̄nci-
pēs legib; teneri suis, nec in se posse dāpnare
iura, que in subiectis cōstituūt. Iusta est enim
uocis eorū auctoritas, si qd̄ populis prohibent, sibi
licere nō patiantur. Sub religionis disciplina se-
nili potestates subiecte sunt. Et quos culmina
regni sunt p̄diti, uinculo t̄m̄ fidei tenent. ¶ Ita
ut fidem tristi sub hys legib; p̄dicerent, et ip̄as fi-
dei p̄dicationē morib; bonis cōseruēt.

¶ De disciplina p̄ncipū in ecclesia. Cap. Iii.

P̄ncipes seculi nō nūq; intra ecclesiā potest
tatis adēpte culmina tenent, ut p̄ eandem
potestātē disciplinā ecclesiasticā minuant. ¶ Ceterū
intra ecclesiā potestates necessarie non essent, nisi
ut qd̄ nō p̄ualet sacerdos efficere p̄ doctrine sermo-
nem, potestas hoc impet p̄ discipline terrorem.
¶ Sepe p̄ regnū terrenū, celeste regnū p̄ficiat. Et
qui intra ecclesiam positi, contra fidem et discipli-
nam ecclesie agunt, rigore p̄ncipū cōterant. ¶ Ita
q; disciplina quā ecclie utilitas erere non p̄ualet,
terribus sup̄borū potestas imponat p̄ncipalis, et ut
uenerationē mereat, utiute potestatis imp̄nat.
Cognoscat p̄ncipes seculi deo debere se rationem
p̄ter ecclesiam populi, qm̄ a cristo tuendam sus-
cipiūt. Nam siue augeat pax et disciplina ecclie
p̄ fideles p̄ncipes, siue soluat, ille ab eis rationē
eriget, qui eorū potestati suam credidit ecclesiam.
¶ De iudiciis. Capitulum. Iiiii.

Delictū p̄tinet p̄ncipū. qui prauos iudices
 contra uoluntatē dei. populis fidelib9 p̄ferūt.
 Nam sicut populi delictū est. quōdo p̄ncipes mali
 sunt. sic p̄ncipis est peccatū. quōdo iudices iniqui
 existunt. Bonus iudex sicut noscere cuiusq; nescit. ita
 p̄desse omnibus iudicat. Alijs enī prestat censura uis
 tite alijs hōmib9. Et iudicia sine p̄sonarū acceptioe
 suscipit. non infirmat iusticiam. auaricie flāma.
 nec studet auferre alteri. q̄d cupiat sibi. Boni iudices
 iusticiam ad solam obtinendā salutē et̄nam susci
 piūt. nec eam muneribus acceptis distribuūt. ut dū
 de iusto iudicio temporalia lucra nō appetuūt. p̄mo
 et̄no dicent. Om̄is qui recte iudicat. stateram in
 manu gestat. et in utroq; penso iusticiam et m̄iam
 portat. Sed p̄ iusticiam reddit p̄tī sententiā. per
 misericordiam p̄tī temperat penam. ut isto libra
 mine quedā p̄ equitatē torrigat. quedā uero p̄ mi
 serationē indulgeat. Qui dei iudicia oculis suis
 ponit semp̄ timens tremensq; in negotio refor
 midat. ne de iusticie tramite deuians cadat. et uide
 non iustificat. inde potius rōdempnet. *De p̄uis.*

Nemine stultorum uel inprobōrū iudicib9. *lv.*
 optere iudicem esse. Nam stultus p̄igna
 uiam ignorat iusticiā. inprob9q; p̄ cupiditatem
 corrūpit quā iudicat ueritatē. Graui9 latebant
 pauperes a prauis iudicib9. q̄ acruentissimus hos
 nbus. Nullus enī predo tam cupidus est in aliens;
 q̄ iudex iniqu9 i suis. Latrones matressis faucibus
 ac latebrosis latentis insidias ponūt. isti palam
 rapacitatis auaricia insecunt. Hostes n̄. n̄ho
 rū sanguinē intendūt. iudices q̄si crudelissimi
 tan rufices ciuū oppressione sua subiectōrū uitā

illū

tm

extinguit. Qui enim destrunt multi sunt, rari qui
 pullos legum moderamine regunt. Plerumque et boni
 iudices sunt, sed multos rapaces habent. Nonnulli
 figura ut ait quidam magis scilla pingit atque destruit
 ipsa quidem humanam speciem gestat, sed corporibus
 canibus atincta et circumdata. Non aliter quibusdam
 potestatibus accidit ut ipsorum humanitatem inuicem
 iniquorum scelerum perturbet. Sepe iudices prauis
 cupiditatis causa, aut differunt aut putant iudicare
 nec finiunt cepta prius negotia, quisque mercedibus
 eorum qui causant exhauriant. Quidam enim iudices
 non causam sed dona considerant, et sicut negligentes
 sunt in discussione causantur sic in eorum dapnes
 solati sunt. Iudices prauis iuxta prophetam ubi, quasi
 lupi uespere non relinquunt in mane, hoc est de
 plentis uite tantum commodis cogitant, non de futuris.
 Vita enim ista uesperum, futura uero mane accipit.
 Et bene ait quasi lupi, quia luporum more auertit
 diripit, et uix pauca pauperibus derelinquit.

De uerbosis et iracundis iudicibus. Cap. xv.

Uerbosi iudices et elati ut sapientes uidentur
 non discutunt causas sed asserunt, sique conueniunt
 bant iudicij ordinem, dum non suo contenti officio, ali-
 ena presumunt. Quidam dum iudicare incipiunt, iustitiam
 tur, ipsamque iudicij sententiam in insaniam uertunt.
 De quibus recte per prophetam dicitur. Qui conuertit in
 furore iudicium. Qui enim iratus iudicat, in furore
 iudicium mutat, et profert ante sententiam quam cog-
 noscat. Furor in iudice inuestigationem ueri non ua-
 let attingere, quia mens eius turbata furore ab in-
 strumatione alienatur iusticie. Iracundus iudex iudicij
 examen plene conueniri non ualet, quia talique

furore non uidet. Cui autē repulso furore iustitia: facilius ad rotuendā ueritatem, mentio serenitate consurgit, et sine ulla perturbatione ad equitatis intelligentiā puenit. De acceptioe personarū. l. vii.

Non est persona in iudicio cōsideranda, s. iusta. Sptū est enī. Non accipies personā pauperum in iudicio. Et iterū. Non miserebeis pauperi in iudicio. Cui enī cōsanguinitatis uel amicitie fauore, siue inuicem odio iudiciū p̄tunt sine dubio in tristū qui est ueritas et iustitia perire noscunt. Iniqui iudices errāt in ueritate sententię, dū intendūt in q̄litate p̄sonę, et exultant sepe iustos, dū impbe defendūt iniquos. Cui autē recte p̄sidere studet, nec p̄rem palpare nō uit, n̄ rohibere a iustitia didicit. De muneribz. l. viii.

Qui recte iudicat, et p̄mū inde remunerationis expectat. Fraudem in deo p̄trat qui iustitia quā gratis imp̄tore debuit, acceptioe peccati uendit. Bonus male utunt, qui iuste p̄temporalis luro iudicant. Tales quippe ad ueritatem non iusticie defensio, sed amor p̄mū puocat. Cuius si spes nūmū subtrahit, cōfessim a iusticie defensione recedunt. Acceptio munerū puaricatio ueritatis est. Unde et p̄ iusto dicit. Cui erant manus suas ab omni munere, iste in exercitiis habitat. Finitio nūmū sibi dephendit, mendaciū, falsidicorū enī iudicem, paup̄ autē dum nō habet qd offerat, nō solu audiri cōrepm̄t, sed etiam contra ueritatem opp̄nit. Cui uiolat auro iusticia, nullamq̄ reus p̄m̄esat culpā, quā redimere nūmū existimat. Plus enī obtinet mentē censoris amor luri, qui

equitas iudicij. Tres sunt muneru acceptiones quae
 contra iustitiam huana uanitas uulnunt dē fructu
 ammonitū, adulatio laudis, et corporalis appetitio,
 muneris, facilius puerit aīng rei cor pce munit
 q̄ gratie, laudisq̄ fauore. Quor modis iudiciū
 huānū p̄nt. timore, cupiditate, odio, amore. Et
 more, dum metu potestatis alitūg ueritate loqui
 expauescūg, cupiditate, dū p̄mō muneris alitūg
 corrupit. Odio, dū contra quelibet adulari mo
 lim. Amore, dū amico uel p̄uicuis prestare mō
 tendim. Hīs enī q̄tuor causis, sepe equitas uo
 larur, sepe inotentia ledit. *De testibz in q̄s.*
Et si mendaciū gratis dicit, q̄tō magis fauore
 q̄rat. Neq̄ enī decet multiplici cōuentus fal
 sorū, si tantū p̄sentia sit nūmorū. Testis falsificat
 tribz p̄sonis est obnoxius, p̄mū deo q̄ p̄uicando cō
 temptat. De quē iudiciū quē mentiendo fallit. p̄
 tremo inotentia, quē falso testimonio ledit. Testis
 falsis cōiūctis, in de mendaciū falsitas reperitur.
Et si separati fuerint, exanone iudicantia nō
 manifestant. Nam sicut in unitate prauorū
 grandis est fortitudo, ita in separatione maior e
 infirmitas. Unū quidem triment habent et qui
 falsitate p̄mit et qui sup̄mit ueritate, quia et ille
 obē uult, et iste p̄desse non uult. Peior autē est
 testis qui ledit, q̄ qui prestare nolet. Nam ille ma
 lignus est, iste uultus. Iniquus testis q̄uis sua fal
 sitate corporibus impedit, amō animo in nichil
 dāpni conferet. Erut autē ille apud deū cōdep
 natus, qui adūsus inotentē falsum testimoniu
 uel dicit, uel dicentibus credit. Nam non solū
 ille reus est qui falsū de alio p̄fert, sed is qui cito

fraudulente cito dep
 hedit mendaciū falsū
 corū et tepidū sibi nō
 quest

+ rob g

A fraudulente cito dep
 end in p̄sō sibi nō quest

aurē criminibus p̄bet. Qui metu potestatis ue-
 ritatem occultat. eiusdē ueritatis iracūdiā sibi
 relinquit. quocirca plus p̄metur hominē
 q̄ diuinā t̄pidat indignationē. Beatus aug.
 testimonio innocens ab scelere obiecto purgat.
 Impius p̄ditione etiam inique punit. Ne pen-
 deret xp̄ianū mortis obnoxiū p̄dere. et ad effun-
 dendū sanguinē infelicitis uorem testificacionis
 p̄bere. Sermo enī iusti hominis tantū ad misteri-
 um debet esse salutis. Ira enī indignatio et tribu-
 lationes. et inuisiones p̄ angelos malos.

Negociorū forentiū sectatores / caulidias. lx.
 p̄t p̄rimi dilectionē. seculari negotium
 deserere debent. aut certe manente p̄mi carita-
 te negotiū seq̄ terrenū. Sed quia p̄rarū est ut
 in iurgantes caritas maneat. postponenda est rei
 misatio ut p̄seueret dilectio. Antiqui forentem
 eloq̄tia t̄mūā fraudiam nūcupabant. eo q̄ t̄u-
 sidiā in certūibz misarū omissis q̄ agunt uelut
 rantes aliterutro sese latebant. iurgia q̄ misarū
 ad t̄mūā suas t̄mutat. De opploribz pauperū. lxi.

Pauperū oppressores tunc se sciunt giuori dig-
 nos sentētia. quōdo p̄ualuūibz quos nocere
 uoluerint. Nam tanto atrocio futuro supplicio
 t̄dēpūandi sunt. q̄nto hic foras t̄nt miserorū
 uitam inualuerint. Audiant iudices et qui p̄-
 sunt populis. q̄a p̄ temporalibz molestis q̄ plebi-
 bus ingerūt. et t̄no incendio tremabūt. testante
 d̄no p̄ ysaiam p̄phetā. Iratus sum inq̄ sup̄ popu-
 lum meū et dedi eos in manu tua. non posuisti
 eis misericordiā. aggravasti iugū tuū ualde. Des-
 cende in puluē. sede. tate. in t̄ra in tenebras. ueniet

repete

Sup te malū et uelies, et irruet sup te ^{ortū es} iram quā
non poteris eripere. ueniet sup te miseria quā
Magis mala facientibus, q̄ mala patientibus
debent. **A**lli em̄ praua faciendo in malū p̄ficiunt
isti patientes a malo corrigunt. **D**eus autē p̄
las uolūtates aliorū in alijs multa operat̄ bonū
Malignantiū homī uolūtas neq̄ potest im
pleri n̄ d̄ dederit potestate. **N**am dū homines
deo p̄mittente malū q̄ cōcupiscunt p̄ficiunt, ip̄s
dic̄ facere, qui p̄mittit. **I**nde est qd̄ scriptū est p̄
pheta **S**ierit malū qd̄ dñs non fecit. **D**e
tamen q̄ iniqui ex mala uolūtate querūt idat̄
tō deus p̄ficiendi dat potestate p̄ suam bonam
uolūtatē, quia ip̄s de nr̄o malo multa ope
tur bona. **E**uidam tū dei uolūtatē resistunt
uestientes cōsiliū dei faciunt, quo nouerit sic deo sub
iecta esse omnia, ut et ipsi qui eius dispositioni adu
sant, eius impleant uolūtatē. **P**er uia in hac
uita bonū iudicant a malis, ut iterū in illa uitā
mali iudicent a bonis. **S**ic ut etiam hic sit bonū
temporalis afflictio, et illuc eterna remuneratio.
Porro necessario sūt mali, ut q̄nens bonū offen
dunt, flagellent̄ ab illis. **H**inc est qd̄ de dei in
furore sui testat̄ dñs. **S**ed q̄nens ita fit de dei in
dignone p̄dit, ut deus p̄ illos in eos seuiat, q̄
flagellando emendare desiderat. **S**ed illi uolū
tissima uolūtatē, illi uero crudeli intentione,
sicut p̄ **pheta** dicit̄ de eodem assur. **I**pi autē
non sic arbit̄, sed ad cōterendū grauati est cor
eius. **A**ttorem sup eos diuinū furorē uenturū
qui existunt p̄secutores, et uolenti p̄secutores et
uolenti fidelibus. **C**onsolando em̄ **pheta** deus

p

suos in iudicare punitit. Ad ius eos inquit qui
 te iudicauerunt, ego iudicabo. et tribabo eos hostes
 tuos in iudicibus suis. et quasi a nullo sanguine suo
 inebriabunt. Habet aliquis usum et malorum in
 iudicatis. qd electos dei suis moribus lauant. Ar
 p hoc vita impiorum sibi deperit. iustorum autem no
 perit sed pfitat. In eos mali p tribulationis certam
 ad presentem odiendam uitam erudiunt. In idum em
 pdest p uisorum prauitas utilitati iustorum. In eos
 malicia sua erudiunt. et ad regna celorum reqreda
 molesta temporalia ipellunt. Pbat hoc exemplis
 israheliticis plebis. Quae tunc duris agebat in e
 gipto. qm do optebat eam p moysen ad terram re
 pmissiois uocari. et ex malis que in egypto pa
 rebant discedere. et ad pmissam patriam festina
 re. Iniqui du constanti iusti in psecutionibus suis.
 aspirant. mentis confusione tabescunt. et du adu
 sa ostentant nec uincunt. tandem sine punitate in
 saqua confundunt. Stulti contra bonos studium
 pulitatis assunt. Quibus du pspicitur elucet.
 iactant de suis meritis gloriant. et honorum atq
 iustorum detractoribus detrahunt. Inq eis aduersa
 ringerunt. mor ad blasphemiam pusillanitate ai
 rotunt. Quidam simplicium uescientes dispensatio
 nem dei. in malorum pfertibus scandalizant. dicitu
 res uita ppheti. Bre uia impiorum pspat. bene est
 omnia qui puaritant. et inq agunt. Qui ergo
 hoc dicunt non mirent p prauorum hominum repale
 et ad uitam felicitate aspirant. Sed magis nouis
 sum eorum intendat. qita uel post hoc etna suppli
 tia pparent. dicitur ppheta. Ducent in bonis
 dies suos. et subito ad inferna descendent.

= futura desiderada

d' afflictionibus

Iustus in aduersis probari se cognoscitur. **De**
non deici. Viri sancti plus formidant **Car**
prospera quam aduersa. quia dei seruos prosperam de
uita. aduersa uero erudiunt. Ideoque sancti uiri totum
ita portare debent aduersa. ut frangi non queant.
Tunc magis sunt dei oculi super iustos. quando eos affli
gi ab iniquis. Pudentia superba punitur. Nam
tunc eis gaudia disponunt eterna. quando presentium tribu
latione probantur. Omnis uirtus huius tribulationibus. non
comparant persequentibus. Propterea quia si quis in hac uita
tribulationibus acciderit. non stat. sed reuertit tristitia.
Cum uita future premia diligent erogitant. mala
omnia uite presentis equanimiter portant. non enim illis
redire. huius amaritudinem temperant. et ex erum
te illis. breuitatem huius despiciunt transitoriam. Ex
uati diuiso malo temporali. Putilitate eorum
est. quod uite istius mala preferunt. quia dum in dolo
re grauatur. cupiditatis et luxurie. uictoriamque re
terorum mala non appetunt. Plus potest saluti tempore
nones seculi. quam prosperitates. Nam ex prosperitate
in deterius itur. ex temptationis dolore in melius
proficitur. Unusquisque ad temptationem animi parare
debet. Nemo enim dum sperat temptatione grauatur.
Dure autem punitur si non sperata aduenit. Sapienter
est contra omnia aduersa. aduersa autem meditari. nec
inueniri casus debet. que non consilia eius preueniunt.

De amatoribus mundi Capitulum. Item.
Mundi amatores non solum ex eo rei sunt. quod
infirma pro sumis appetunt. uerum etiam et
miseri propter quod cum graui erupna ad ipsam desiderata
perueniunt. Grauius torquet impio. mundi ex
aggerando comoda. quam iustus tolerando aduersa.

100

nolit

Quis enim bona mundi diligit, uelut non uelit timore et doloris pene succubabit. Quibus plus quam oportet res terrena diligunt, maiorem sibi ingerunt dolorem res ablati quam amorem perire ebant possessione. Cum gratia enim merore amittunt, que tunc magis amore habent. Nihil autem carendo dolent, que nunquam possidendo diligunt. Sciunt seculi lucra sectantes, quantum sint uana uel adusa que diligunt, que etiam nec in hoc seculo sine graui contritione conuincunt, et per quibus in futuro supplicio penas dabunt. Nunc qui in seculum desideriorum uoluntate persistunt, bene testimonium prophete dicit: factus est effraim panis submericuis qui non reuolat. Hoc est, ita obruitur caritate seculari amoris, ut nunquam resipiscant ad deum amore reuolere mentis. Egestas est electorum que peregrinat a bonis sempiternis, et in hoc seculo diuitijs et uirtutibus uacuant, se seque inopes esse nesciunt. Ad hoc per apocalypsim iohannis, qui contra hunc mundum amore dicitur. Dicitur que diues sum et locuplex, et nullus egeat, et nescis quia tu es miser, et miserabilis, et pauper, et nudus. Glorie temporalis seque et si nudi sunt foris fulgore potestatis, interius fame uacuant sunt elatione superbie. Sicut calamus ceterique quidem uacuant, sed interius uacuant. Ob hoc reprobis exterius ut calamus nitidi, interius uacui. Electi uero exterius quasi arborum cortices fedi, interius uero solidi sunt. Qui per uero cultu incedat, audiunt prophetam quemadmodum de restat eorum corporalia uestimenta, et quod succellus habeat nuda reposita et ornata. Hoc est, per suam odore ferorem, et per bona funiculum cetera. Legit prophetam

+
 Et in hoc seculo diuitijs immoratur
 egestas uirtutum est que sic habundat uirtus

Egestas uirtutum
 Egestas uirtutum

2216

diuites quorū spes opulencia est. et audiant eum
 dicente. **De** qui opulenti estis. **Quinto** em̄ quilibet
 potentia minor est. tantomagis liber est à peccatis.
Nam patrimoniu grande. temptatio est. **Plus**
 uenerat hoies in hoc seculo p̄ tempali potentia
 q̄ p̄ reuerētia sanctitatis. **Disapunt** em̄ q̄d̄
 fut̄ dices. qd̄ hoies sunt omnino desipiūt. **Sunt**
 quidam uisti qui sine lesione tūgdam suis rebus
 utunt̄. **Item** sunt quidam diuites hūiles. quos
 non inflat supbia rerū. ueluti pleriq̄ fuerunt
 s̄a ueteris testamenti. qui et affluēbāt diuitijs et
 tamē hūilitate pollebant. **At** contra supbos q̄s̄
 diuites. rerū copia facit elatos. quorū uo sunt
 opes in uitio. sed uoluntas. **Nam** tamen i rebus
 non est. sed in usu agentis. **Est** elatio pauperū
 quos nec diuitie eleuant. et uolūtas in eis sola
 supbia est. **His** et si opes desunt. p̄ter meritā tamen
 timorē. plus q̄ supbi diuites tōdemptant̄. **Securi**
 uult esse diues. paup̄ eē non uult. **Sed** q̄modo em̄
 diues quietus. quē sius stimulus res ip̄e ne timent
 semp̄ faciunt inquietū. **Et** ideo eligit cupiditas
 inquietū esse et timidū diuitem. quia securū pauis
 sup̄ta tōtentū esse et pauperē. **Bonus** bene utit̄
 qui diuitijs sibi concessis in rebus salutaribz per
 fruūt̄. **Bonus** male utit̄. qui aut uiste p̄ tempo
 rali lucro iudicant. aut aliq̄ boni p̄ uarie glorie
 appetitu faciunt. **Malis** male utunt̄. qui uarias
 cogitationes operibz prauis pficiunt. **Bene** male
 utunt̄. qui luxuriam carnis coniugali honestate
 restringunt. **Sed** sicut malis bene uti bonū est. sic bo
 no bene in melius est. **Et** sicut bonus male uti
 malū est. sic malis male uti pessimū est.

Orauer in deū delinquūt. *De auaritia mīe. lxxiii.*
 qui diuitis a deo tōressis non in rebus salua-
 ribus. sed in usibus prauis utunt. Resnūt em̄
 imprii pauperibz. oppressis subueniē despiciūt.
 Et inde magis augent delicta unde redimere de-
 buerūt. Hoc habet tantū bonū. possessio presen-
 tū rerū. si uitam reficiat miserorū. Pter hor
 temptatio est mūdi lucrum. Tantoq; maiora
 supplicia in futuro dabunt. quō et ipō maiora
 sunt. Potentes em̄ potēt tormenta patient.
 Terrena om̄ia seruando amittimus. largiēdo
 seruamz. Patrimonū em̄ reventū perit manz
 autem erogatū. Diu em̄ tū rebus nostris dura-
 re non possunt. quia aut nos illas moriendo
 deserimz. aut ille nos uiuentes deserunt. P diu-
 sitate usus de rebus mūdatis peunt. qui eas tu-
 pidus rapiunt. Alij uero saluant. Dū in eorum
 pulchritudine conditoris pulchritū pudentiam
 laudantes mirant. uel diu p miserordie opus.
 et hys celestia bona mirant. Miserordia a con-
 pacendo aliene miserie uocabulū sortita est.
 Nullus autē in alio esse miserors potest. qui pra-
 ue uiuendo in se miserors non est. Qui enim
 sibi nequū est. tu bonus est. Nulla scelera posse
 redimere elemosinis. si in peccatis quisq; pman-
 serit. Tunc autē fructu elemosinarum indulgētia
 rōndit. quō ab scelerū opere desinit. Verū est
 q peccata om̄ia miserordie opibz expurgent.
 sed si iam taceat peccare. qui miserordia ipnt.
 Ceterū nulla est delicti ueua. quō sit pedit
 miserordia. ut eam sequit peccata. Non est
 elemosina. que glorie magis causa. qm̄ miseror-
 die nuptit uirtutū. Quali em̄ uirtutione ab uno

quorum largitur taliter et apud deum recipitur. Qui
ergo hic de bono laudem appetit presentem. Spem
perdit. et gloriam mercedis in futuro non recipit.
Cum enim multa instantie pauper passus. etiam
ipsum misericordie opus in peccatum conuertitur.
In tantum elemosinariam opera peccata extingunt.
atque in tanto ad regnum seculi futuri proficiunt.
ut etiam iudei celestis in futuro iudicio uenies.
in dexteram consistentibus dicat. Esurui et de-
distis michi manducare. Sitiui et dedistis mi-
hi bibere. Hospes eram et collegistis me. Audui
et operuistis me. Quibus etiam bene permittit
dicens. Venite benedicti patris mei percipite pa-
ratum uobis regnum. Hic autem quos nulla predece-
ntia elemosinarum facta sequitur. eternum iudicium uoce.
sic dicat. Esurui et non dedistis michi manducare.
Sitiui et non dedistis michi bibere. Quibus iuste
dicat. Discedite a me maledicti in ignem eternum.
qui patris est diabolo et angelis eius. Qui hic mi-
sericordiam non impendit. illuc pietatis fructum non
inuenit. Exemplo ardentis iuuentis qui in inferno
attenuissima petenda compulsum est. qui tenuissima
hic negare studuit. Quid retribui subtilius. quid
districtius poterat. Guttam aque ardens perit.
qui nimis panis negauit. Sero iuues oculos a-
peruit. quando lazaram pauperem negauit. requescentem
uidit. quem inuicem ante ianuas uidere des-
perit. Non solum qui esurienti et sitienti et mi-
sero beneficium largientis impendit. uel super alium
indigenti largitur. Sed et qui inuicem diligentem
qui lugenti affectu compassione et consolationis
impartit. aut in quolibet necessitatibus consilium
adhibet. elemosina proculdubio facit. Namque do-

trine bonū, elemosina est; et misericordia carnali
 euuentior est. **Qu**ntūq; egeus possit, etiam si in-
 digentem simulet, ex toto illi corde cōmiserandiū
 oportet. **E**t licet ille fortasse fallam indigentis
 sperem pferat, is tamen qui simplicit̄ impit̄,
 fructū misericordie non amittit. **Qu**āuis quisq;
 sit egeus, nullus tamen inde tribuat egeuti exu-
 sationē inopie potest obtendere, quōdo ex precepto
 saluatoris etiam calicem aque frigide p̄cipiamur
 indigenti p̄bere. **Q**ui si aliud non habentes, ip̄m
 benigne huiusmodi, necdem p̄culdubio nō amitti-
 mus. **C**eterū si amplius possumus, et egestatem si-
 mulando minus largimur, non egeum sed deum
 fallimus, cui conscientiam nostram abscondere
 non possumus. **D**ue sunt elemosine, una corporalis,
 egeuti dare quicq; poteris. **A**ltera spiritalis, diuiti-
 tere a quo lesus exiteris. **H**arū p̄ma adhibenda
 est miseris, secūda malis. **E**rit ergo q̄d semp̄ imp-
 nas, et si non pecuniā, saltem uel gratiam. **N**on
 erit elemosina cū nūmuratione prebenda, ne co-
 mitante tristitia, merces pereat dispensata. **C**ur
 autē bene tribuit, quōdo cum mentis hilaritate
 p̄ber. **U**nde et apostolus. **H**ylarem eū datore
 diligit deus. **M**etuedū est itaq; ne paup̄ aut cū
 redio nostro oblata suscipiat, aut ne om̄nō p̄-
 missy merens tristis p̄cedat. **D**e rapinis alienis
 elemosinam facere, non est officīū miserationis,
 sed emolumentū sceleris. **U**nde et salomon. **C**ui
 offert inquit sacrificiū de rapina pauperū, tanq̄
 si quis uictimet filiū in conspectu patris sui. **C**ui
 eū iniuste tollit, iuste nūq; distribuet, uet bene
 alteri prebet, q̄ ab alio male errorquet. **M**agnū
 scelus est res pauperū prestare diuitibus, et de superbo

8. *toturnu*

mopu amere fauores potentu arentis aqua
tollere. et flumina que non indigent irrigare.
Nonnuq diuitu largitas prodiga. non ad uti
litatem. sed ad elationem effundit. Compari
oportis qui no ad edificationem docent audie
tiu. sed ad sue glorie exaggrandu

Peophensibilis est supflua effusio largitatis.
Nam qui modu seruat. auarus nulli est. sed om
nibus largus est. Dispensator non debet esse prodiga
sed discretus. largiri eni debet qntu oportet. ut re
nendo i uno mensura suffinat plurimis. De

Uantū enī in hac uita breuitate huius mudi
est licitū operari bonū. Illic autē non iam
operatio expectat. sed retributio meritorū. Nec uita
impis longa et grata est. mortalis autē uistorū
amara et breuis est. Et licet uita ista breuis sit
mora tamē sibi fieri credit. quia qntulibet
breue sit tempus spatū. tamē et si uuenti parū
est. amantū. p̄tuldubio longū est. Qui uite pre
sentis longitudinem non de suo spatio. sed de eo
fine cōsiderat. qntū sit misera et breuis. sane uilit
pensat. Vita enī presens quia ipis suis incrementis
defiat. breuis est. suo enī augmento perit. dum id
qd uidet in futuro p̄ficere in p̄terito defiat. Item
ex ipō esse breuis uita p̄sens ostendit. ex quo nō p̄
p̄manet. sed finit. Tela enī consumat filis. et uita
hōmīe explet diebus singulis. Qd̄ diu in hac uita
querit utriū augmentū. aut rectius detrimētū. Ita
tū. Sed quomō possit recte dici augmentū. qd̄ per
dimesiones emittit. ad mortis tendit detrimētū.
Qui uitam longam querit. ad eam tende uita
p̄ qua tristitans es. id est et̄nam. non ad istam de
qua ad eruenđū te descendit uita et̄na. id est

christus ubi carni coniuncto. Nec est enim uita uita-
lis. nam est uita moralis. Mori oportet hominem
in carne. mundo. ne moriat in aia xpo. Nam tunc be-
nignus uiuere credit. si seculum moriens in
solo deo uiuere delectet. De mora uite istius. redi-
patit iustus. eo qd ad desiderata patriam tarde p-
ueniat. et uite p'sentis erupnam serig amittat.

De exitu ab hac uita sap. lxxvi.

Quamuis scia huius uite erupnam liberari se cupi-
ant. nro uolentes exire de corpore. dei tamen
dispositione plerumq; diu in hac uita vsant. ut p-
logu tolerantie experimentu solidius eoru parte
tia roboret. Multi uitam odio habent. et tamen
mori timent. qd plerumq; in angustia contingere
solet. Sicq; contrario affectu. et uiuendi habent te-
dium. et moriendi metu. Solicite debet unusquisq;
uiuere. et semp finem uite sue considerare. ut
de contemplatione illiq; huius seculi blanditias taceat.
Sapientum est enim. In omib; opibus tuis memorare
nouissima tua. et in etnu non peccabis. Veniu-
ri exitus ignorantia incerta est. et dum mori-
quisq; non existimat. tollitur. Unde quisq; festin-
ne in iugentibus suis rapiat. simulq; uita cu culpa
finiat. Nam uicentor dyabolus eos quos uiuere
attendit ad uicia. subito morientes per alie uitae
ad tormenta. Sepe diuites in hac fallaci uita. da de
potente gloria. de reru habundantia gestunt. repe-
te hora qua nesciunt. in pulso exitu rapiunt. atq;
absorbente pfundo. cruciandi etius gehene icendiss
deputant. De quibus p propheta dicit. Ducit in bono
dies suos. et in punto ad inferna descendit. Iniq;
moriens qui in multis iniquitate sua ad culpam
traxerat. delectatione peccati. multos a culpa reuocat
terrore tormenti. Ad etiam psalmista testatur
dicens. Ictabit iustus cum uiderit uindicta. In
manus suas lauabit in sanguine peccatoru. In
peccatoru enim morientiu sanguine iusti lauauit

manus. quia dum corū pena conspiciunt. conspiciunt
 uita mūdant. Cuius em talis crudelis exitus terruitur
 non solū qui uiderit refugit. sed alios etiam ab
 imitatione illigētia ualuerit exhortatione con-
 uelat. In exitu uite. aīe electorū timore terrentur
 metu. morte utrū ad p̄miū. an ad supplicū trāscat.
 Quidam autē electi in fine suo purgant a leuibus
 quibōdā peccatis. quidā uero in ipō suo fine hō-
 la. restant. eternorū contemplantatione honorati.
 Quos em quisq; in hac uita sic iustus. tunc
 dum de corpore isto egreditur. p̄uinciat ne digno
 supplicio sit. Nullus est em homo absq; peccato.
 uer quisq; potest seruus eē de dei iudicio. si em
 et de orōlis uerbis reddenda sit ratio. siue iustorū
 optimū uoimno tranquillā cōmendat. ut ex eo mir-
 ligantē sanctorū habere consortiū ex quo ab hoc ter-
 pore sine ueracōne dura tollit. Prauos autem
 homines apostate angeli p̄cipiūt morientes. ut eis
 sint ipi tortores in penis iqu fuerūt suāsores i i-
 nys. Et si pietas p̄ defunctis fidelibus flere iubeat.
 fides tamen p̄ eis lugere uetat. Illi em deplorant
 sunt in mortem. quos miseros infernus ex hac uita
 recipit. non quos celestis aula lenificandos includit.
Penitentibus exemplū. ¶ **De penitentiā.** Leu-
 iob p̄m̄q; eribuit. quōdo post funea nel flagella
 ad huc in sui redargutione etiam in cilicio et cinere
 lamenta penitentiū sumpsit dicens. Idcirco ago pe-
 nitentiā in fauilla et cinere. Post hunc uolū dicit
 penitentiē magisteriū p̄buit. quōdo graui uulnere lap-
 sus dū audiret a p̄pheta. p̄m̄ suū confessam penitentiā
 et culpā suā penitentiē confessione sanauit. Sic
 uirtute et aliā multa peccata confessi sunt. Penite-
 ntiā egerūt. displicuerūt sibi q̄les fuerūt. et quales
 p̄ dei misericordiam facti sunt illi placuerūt. Est
 autem et penitentiā medicamentum uulnēris.
 spes salutis. p̄ quū peccatores saluantur. p̄ quam de-
 ad misericordiam p̄uocant. que non tempore peccati

* hic est xp̄iane miseratiōis affectus ut p̄ unoq; mor-
 tuo. sacrificiū deo offerat. Inde ē qd scriptū est. Et
 mortuo ne fraudes misericordiam

sed profunditate luctus et lacrimarum. Penitentia
 autem non mensura at temporum cursu pensatur,
 sed pena qua anima cruciatur et morositate. **Hy**
 uero qui penitentiam gerunt, primum capillos
 et barbaram nutriunt, ut demonstrant habundantiam
 criminum quibus caput peccatoris grauatur. Capilli
 primum accipiunt, sicut scriptum est. **Et** tribus pecca-
 torum suorum unguibus constringit. **Vir** quippe si
 totam nutriat ut ait apud ignominia est illi
 hanc ignominiam ergo suscipiat penitentes pro
 merito peccatorum. **Qui** uero in alio posterunt
 palium quippe recordatio peccatorum pro hedera ad
 sinistram futuros. **Inde** ergo confitentes in alio
 posterunt tanquam dicentes. **Et** peccatum meum contra
 me est semper. **Quod** autem cinere aspergitur, vel quia
 a puluere facti sunt, id est impii facti sunt. **Unde**
 et peccatores primum homines recedentes a deo
 mali facti, offendentes creatorem, in puluerem
 unde sumpti sunt redierunt. **Vene** ergo in alio
 et cinere penitens deplorat peccatum, quia in alio
 asperitas et punitio peccatorum, in cinere autem
 puluis ostendit mortuorum. **Et** idcirco in utroque
 penitentiam agimus, ut et in punitioe alio agnoscamus
 uicium que pro culpa commissum, et pro flagella cinerum
 uideamus mortis sententiam ad quam peccando
 peruenimus. **Penitentiam** autem remedium ecclesia catho-
 lica in spe indulgentie fident allegat exortendum,
 et post unum baptismi sacramentum, quod in singulari
 traditione commendatum solitudine prohibet iterum
 dam, medicinali remedio subrogat adiuuentum
 cuius remedio egere se nimis agnoscere debent, et
 cotidiana humane fragilitatis excessibus sine quibus
 in hac uita esse non possumus. **Horum** dicitur dis-
 tincte seruata, ut ita ut sacerdotibus et leuitis deo
 tantum testificata. **Ceterum** uero a stante totum deo
 solempnitur sacerdote, ut hoc agat fructuosa confessio
 quod temeritatis appetit, aut ignorantie uocatur,

velut menses quia
 cinis & puluis s^t

p^{me}

despanda
penitentia ut supradicta

continuisse neglecta, ut sicut in baptismo omnes iniquitates remitti, uel p̄ martiriū nulli peccatum credimus imputari, ita penitentie cōpunctione fructuosa, uniuersa fateamur deleri peccata. Lacrimae enim penitentia, apud deum p̄ baptisinate reputantur. Unde et plures sine magna delicta ipsius grauiora non tamen in illis dñi misericordia. In actione enim non tam consideranda mensura reponitur, quā doloris. Cor enim stritius humiliari deus non sinit. Perit tamen ip̄a in peccando fuit ad malum abruptio mentis, intentionis deuotio tanta debet esse in penitendo. Duplex autē est penitentie generatus, uel dū plangimus quod male gessimus, uel dū agimus quod agere debemus. Ille enim uere penitentiam agit, qui nec penitere preterita negligit, nec adhuc penitenda committit. Qui uero indifferenter lacrimas effundit, et tamen peccare non sinit, hic lamentum habet, sed emendationem non habet. Si qui autem ad penitentiam conuertuntur, per turbam non debent si rursum post emendationem, uel uirtutis corda pullent, dū non possunt bene conuersio in nocere, si talis cogitatio non erumpat in consensum uel opere, ferre enim sine perfectione uirtutum cogitationes, non est ad dampnationem. Non est otiosum subeundi discrimen, sed potius agende uirtutis. Nam et qui circa finem suū p̄ penitentiam delinquit esse malus, non ideo debet esse desperatus, quia in terram uita positus, qui non deus respicit quales fuimus, sed quales circa finem uirtutis existimus. Et fine enim suo uniuersis aut uisibilibus, aut cōdeumpnat, sicut scriptum est, Ipse iudicat cetera terra. Et alibi, Omniū finem ipse considerat. Unde non dubitamus circa finem uisibilium hominē p̄ penitentie cōpunctione, sed quia raro fieri solet, metuentum est, ne dum ad finem differret conuersio, si in terra occupet mors, quā subueniat penitentia. Pro qua re et si bona ad extremum

est rōuersio. tamen melior est. que longe ante finē
agitur. ut ad uitam securius transiretur.

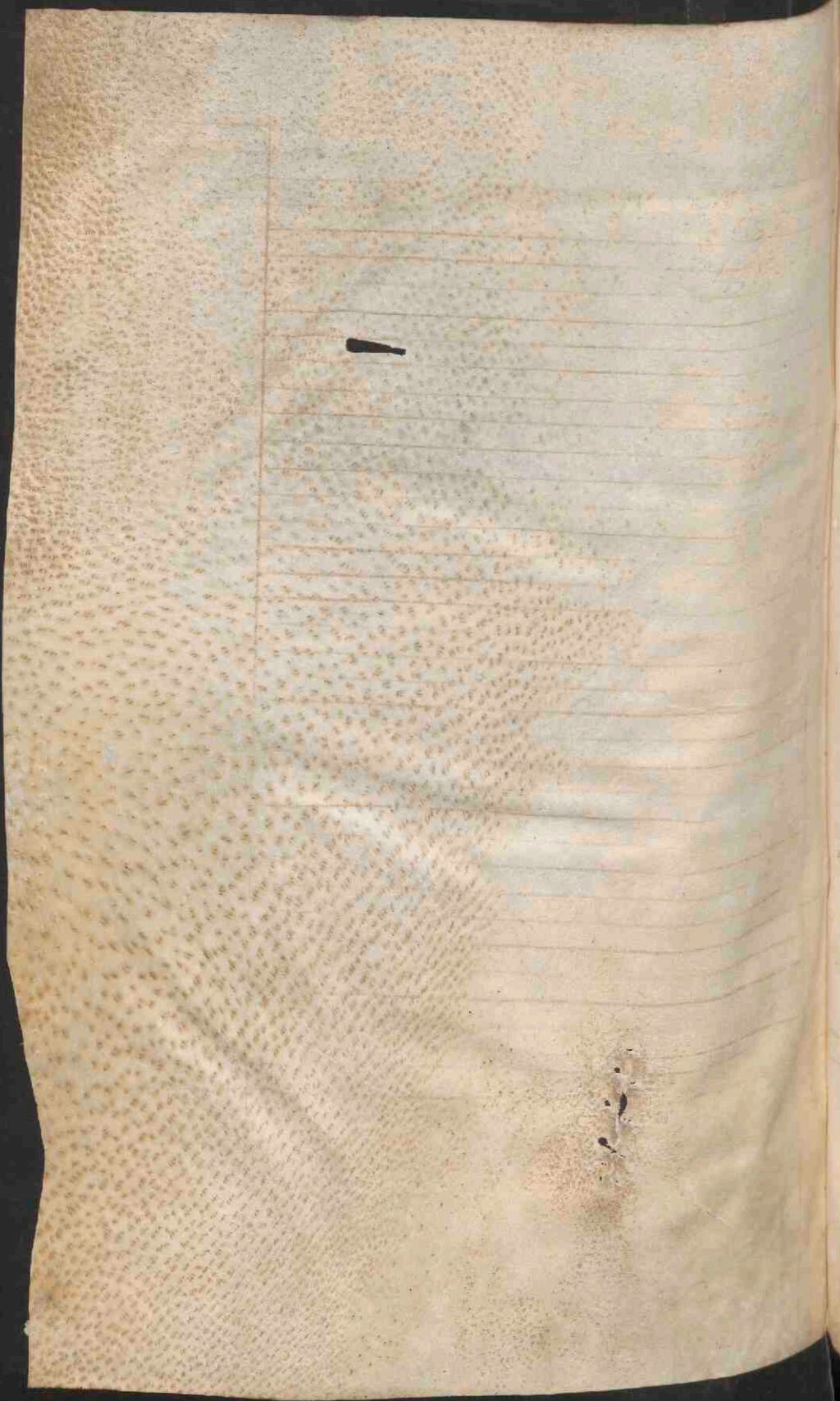
ExPLICIT liber ultimus sancti ysidori episcopi
de summo bono siue de uitis et uitibus.

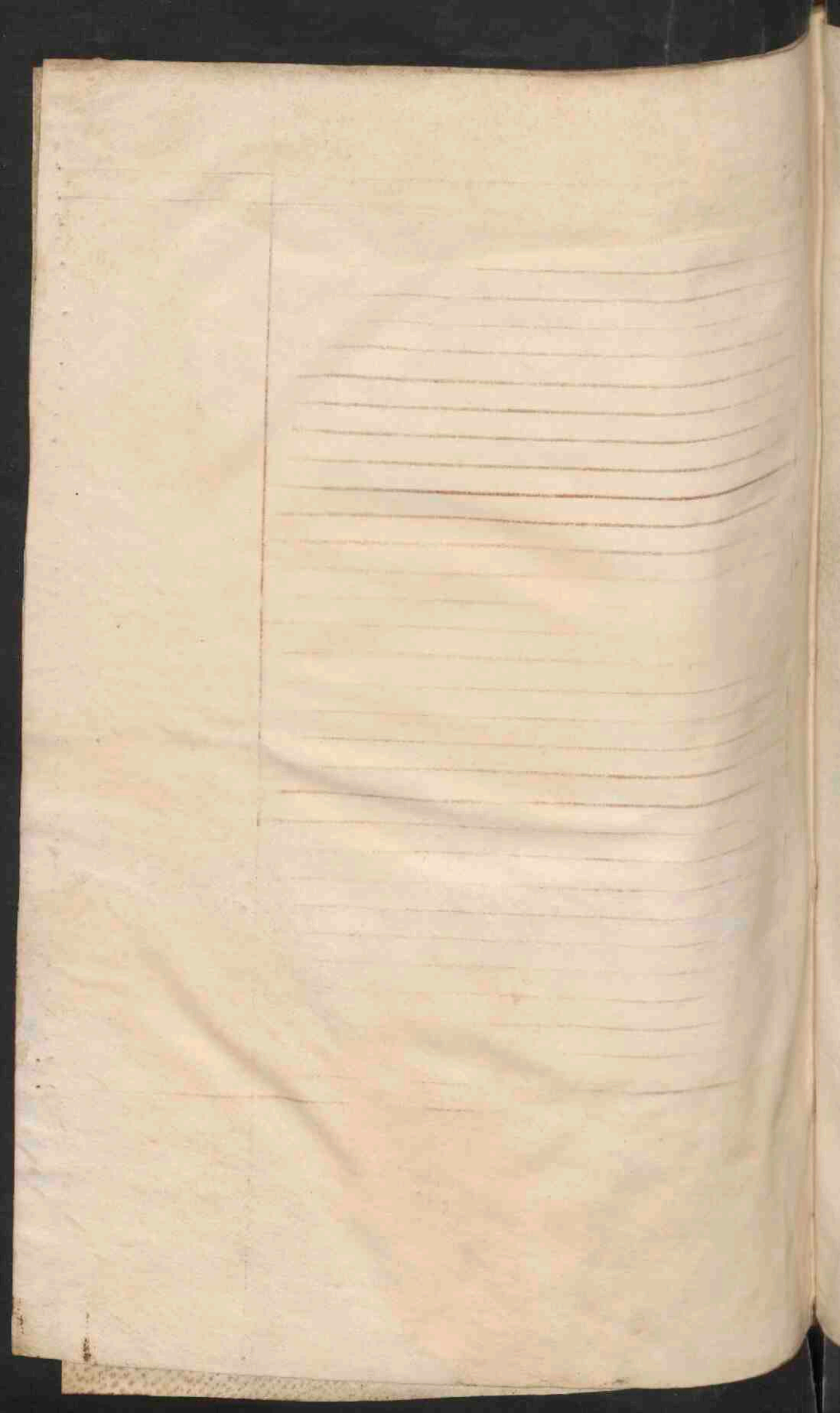
Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

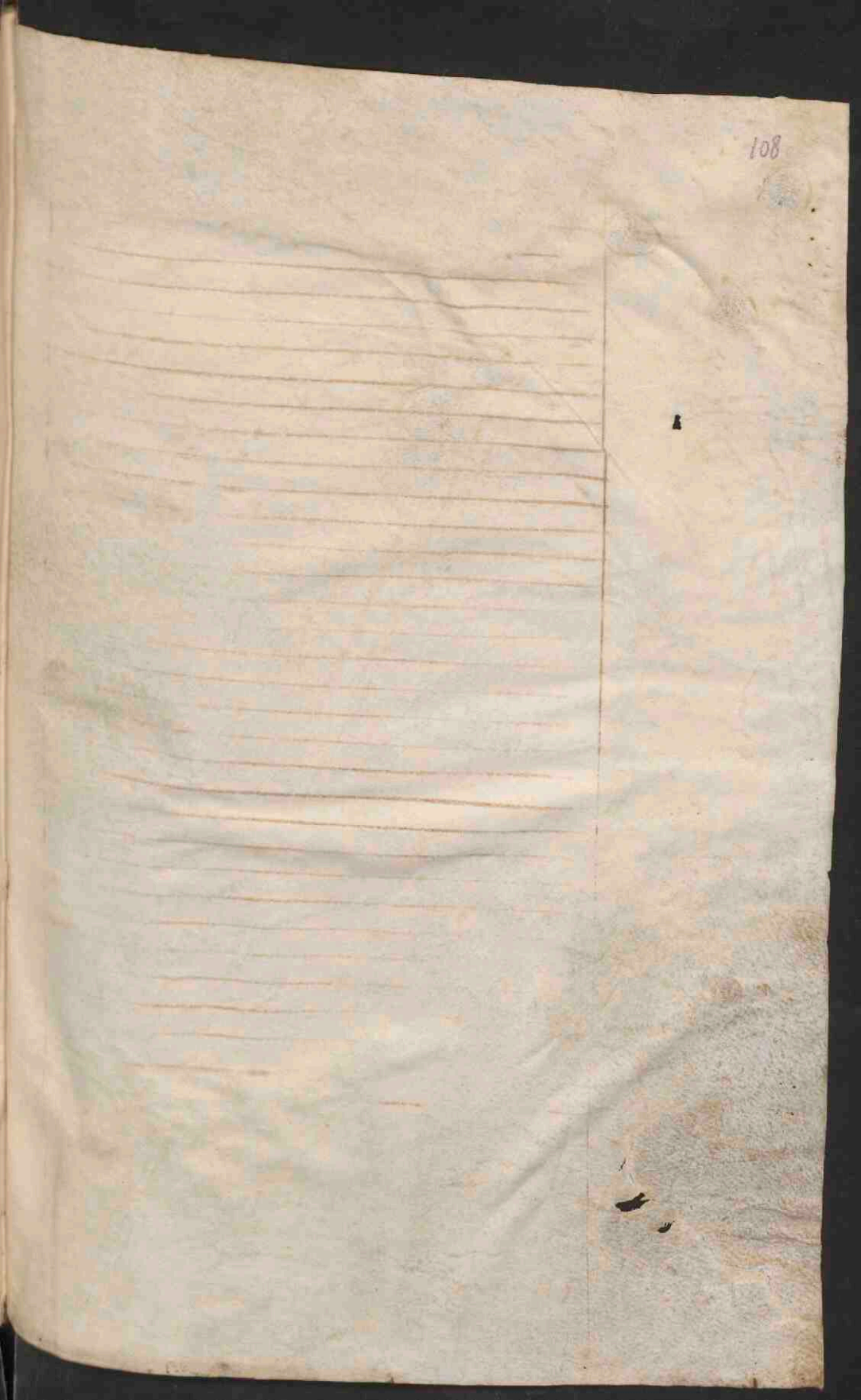
Main body of the page containing faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side, organized into several lines.

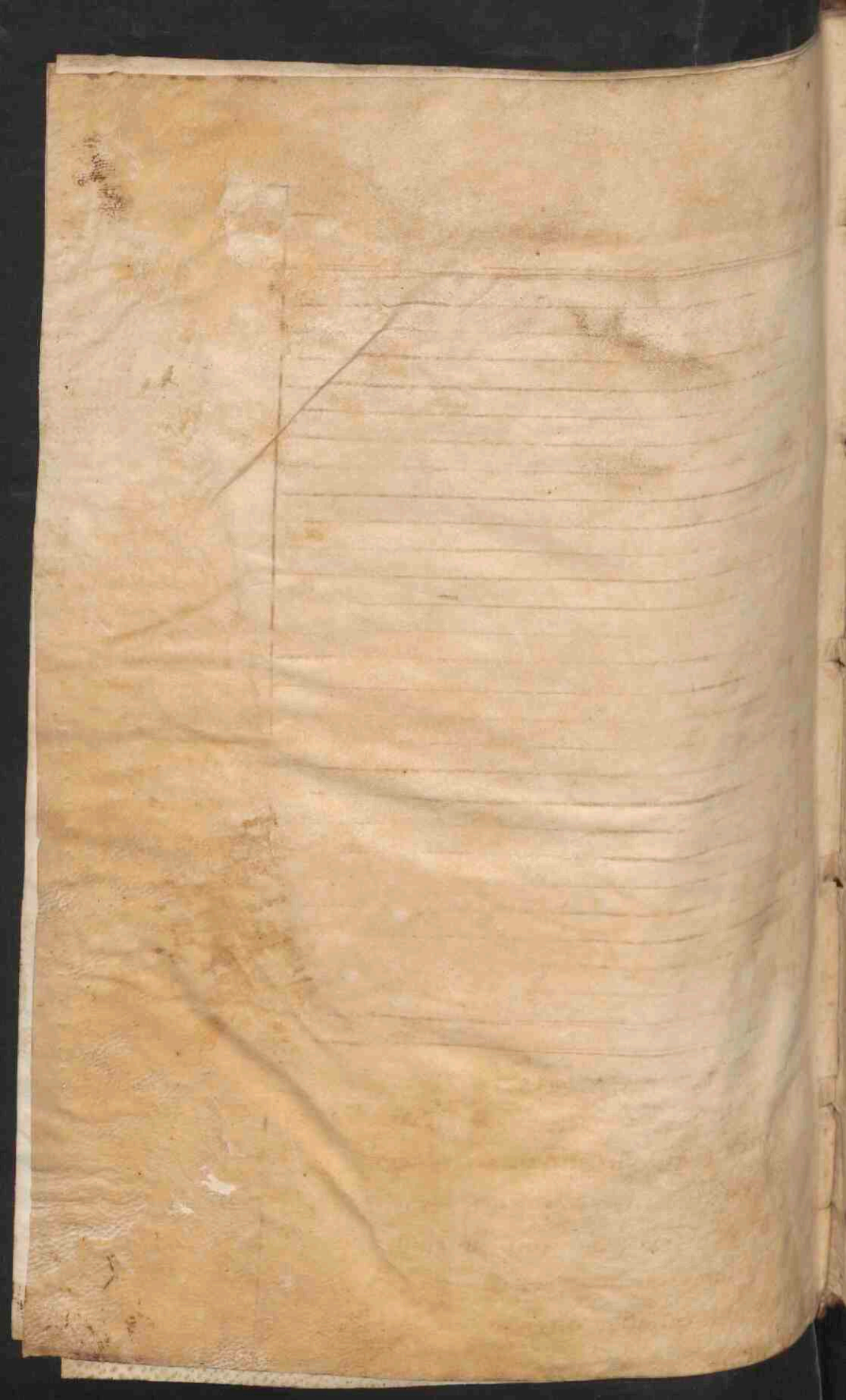
1

106

Barthol. e. v. o. p. cotidiana dei cultu cu reverencia fidei
excursu. Cerimonia qd festinate absq mundana pulchro sup qd

unde de ea dr. Tapis domus pacemq; refudit.

Hec est civitas de qua ille eximus propheta david dicitur ex cui sepe
illa gloriosa virgo precessit: p ipm sanctum loquitur dicens. Fluminis
impetus. locificat civitatem dei. Quid est fluminis impetus et
redundancia et superabundancia græ et munditias? Que bñ locificat
civitatem dei idest mariam. quia dñi natu ibid requirit mundifica
vit tabernaculum suum altissimi: civitas locatam dedit tou
genem gaudior. spm et beatam virginem locificavit. ut et ipa in
admirabilis exultationis vocem prorumpens diceret. Exultavit
spe meus. in deo salutaris meo. Illa et eterna et inqreata dei sapia
de hac civitate dicit. In civitate sanctificata filii requiescunt. Et item.
in psalmo. fundamenta eius in montibus sanctis. Quid est funda
mentum eius in montibus sanctis. nisi q fundata est et exata totum
civitas sanctitatis? bñ ibid requirit. Gloria dei sunt de te civitas dei.
illa est et domus dei q dr. Sapia edificavit sibi domum. exadit et
columnas septem. Sapia idest dei filii edificavit sibi domum. ista dicit
tificavit mariam: et exadit et ea columnas septem idest implevit eam
septem donis spe scilicet in quibus continentur omnia dona gratie.
q in cantica dicit ei spe sancta. Omnia potest et inveniata gratia.

De ista et civitate donis gratie munera.
et quenda sapientem dr. Civitas parva. Venit gratia eius in magni
civitas parva: est humilis virgo maria. Que in parva dr.
qz in oculis ppriis parva erat. bñ ipa dicit. Suscepit humilitate
analle sue. Et cu in marie de et reginam angloz eligeret qd erat
ei summa dignitas. mox se optulit et anallam qd erat summa hu
militas dicens. Ecce analla dñi. Audierat enim et intellexerat illud
sapientis. Quanto magnus est humilitate in omnibus. et coram deo tuentes
gratiam. Et de maria sciam est. Invenisti gratiam apud deum.

Civitas istam civitatem idest virginis humilitate venit rex magni
idest diabolus qui illos qui se magnos reputant cum nichil sint
re est. Ne sit ibi. hie est rex su. omne filios spulso. De d. l. q. d.

